Додаток 1

до розпорядження

від 27.03.2024 № 213-од

НАРОДИЦЬКА СЕЛИЩНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ НАРОДИЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2027 РОКУ

НАРОДИЧІ – 2024

Стратегію розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року розроблено спільними зусиллями створеної в громаді робочої групи з розробки Стратегії розвитку Народицької громади та експертів проєкту «Підтримка стратегічного планування розвитку територіальних громад Рівненської, Житомирської та Полтавської областей». Реалізація проєкту стала можливою завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) та щирій підтримці американського народу через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА».

Зміст цього документу не обов'язково відображає погляди USAID та Уряду США.

ЗМІСТ

ВСТУП 7
Розділ 1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА 8
I. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАДИ 8
II. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ ГРОМАДИ 9
III. ПРИРОДНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДИ 14
IV. ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ ТА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ 20
V. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ 24
VI. МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ 36
VII. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК 37
VIII. ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 41
IX. СИСТЕМА ОРГАНІВ ВЛАДИ 47
X. ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ 49
XI. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ СТОРІН 50
Розділ 2. SWOT-АНАЛІЗ 53
Порівняльні переваги (визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей) 57
Виклики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей) 59
Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз) 61
Протидія (визначена в результаті аналізу сильних сторін і загроз) 63
Розділ 3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 65
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СЦЕНАРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ 65
СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ НАРОДИЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 68
Базовий сценарій розвитку 68
Стримано-оптимістичний сценарій розвитку 69
Розділ 4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 70
Розділ 5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 71
Розділ 6. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ДЕРЖАВНИМИ ТА РЕГІОНАЛЬНИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ 84
Розділ 7. ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ 89
Система впровадження Стратегії 89
Моніторинг впровадження Стратегії 90

Перелік таблиць

Таблиця 1.2.1. Характеристики Народицької селищної територіальної громади станом на 01.07.2023 року 10
Таблиця 1.2.2. Характеристика районів Житомирської області станом на 01.01.2020 11
Таблиця 1.3.1 Використання води у Народицькій громаді та Житомирській області у 2022 році, млн м^3 18
Таблиця 1.3.2 Утворення відходів I-IV класів небезпеки на території Народицької територіальної громади та на території Житомирської області, тис. т 19
Таблиця 1.4.1. Статево-вікова структура постійного населення Житомирської області на 1 січня відповідного року 20
Таблиця 1.4.2. Середній вік населення Житомирської області 21
Таблиця 1.4.3. Загальна чисельність населення Народицької селищної ТГ 22
Таблиця 1.4.4. Населення Народицької ТГ у розрізі населених пунктів на 01.07.2023 р. 22
Таблиця 1.4.5. Гендерний розподіл населення станом на 01.07.2023 р. 23
Таблиця 1.4.6. Кількість зайнятих і безробітних у Народицькій ТГ станом на 01.07.2023 р. 23
Таблиця 1.5.1. Динаміка основних показників закладів освіти в Народицькій ТГ 24
Таблиця 1.5.2. Кількість учнів і персоналу в закладах загальної середньої освіти Народицької ТГ 25
Таблиця 1.5.3. Дошкільні навчальні заклади Народицької ТГ 25
Таблиця 1.5.3. Стан житлового фонду Народицької ТГ у 2022 році 31
Таблиця 1.5.4. Забезпеченість житлом в Народицькій ТГ 31
Таблиця 1.5.5 Характеристики системи життєзабезпечення Народицької селищної ТГ 32
Таблиця 1.5.6. Відділення поштового зв'язку 33
Таблиця 1.7.1 Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців у Народицькій ТГ (на 1.09.2023 р.) 37
Таблиця 1.7.2 Територіальний розподіл зареєстрованих у Народицькій громаді юридичних та фізичних осіб, станом на 1.09.2023 р. 38
Таблиця 1.7.3 Найбільші роботодавці Народицької селищної територіальної громади 38
Таблиця 1.7.4 Найбільші організації Народицької селищної територіальної громади за обсягами сплати податків до місцевого бюджету, 2022 р., тис. грн 39
Таблиця 1.7.5 Динаміка сплати єдиного податку за 2021-2023 рр., грн 39
Таблиця 1.8.1. Загальний обсяг фактичних доходів і видатків бюджету Народицької ТГ 41
Таблиця 1.8.2. Доходи бюджету Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках 41
Таблиця 1.8.3. Динаміка податкових надходжень бюджету Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках, грн 42
Таблиця 1.8.4. Структура і динаміка місцевих податків і зборів у бюджеті Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках 43
Таблиця 1.8.5. Структура і динаміка офіційних трансфертів, отриманих бюджетом Народицької селищної ТГ у 2021 р. і 2022 р. 43
Таблиця 1.8.6. Динаміка видатків бюджету Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках, грн 44
Таблиця 1.8.7. Місце громади в регіоні за показниками фінансової спроможності, 2021-2022 роки 46
Таблиця 1.11.1. Середній ранг пріоритизації респондентами завдань, що стоять перед громадою 52
Таблиця 2.1. SWOT-аналіз Народицької селищної територіальної громади) 53
Таблиця 5.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року 71
Таблиця 5.2. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1. «*Ефективне управління природним капіталом*» 75
Таблиця 5.3. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.2. «*Розвиток людського капіталу*» 76
Таблиця 5.4. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1. «*Розвинена інфраструктура*» 77

Таблиця 5.5. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.1. «*Просторовий розвиток на основі зеленої та цифрової трансформації*» 78
Таблиця 5.6. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.2. «*Інноваційне підприємництво*» 79
Таблиця 5.7. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.3. «*Інвестиції у сферу безпеки*» 80
Таблиця 5.8. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.1. «*Громадянська ініціативність та інфраструктура діалогу*» 81
Таблиця 5.9. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.2. «*Підприємницька згуртованість*» 82
Таблиця 5.10. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.3. «*Ідентичність для побудови сильної громади*» 83
Таблиця 6.1. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки 85
Таблиця 6.2. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року 87
Таблиця 7.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року 92

Перелік рисунків

Рисунок 1.1.1 Герб і Прапор Народицької СТГ 8
Рисунок 1.2.1. Карта Народицької селищної територіальної громади 9
Рисунок 1.2.2. Карта Коростенського району 13
Рисунок 1.3.1. Річки на території Народицької громади 16
Рисунок 1.4.1. Статево-вікова піраміда населення Житомирської області 21
Рисунок 1.5.1. Розподіл декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в Народицькій громаді за віком і статтю мешканців 27
Рисунок 1.5.2. Статево-вікова піраміда населення відповідно до розподілу укладених декларацій про вибір лікаря у Народицькій громаді 27
Рисунок 1.7.1 Територіальне розміщення суб'єктів підприємництва (юридичні та фізичні особи) в розрізі старостинських округів, на 1.09.2023 р. 38
Рисунок 1.8.1. Структура податкових надходжень бюджету Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках, % 42
Рисунок 1.8.2. Структура офіційних трансфертів, отриманих бюджетом Народицької селищної ТГ у 2021 р. і 2022 р. 44
Рисунок 1.8.3. Структура видатків бюджету Народицької селищної ТГ, % 45
Рисунок 2.1. Порівняльні переваги 58
Рисунок 2.2. Виклики 60
Рисунок 2.3. Ризики 62
Рисунок 2.4. Протидія 63
Рисунок 5.1. Дерево цілей Народицької селищної територіальної громади 71
Рисунок 7.1. Модель управління, оновлення та моніторингу виконання Стратегії 90

Дорогі земляки!

Народицька селищна об'єднана територіальна громада утворена 25.10.2015 року відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад". Свого часу наша громада була першою і єдиною в Житомирській області, що об'єдналася в межах всього району. Об'єднавшись, громада зіштовхнулась з різноманітними труднощами, які частково вдалося подолати. Та головною проблемою є те, що третина території громади відноситься до зони безумовного (обов'язкового) відселення. Це територія, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи. Даний факт є основним в затримці повноцінного економічного та соціального розвитку громади.

Попри це ми не повинні жити з дня в день тільки, вирішуючи поточні проблеми. Натомість ми повинні мати чіткий план розвитку і рухатись за ним. Тільки таким чином ми дамо шанс Народицькій громаді перетворитись на привабливу, самодостатню територіально-адміністративну одиницю єдиної території України, зайняти вагоме місце в системі розвитку регіону та держави в цілому.

Час не стоїть на місці, зміни відбуваються не тільки на загальнодержавному рівні, а й в кожному населеному пункті зокрема. Виклики сучасності вимагають легкості в прийнятті рішень задля розвитку громади, кожного населеного пункту, що увійшов до складу ОТГ, задля кожного жителя.

Завдяки Стратегії громада зможе розраховувати свої сили, місцеві ресурси, а також залучати зовнішні, концентрувати їх на визначених напрямах, аби малими, але зрозумілими кожному кроками, наближатися до поставлених цілей, стверджувати свою громаду на регіональному та державному рівні. Вона дозволяє свідомо реагувати на виклики сьогодення та, головне, бачити на кілька років наперед, куди ми йдемо і що для цього робимо.

Процес розробки стратегії відбувався за експертної підтримки, забезпеченої в рамках проєкту «Підтримка стратегічного планування розвитку територіальних громад Рівненської, Житомирської та Полтавської областей» через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА».

Стратегія розвитку громади є живим документом, до якого можуть (і повинні) вноситися зміни, щоб максимально скористатися усіма можливостями розвитку і мінімізації ризиків.

Бажаю всім наполегливості в зміцненні громади і наснаги в її соціально-економічному розвитку.

Начальник Народицької селищної військової адміністрації –

Ярмолюк Олег Іванович

ВСТУП

Стратегія розвитку Народицької селищної територіальної громади є документом стратегічного планування місцевого рівня, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання розвитку територіальної громади, та розробляється на період реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та відповідної регіональної стратегії розвитку.

Стратегія розвитку територіальної громади покликана об'єднати зусилля усіх зацікавлених сторін – місцевих мешканців, бізнесових структур, влади, громадських активістів – задля забезпечення місцевого економічного та соціального поступу через використання стратегічних переваг громади.

Стратегія розвитку Народицької селищної територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія) розроблена відповідно до законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стратегічну екологічну оцінку», а також з врахуванням Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265.

Стратегія узгоджується зі стратегічними і оперативними цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695) та Стратегії розвитку Житомирської області на період 2021-2027 роки (затверджено рішенням сесії Житомирської обласної ради від 18.12.2019 № 1722).

Для організації процесу стратегічного планування і розробки Стратегії розвитку Народицької громади розпорядженням начальника Народицької селищної військової адміністрації № 450 від 10 липня 2023 року було утворено Робочу групу з розробки Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади на період до 2027 року під керівництвом начальника Народицької селищної військової адміністрації Олега Ярмолюка.

До процесу формування бачення і визначення пріоритетів розвитку громади були долучені представники органів місцевого самоврядування та регіональної влади, бізнес спільноти, освітяни, медики, представники громадянського суспільства.

Аналіз соціального-економічного стану Народицької селищної територіальної громади та проблем її розвитку, SWOT-аналіз, визначення сценаріїв розвитку громади, формування стратегічних та оперативних цілей було здійснено спільними зусиллями робочої групи та експертів проєкту «Підтримка стратегічного планування розвитку територіальних громад Рівненської, Житомирської та Полтавської областей», реалізація якого здійснюється завдяки підтримці Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА».

Стратегія громади орієнтована на потреби бізнесу та громадськості, що були виявлені, під час анкетування усіх активних та зацікавлених представників громади у серпні 2023 року. Процес розробки та впровадження Стратегії є публічним. З цією метою через офіційний веб-сайт та офіційні сторінки селищної ради в соціальних мережах було повідомлено про початок роботи над проєктом Стратегії, визначено строки і форми подання пропозицій до нього від зацікавлених сторін, проведено відкриті розширені засідання Робочої групи з розробки Стратегії (09.08.2023 р., 08.09.2023 р., 20.10.2023 р., 30.10.2023 р., 22.11.2023 р., 15.12.2023 р., 26.12.2023 р.), оприлюднено на офіційному веб-сайті Народицької селищної ради проєкти Стратегії та Плану заходів з її реалізації, організовано їх громадське обговорення.

Відповідно, Стратегія розвитку Народицької селищної територіальної громади на період до 2027 року є документом, що враховує спільні інтереси та стратегічне бачення розвитку громади, та зорієнтований на забезпечення економічного розвитку громади і покращення рівня життя її мешканців.

Розділ 1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА

І. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАДИ

На території сучасних Народичів люди жили ще в давнину, про що свідчать досліджені могили доби бронзи і кургани часів Київської Русі. Поблизу селища в урочищі Піщана було знайдене поселення середньокам'яної та бронзової доби, відоме як Народицька стоянка. Одна з перших письмових згадок про Народичі датується 1545 роком, коли вони були приписані до Овруцького замку. Після Люблінської унії 1569 року Народичі відійшли до Польщі. Народичі також згадуються в «Записи о денежных и медовых данях, взимаемых с Киевской Софиевской митрополичьей отчины»(документ датується від 1493 до 1505 р.).

З 1923 року містечко стає центром Народицького району Коростенської округи. За даними перепису населення СРСР 1939 року чисельність населення району становила 6 738 осіб,

Аварія на Чорнобильскій АЕС 1986 року вкрай негативно позначилась на усіх сферах життєдіяльності селища. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 1991 року Народичі було віднесено до зони обов'язкового відселення. Хоча офіційно відселення із селища не здійснювалось з низки причин, значна частина населення залишила його. Це призвело до припинення роботи усіх промислових підприємств; одну з двох середніх шкіл було закрито.

З повномасштабним вторгненням російських військ на територію України 24.02.2022 року Народицька територіальна громада, яка знаходиться на кордоні з Республікою Білорусь, постраждала однією з перших. Вісім сіл громади були окуповані майже два місяці. 18 населених пунків було жорстоко бомбардовано та обстріляно, в результаті постраждали люди, розбиті мости, дороги, пошкоджено понад 700 будинків та 46 об'єктів інфраструктури.

Символіка Народицької громади

Герб і Прапор Народицької громади є офіційними символами, що вказують на самобутність однойменної територіальної громади.

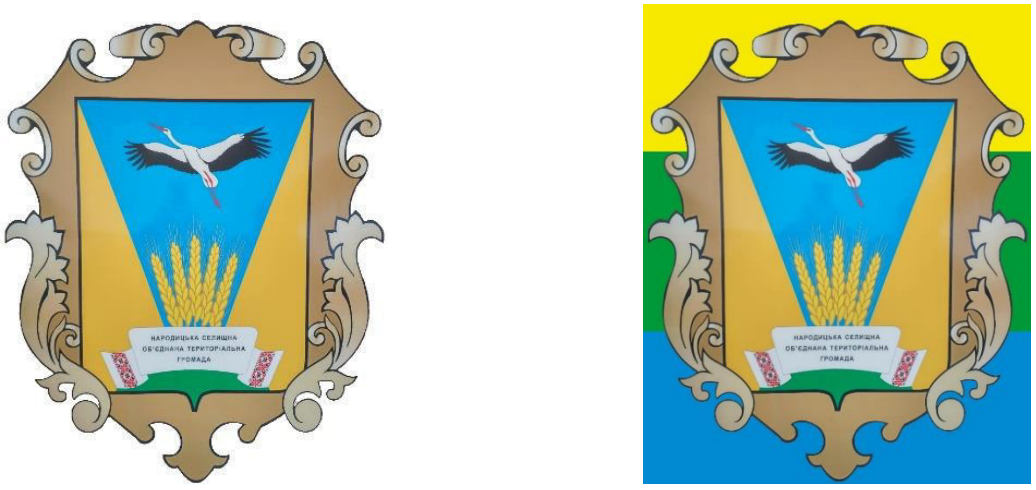

Рисунок 1.1.1 Герб і Прапор Народицької СТГ

Висновки

1. Містечко Народичі згадується у «Записи о денежных и медовых данях, взимаемых с Киевской Софиевской митрополичьей отчины», датування цього документу варіюється від 1493 до 1505 р. При цьому дослідження могил бронзової доби і кургани часів Київської Русі, а також поселення свідчать про заселення території громади з найдавніших часів.

2. Наприкінці XVII ст. Народичі стали волосним містечком і значним торговельним центром Овруцького повіту Київського воєводства, а у 1885 році містечко є центром Народицької

волості Овруцького повіту Волинської губернії. З 1923 року після введення нового адміністративно-територіального поділу містечко стає центром Народицького району Коростенської округи.

3. Аварія на Чорнобильській АЕС 1986 року призвела до значного радіаційного забруднення території колишнього Народицького району, що негативно позначилась на усіх сферах життєдіяльності селища. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 1991 року Народичі було віднесено до зони обов'язкового відселення.

4. Вторгнення російських військ на територію України призвело до руйнації соціальної інфраструктури та житлового фонду, що вкрай негативно позначилась на житті та розвитку громади. З наслідками військової агресії Народицька селищна територіальна громада бореться і досі.

II. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ ГРОМАДИ

2.1. Розташування та адміністративно-територіальний поділ громади

Народицька селищна територіальна громада утворена 25.10.2015 року відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" від 05.02.2015 року № 157-VIII шляхом об'єднання всіх рад Народицького району. До складу громади увійшли селище Народичі та 64 села.

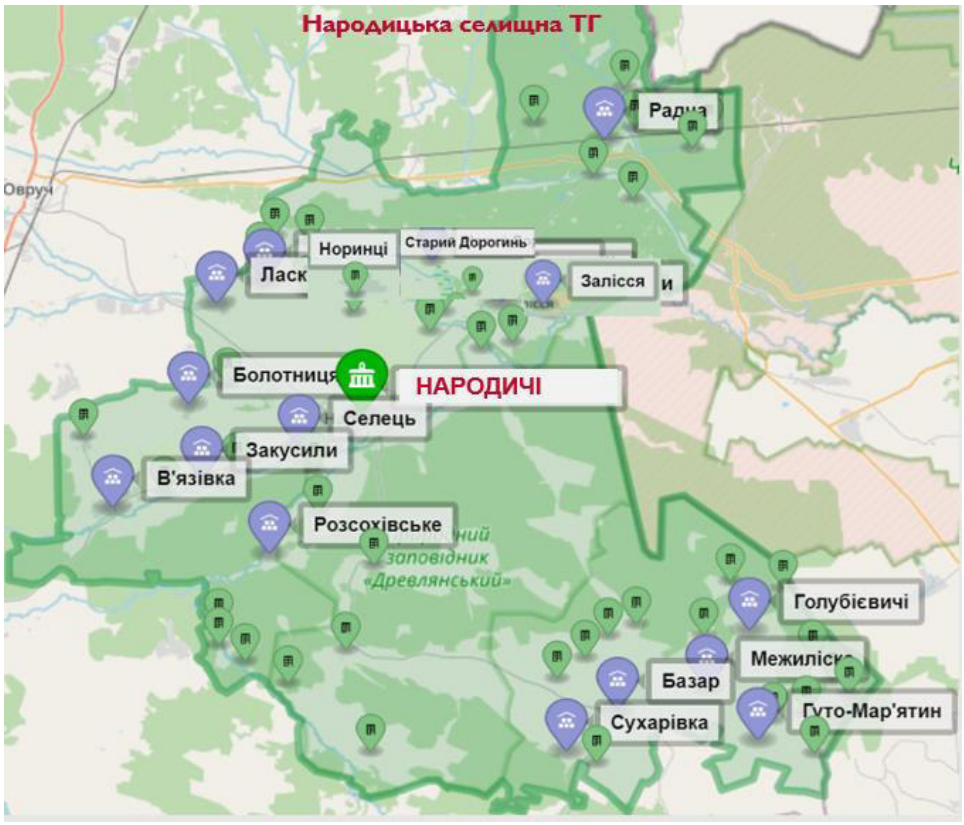

Рисунок 1.2.1. Карта Народицької селищної територіальної громади

Внаслідок реформування адміністративно-територіального устрою субрегіонального рівня (районів) в Україні (Постанова Верховної ради України №807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року) Народицька громада увійшла до складу Коростенського району.

Територія громади розташована на північному сході Житомирської області в межах Поліської низовини. По території протікає річка Уж з трьома притоками: Жерев, Норинь, Грезля. Західна

частина території громади знаходиться у межах Житомирського, східна – в межах Київського Полісся. На території громади є великі запаси будівельних пісків, керамічної глини, торфу та лісових насаджень.

Загальна площа Народицької сільської територіальної громади становить 1284 кв.км, що складає 11,6 % від території Коростенського району та 4,3 % від території Житомирської області. Територіально громада межує зі сходу – з Київською областю, з півдня – з Малинською громадою Житомирської області, із заходу – з Овруцькою, та Коростенською громадами, з півночі – з Білоруссю.

Через громаду проходять автошляхи Коростень–Довляди (Республіка Білорусь), Київ-Мінськ. Загальна довжина автомобільних доріг громади – 312 кілометрів.

З усіх громад Житомирської області Народицька найбільше постраждала від аварії на Чорнобильській АЕС. Відповідно до постанови Кабінету міністрів України від 23 липня 1991 року, 36 населених пунктів Народицького району було віднесено до зони обов'язкового відселення (в тому числі і сам райцентр), 36 – до зони гарантованого добровільного відселення, ще 8 - до зони посиленого радіоекологічного контролю. Через низку причин деякі населені пункти були відселені частково. Наразі відбувається поступове очищення сільгоспугідь від радіонуклідів, що дозволяє розширювати сільськогосподарське виробництво на території Народицької громади.

Оскільки більшість території громади відноситься до зони радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської АЕС, це створює ряд перешкод для соціально-економічного розвитку громади в плані залучення інвестицій на розвиток сільського господарства та використання сільськогосподарських угідь за їх прямим призначенням.

Вдале територіальне розташування і транспортне сполучення Народицької ТГ відносно обласного центру м.Житомир та столиці України м.Київ створює сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу.

Ще однією сильною стороною є те, що об'єднання громади відбулося в межах всього району із всією наявною соціальною інфраструктурою, що в подальшому зменшує витрати на будівництво нових об'єктів.

Народицька ТГ характеризується відносно невеликою чисельністю населення і досить великою територією. Населення громади в перший рік її утворення згідно з даними Народицької селищної ради станом на 01.01.2016 року становило 9615 осіб; на 01.01.2020 року в громаді проживало 9179 осіб, з них – 2794 міського населення і 6385 сільського населення, станом на 01.07.2023 року в громаді проживає 8742 особи.[1] Густота населення Народицької ТГ становить лише 6,8 осіб на 1 км^2.

Таблиця 1.2.1. Характеристики Народицької селищної територіальної громади станом на 01.07.2023 року

Регіон	Площа, км^2	Площа громади у % до загальної площі району/області	Населення, тис.осіб	Населення громади у % до населення району/ області	Густота населення (осіб/км^2)
Громада	1284		8,74	-	6,8
Коростенський район	11 070	11,6	262,1	3,5	23,7
Житомирська область	29 832	4,3	1208, 2	0,78	40,5

Несприятлива екологічна ситуація на території Народицької ТГ, слабо розвинена промислова інфраструктура, сфера середнього бізнесу та відсутність великих підприємств на території громади не сприяють зростанню кількості населення громади. Тому однією із найважливіших задач є формування сприятливих умов для створення робочих місць та розвиток соціальної інфраструктури.

[1] Дані Паспортів Народицької територіальної громади за відповідні роки

У 2020 та 2021 роках рішенням сесій Народицької селищної ради були утворені наступні **старостинські округи** (рішення №8 від 11.12.2020 року зі змінами внесеними рішенням сесії №264 від 13.07.2021 року тарішенням сесії №427 від 26.11.2021 року):

1. **Базарський старостинський округ** з центром в с.Базар (с.Базар,с.Рудня Базарська, с.Великі Миньки, с.Колосівка, с.Листвинівка, с.Сухарівка, с.Бродник, с.Межиліска, с.Карпилівка, с.Осика, с.Голубієвичі, с.Буда-Голубієвичі, с.Вила, Недашківка, с.Васьківці, с.Заводне, с.Гуто-Мар'ятин, с.Славковиці, с.Рубежівка, с.Старий Кужіль, с.Сингаї).
2. **Закусилівський старостинський округ** з центром в с.Закусили (с.Закусили, с.Жерев, с.Бабиничі, с.Болотниця, с.Червоне, с.В'язівка, с.Слобода В'язівка, с.Липлянщина, с.Селець, с.Булів).
3. **Заліський старостинський округ** з центром в с.Залісся (с.Залісся, с.Давидки, с.Мотійки, с.Христинівка, с. Ноздрище, с.Радча, с.Нова Радча, с.Грезля, с.Стара Радча, с.Тичків, с.Вільхова, с.Ровба).
4. **Норинцівський старостинський округ** з центром в с.Норинці (с.Норинці, с.Клочки, с.Оржів, с.Савченки, с.Ласки).
5. **Стародорогинський старостинський округ** з центром в с.Старий Дорогинь (с.Старий Дорогинь, с.Снитище, с.Латаші, с.Новий Дорогинь, с.Одруби, с.Славенщина, с.Яжберень).

Адміністративний центр громади – селище Народичі – знаходиться на висоті 131 м над рівнем моря, розташоване в місці злиття річок Уж і Жерев. До липня 2020 року місто селище Народичі було центром Народицького району, який, відповідно до адміністративної реформи, приєднаний до Коростенського району Житомирської області. Відстань від Народичів до залізничної станції Овруч становить 25 км, від. до обласного центру м. Житомир – 135 кілометрів, до столиці України – 175 кілометрів. На 1.01.2022 року у Народичах проживало 2727 жителів. Станом на 01.01.2023 року за даними Народицької селищної ради у селищі проживає 2722 особи, з них 1291 чоловіків та 1431 жінок. Більшість населення – українці.

2.2. Характеристика Житомирської області та Коростенського району

Житомирська область

Житомирська область розташована в центральній частині Східноєвропейської рівнини, в північно-західній частині України. Обласний центр – м. Житомир. Область займає площу 29,8 тис. км^2, що становить 4,9% території України і за цим показником посідає п'яте місце в країні. Протяжність області із заходу на схід сягає 170 км, а з півночі на південь 230 км. Область межує: на півночі - з Гомельською областю Білорусі, на заході - з Хмельницькою і Рівненською, на сході - з Київською і на півдні - з Вінницькою областями України. Територія, яку займає сучасна Житомирська область, з давніх часів заселена людиною. Археологічні пам'ятки свідчать, що понад 100 тисяч років тому на її території вже мешкали первісні люди.

У 1923 році здійснено адміністративно-територіальний поділ Волинської губернії шляхом утворення на території майбутньої Житомирської області Коростенського, Новоград-Волинського та Житомирського округів. У ході адміністративно-територіальної реформи 1937 року округи було ліквідовано та утворено Житомирську область в нинішньому складі.

Таблиця 1.2.2. Характеристика районів Житомирської області станом на 01.01.2020

Район	Площа, км^2	Частка площі району у загальній площі області, %	Населення, тис. осіб	Частка населення району у населенні області, %	Густота населення (осіб/ км^2)	Кількість територіальних громад у районі, од.
Бердичівський	3 010	10,1	163,6	13,2	54,3	10
Житомирський	10 510	35,2	622,7	51,2	50,2	31
Коростенський	11 070	37,1	262,1	21,5	23,7	13
Звягельський	5240	17,6	171,7	14,1	32,8	12
Житомирська область	**29 832**	**-**	**1208,2**	**-**	**40,5**	**66**

У складі Житомирської області налічується 66 територіальних громад (12 міських, 22 селищних, 32 сільських) та1668 населених пунктів. Чисельність наявного населення станом на 01.01.2021 – 1195,5 тис. осіб (2,9% від населення України), у тому числі міського – 711,1 тис. осіб, сільського – 484,4 тис. осіб.

Область розташована в межах двох ґрунтово-кліматичних зон – зони Полісся (північна частина області) і лісостепу (південна частина області). Ліси є домінуючим природним типом рослинності області, лісистість області становить 34,1%.

Житомирська область має помірно-континентальний клімат – належить до вологої, помірно теплої агрокліматичної зони з теплим і вологим літом та м'якою, хмарною зимою.

Гідрографічна сітка густа, територією області протікає 2822 річки загальною довжиною 13,7 тис.км. В області налічується 54 водосховища об'ємом більше 1 млн м³, їх загальна площа 7,7 тис. га, сумарний об'єм 184,4 млн м³ та 1826 ставків загальною площею 11,975 тис. га і об'ємом 151,00 млн м³. В області розвідані і експлуатуються джерела мінеральних вод, зокрема радонових та лікувальні грязі.

Земельний фонд Житомирщини становить 2982,7 тис. га. Найбільшу частку в його стркутурі – 56,2% - займають сільськогосподарські землі. Понад третину земель становлять ліси та лісовкриті площі. Лише 5,6 % земель області знаходяться у їх природному стані: болота, озера, ріки, відкриті (без рослинного покриву) землі.

Серед зональних типів ґрунтів за площею поширення переважають дерново-підзолисті ґрунти піщаного, глинисто-піщаного і супіщаного механічного складу, оглеєні (52,4% площі області). Є й інші типи ґрунтів, у тому числі невеликі масиви чорноземів мало гумусних глибоких і неглибоких вилугуваних (35% площі області).

На території області розташовано **2 природні заповідники**: Поліський природний заповідник площею 20104 га і природний заповідник «Древлянський» площею **30872,84 га**.

Область багата на різноманітні **корисні копалини**. В її надрах залягають поклади розсипного ільменіту, комплексних апатит-ільменітових руд, самоцвітів, кварцитів, облицювального каменю, каолінів, мінеральної сировини для виробництва різних будівельних матеріалів, бурого вугілля, торфу та інших копалин. Запаси титану на Житомирщині складають понад 85% усіх розвіданих запасів титанових руд України.

Область має добре розвинену сировинну базу облицювального каменю. В межах її території на сьогоднішній день розвідано 175 родовищ цілої низки кристалічних порід (граніти, лабрадорити, габро, перекристалізовані вапняки) з широкою гамою кольорових і декоративних властивостей, з яких розробляється 97. Видобуток облицювального каменю складає майже 72% від загального видобутку в Україні.

Особливості економічно-географічного положення і природних факторів (ґрунтово-кліматичні умови, мінерально-сировинні, лісові і водні ресурси) у поєднанні створюють сприятливі умови для розвитку багатогалузевого сільського господарства та промисловості.

Коростенський район

Коростенський район, на території якого розташована Народицька селищна ТГ, є одним із чотирьох районів області (разом із Бердичівським, Житомирським та Звягельським), створених після укрупнення районів у 2020 році. Коростенський район є першим в області за розміром території, загальна площа якої 11,07 тис.кв.км, та другим після Житомирського району за чисельністю мешканців, кількість яких складає 262,1 тис. осіб, та кількістю населених пунктів. До складу району входять 529 населених пункти, 13 територіальних громад (4 міські, 4 селищні, 5 сільських). Районним центром Коростенського району є місто Коростень.

Коростенський район розташований на півночі області в Українському Поліссі. Територією району протікає річка Ірша, річка Уж, а також її притоки: Могилянка, Лемля, Кремно та Синявка.

Північна і південна частини Коростенського району – лісові, а в східно-західній частині розташовано 10 кар'єрів, у селі Лісівщина — рудник. Географічне положення і геологічна будова дають можливість району домінувати в каменедобувній та каменеоброблювальній промисловості не тільки в Житомирській області, але й в Україні.

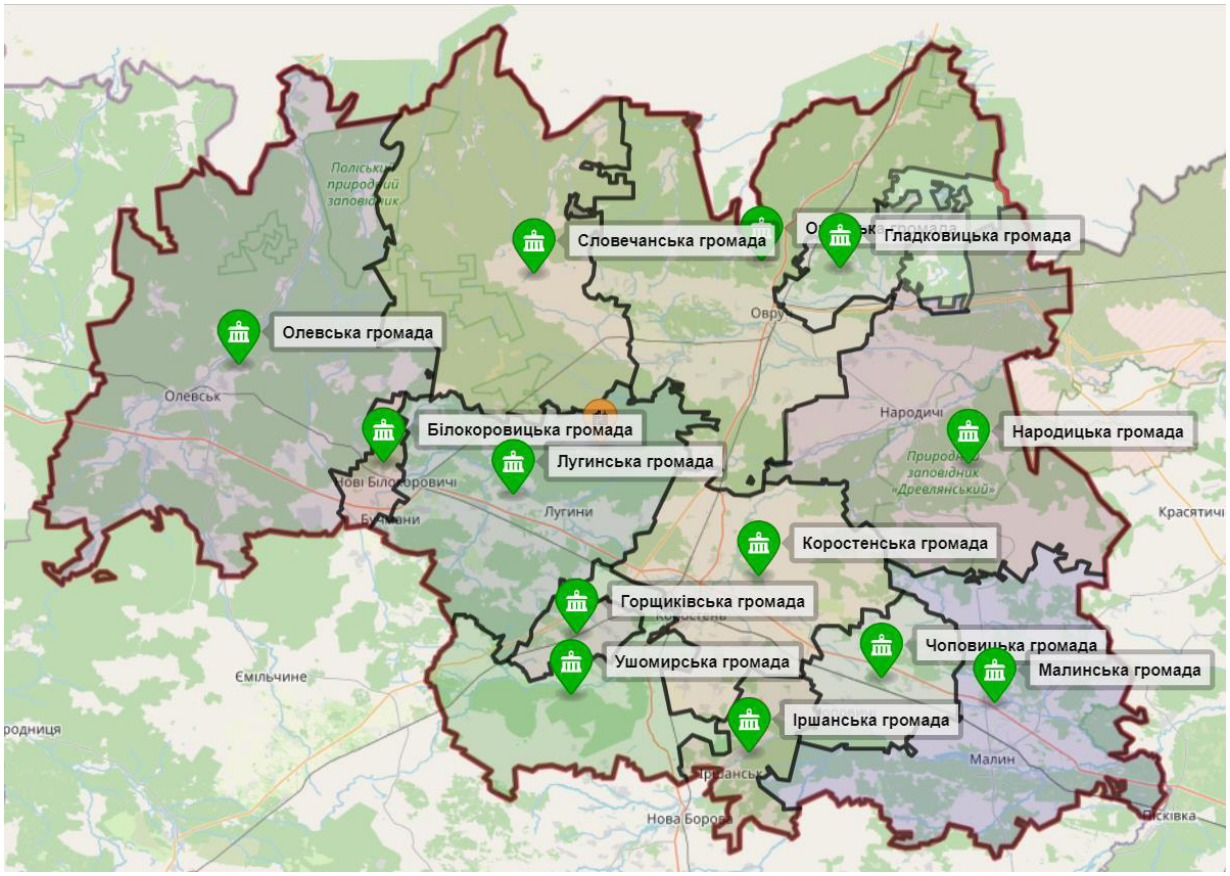

Рисунок 1.2.2. Карта Коростенського району

Мінерально-сировинний потенціал включає 30 родовищ різних корисних копалин, серед яких декоративний облицювальний камінь, будівельні піски, керамічні плити для будівельної промисловості. На території району зосереджена третя частина щебеневої сировини області, на базі якої створено значні виробничі потужності. Запаси декоративно-облицювального каменю (граніту, лабрадориту, габро) практично не обмежені. Розвідані поклади гранітів та лабрадоритів становлять 37 % запасів області.

Провідними галузями промислового виробництва в районі є добувна та харчова. Більшість добувних підприємств району експортоорієнтовані. На даний час підприємства працюють над пошуком нових ринків збуту продукції.

У промисловості закінчена робота з впровадження нових технологічних процесів, модернізації виробничого обладнання на ПрАТ «Бехівський спецкар'єр», ПрАТ «ТНК «Граніт2», ПАТ «УКБМ».

Висновки

1. Народицька селищна територіальна громада утворена 25.10.2015 року шляхом об'єднання всіх рад Народицького району, тому громаді вдалося зосередити на своїй території важливі інфраструктурні об'єкти колишнього району. До складу Народицької громади увійшли селище Народичі та 64 села. У громаді сформовано 5 старостинських округів.

2. Територія громади розташована на північному сході Житомирської області в межах Поліської низовини. Площа громади становить 1284 км^2, що складає 11,6 % від території Коростенського району та 4,3 % від території Житомирської області. Населення громади на час її утворення у 2016 році за офіційними джерелами становило 9446 осіб, на початок 2023 року за даними Народицької селищної ради в громаді проживало 8742 особи.

3. У зв'язку з тим, що значна територія громади належить до зони безумовного обов'язкового відселення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, значну частину населення

було відселено (повністю - 18 сіл), лише деякі села були відселені частково. Як наслідок – густота населення Народицької ТГ становить лише 7,36 осіб на 1 кв. км.

4. Несприятлива екологічна ситуація на території Народицької ТГ, слабо розвинена промислова інфраструктура, сфера середнього бізнесу та відсутність великих підприємств на території громади не сприяють зростанню кількості населення громади. Тому однією із найважливіших задач є формування сприятливих умов для створення робочих місць та розвиток соціальної інфраструктури.

III. ПРИРОДНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДИ

3.1. Ландшафтні особливості рельєфу, характеристика ґрунтів та гідрологія, корисні копалини, кліматичні умови

Ландшафтні особливості рельєфу

Народицька селищна територіальна громада розташована в межах ґрунтово-кліматичної зони Полісся, що займає північну частину Житомирської області. Ландшафтні особливості рельєфу обумовлені природними умовами та розташуванням Житомирської області, яка має вигляд хвилястої рівнини. Більша частина області (південна і південно-західна) лежить у межах Придніпровської та Волино-Подільської височин. Північно-східну частину займає Поліська низовина.

Народицька ТГ розміщена в північній частині Полісся. Клімат по всій території громади характерний для клімату Українського Полісся – помірно континентальний, м'який з теплим вологим літом та м'якою зимою. Посухи трапляються рідко і практично не буває суховіїв. Рідко бувають великі хуртовини. На території громади навесні і влітку переважають західні і північно-західні вітри; утримується порівняно невисокий атмосферний тиск. Середня температура повітря в липні становить +17 – +19°С, у січні вона знижується до -4.5 – -7.8°С. Загалом територія Народицької ТГ має сприятливі кліматичні умови для розвитку типового для середніх широт Європи сільського господарства.

Значну частину території району — 36 % або 40 га займають ліси з дубово-сосновими та м'яколистяними насадженнями. Основу флористичного складу утворюють мезофіти. Більшість рослин належать до багаторічних. Найхарактернішими типами лісів для району є бори і субори, а також груди та сугруди. Соснові ліси-бори поширені на піщаних ґрунтах. Видовий склад рослинності борів небагатий.

Громада знаходиться в зоні мішаних лісів. Загалом у лісах громади нараховується понад 100 видів дерев та чагарників. В селі Базар розміщується ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Базарські в'язи».

Тваринний світ багатий і різноманітний: є ссавці, птахи, плазуни, комахи. Найбільш поширеними в громаді хижаками із ссавців є ласка, чорний тхір і лисиця. Цінними мисливськими тваринами є копитні: лось, козуля, кабан. Живуть білки, лісові куниці, лісові соні, полівки лісові, лісові і польові миші, бурозубка звичайна і мала, кроти. Багата орнітофауна району.

Гідрологічна мережа досить розгалужена і сформована річкою Уж та її притоками, є ставки, болота та підземні води. В річках, озерах та ставках водиться риба – щука, окунь, сом, лящ, карась; зустрічаються земноводні і плазуни.

Характеристика ґрунтів

Найбільш поширені на території Народицької громади дерново-підзолисті глинисто-піщані ґрунти**,** включаючи їх глеюваті та глейові відміни. Легкий механічний склад обумовлює високу їх водопроникність, малу вологоємність і високу аерацію. Органічні речовини в них швидко мінералізуються і виносяться в глибинні горизонти. Водний режим цих ґрунтів нестійкий.

Землі з дерново-підзолистим ґрунтом містять невелику кількість родючого гумусу (не більше 2 %) і мають досить кислу реакцію ґрунту, оскільки містять велику кількість сполук заліза та

алюмінію. З цієї причини для вирощування більшості культурних рослин на дерново-підзолистих ґрунтах проводиться додаткове вапнування, а також вносяться в ґрунт органічні та мінеральні добрива.

Місцеві фактори ґрунтоутворення зумовлюють розвиток у цьому регіоні 3-х типів ґрунтоутворення: підзолистого, дернового і болотного. Для всієї території Народицької ТГ характерна наявність лісової та болотної рослинності.

Кількість опадів за рік (550—650 мм) тут перевищує кількість випаруваної з поверхні вологи. Це зумовлює промивний тип водного режиму, призводить до заболочування понижених ділянок, утворення болотних ґрунтів. Цьому сприяє також високий рівень залягання ґрунтових вод. Ґрунтоутворюючі породи мають переважно легкий механічний склад і представлені піщаними та супіщаними льодовиковими і водно-льодовиковими відкладами.

Територія Народицької громади має сприятливі кліматичні умови для розвитку сільського господарства. Проте низький відсоток сільськогосподарського освоєння ґрунтів пояснюється тим, що значні площі території зайняті лісом, чагарниками і болотами, також частина території відноситься до зони безумовного (обов'язкового) відселення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Поступово відбувається очищення сільгоспугідь від радіонуклідів, що дозволяє розширювати сільськогосподарське виробництво на території громади.

На території є великі запаси лісових насаджень. Проте значна їх частина не може бути використана з метою перетворення на сировину деревообробних підприємств, так як площі лісів сильно забруднені радіонуклідами та відносяться до зони безумовного відселення внаслідок аварії на ЧАЕС.

Загалом природно-кліматичні умови є сприятливими для створення самодостатньої, економічно розвиненої громади з можливим акцентом на перспективний розвиток туризму в громаді, відновленні екологічного фонду та зниженні радіаційного фону.

Надра. На території Народицької громади є великі запаси будівельних пісків, керамічної глини, торфу. Це великий інвестиційний потенціал, що може забезпечити сталий розвиток громади.

Структура земельного фонду

Загальна площа земель Народицької ТГ складає *128400* га (*1284*км^2). З них:

- Сільськогосподарські землі - 52109,2755 га;
- Ліси та інші лісовкриті площі - 67897,5992 га;
- Забудовані землі - 1887,8217 га;
- Відкриті заболочені землі - 3768,6262 га;
- Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом - 1450,3537 га;
- Водні ресурси - 1272,5878 га;
- Землі комунальної власності, що обробляються - 3224,8913 га;
- Землі, що обробляються найбільшими землекористувачами - 2802,3339 га.

Природно-заповідний фонд

На території громади є великі запаси лісових насаджень, значна їх частина не може бути використана з метою перетворення на сировину деревообробних підприємств, так як площі лісів сильно забруднені радіонуклідами та відносяться до зони безумовного відселення внаслідок аварії на ЧАЕС. Тому, з метою збереження лісових і водно-болотних комплексів Українського Полісся, охорони реліктових та ендемічних рослин і тварин та відтворення і збагачення природних лісів регіону – 31 грудня 2009 року було створено на території громади природний заповідник «Древлянський» площею 30872,84 га. ПЗ «Древлянський» - природоохоронна науково-дослідна установа, що входить до складу природно-заповідного фонду України. Її основне завдання полягає у збереженні природних комплексів та об'єктів Українського Полісся. Основна частина земель заповідника вкрита лісовою рослинністю на яких проростають головні лісоутворюючі породи: сосна, дуб, вільха, береза, ясен, осика, граб. Окрасою заповідника є рідкісні водно-рослинні угрупування латаття білого, глечиків жовтих, сальвінії плаваючої водяного горіха, що занесені до «Зеленої книги України».

Природний заповідник «Древлянський» є одним з елементів національної екологічної мережі (Народицьке суб'ядро Чорнобильського екологічного ядра), а також є важливою територією – «Долина р.Уж», яка має велике значення для збереження популяцій багатьох видів птахів на національному та загально континентальному рівнях.

Територією громади проходить **Смарагдова мережа** UA0000172 Drevlianskyi Nature Reserve (https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer). Відповідно до оновленого переліку Ради Європи станом на грудень 2023 року площа Смарагдової мережі долини річки Ірша становить 32178 га (https://rm.coe.int/draft-list-of-adopted-emerald-network-sites/1680ad54a1). На її території знаходяться 57 видів птахів, рослин та оселищ. Смарагдова мережа належить до континентального біогеографічного регіону.

Водні ресурси

Територія Народицької селищної громади насичена розгалуженими водними артеріями загальною протяжністю 501 км. Це річки Уж та її притоки Жерев, Звіздаль та Грезля.

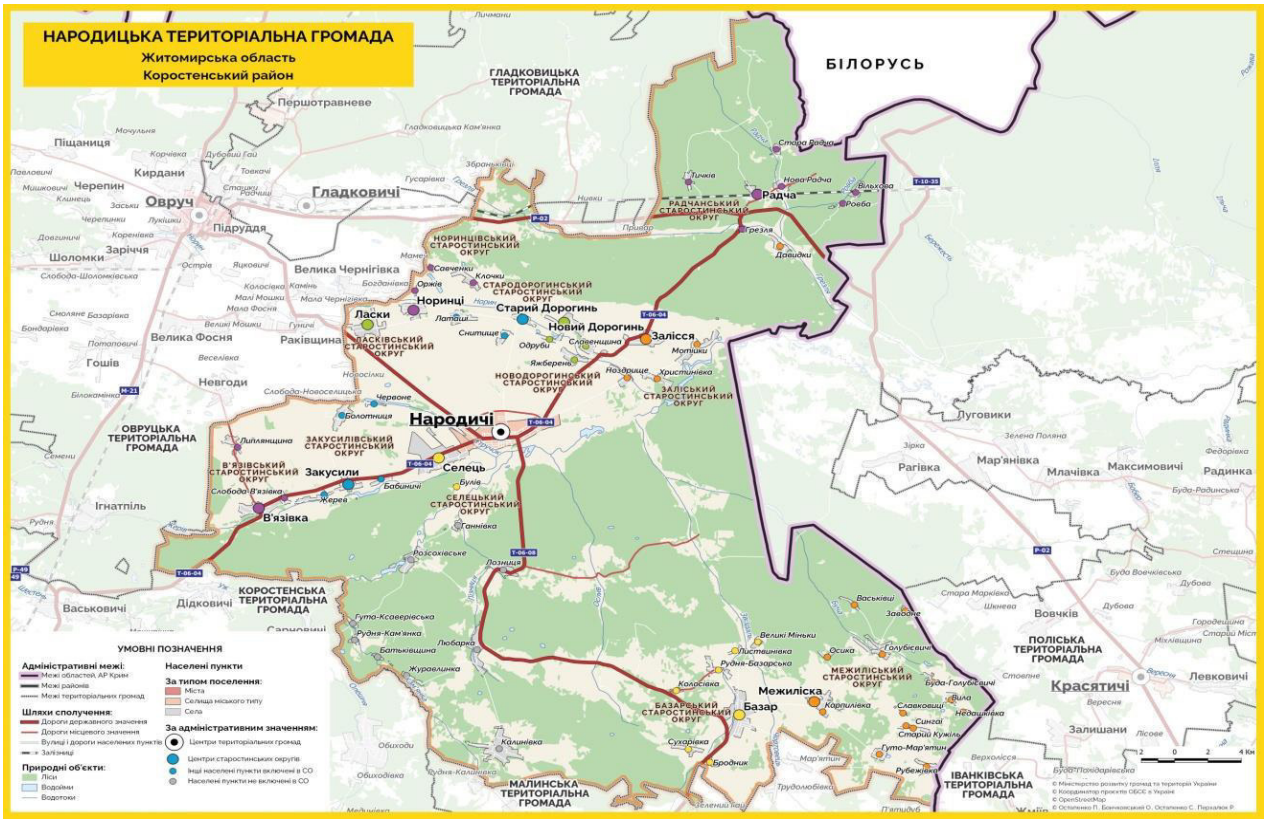

Рисунок 1.3.1. Річки на території Народицької громади

Уж, Уша – річка в Україні на Поліссі у межах Житомирської та Київської областей. Довжина річки Уж – 256 км. (в межах Житомирської області – 159 км., в межах Київської області – 97 км.). Уж впадає до Прип'яті на південно-східній околиця міста Чорнобиля. Живлення річки переважно снігове; замерзає в грудні, скресає в кінці березня. Мінералізація води р.Уж в середньому становить: весняна повінь – 126 мг/дм.куб.; літньо-осіння межень – 198 мг/дм.куб.; зимова межень - 214 мг/дм.куб.

Ліва і найбільша притока Ужа (басейн Прип'яті) - річка Жерев, яка протікає в межах Олевської, Лугинської, Овруцької і Народицької територіальних громад Житомирської області. Довжина річки 96 км., площа басейну 1470 км.кв. Річка Жерев бере початок біля селища Нові Білокоровичі, впадає в річку Уж при південній частині селища Народичі.

Норинь – ліва притока річки Уж. Її довжина становить 84 км., площа басейну 832 км.кв. Звіздаль – річка в межах Малинської та Народицької громд, права притока Ужа. Довжина річки 32 км., площа басейна – 440 км.кв. Грезля – ліва притока річки Уж. Протікає на території Народицької ТГ. Довжина річки 33 км.

3.2. Екологічна ситуація

Екологічна ситуація Народицької ТГ погіршилась внаслідок аварії на ЧАЕС у 1986 році. Масштаби забруднення території громади визначаються кількістю та складом радіонуклідів, що були поширені у довкіллі внаслідок існування багатоденного джерела викиду радіоактивних речовин. Проте наразі радіаційний аварійний фон порівняно із 1986 роком зменшився у сотні разів. Процеси самоочищення природного середовища призвели до зменшення вмісту радіонуклідів в об'єктах навколишнього середовища, в продукції сільського господарства. Це зумовило зменшення доз зовнішнього та внутрішнього опромінення населення. За 37 років після аварії площі території України, що зазнали радіоактивного забруднення, суттєво скоротилися. Дане питання потребує детального вивчення та обґрунтування на основі наукових досліджень

Крім цього необхідно прийняти концептуальне рішення про те, що робити з територією, де сьогодні немає жителів.

Поточний стан атмосферного повітря

За даними ВООЗ, забруднення повітря є одним з основних факторів ризику для здоров'я, пов'язаних з навколишнім середовищем. Чим нижчий рівень забруднюючих речовин у повітрі, тим менше респіраторних і серцево-судинних захворювань у населення.

За даними регіональної доповіді про стан навколишнього середовища Житомирської області щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення у розрахунку на 1 км²території області склала 0,396 т/км² проти 3,882 т/км² в середньому по Україні (21 місце по Україні). В розрахунку на душу населення щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення області склала 9,8 кг/чол. проти 53,6 кг/чол. в середньому по Україні (19 місце серед областей країни). Збільшення викидів в атмосферне повітря від пересувних джерел в 2021 році зросло на 1,5%, що пояснюється збільшенням кількості автотранспорту.

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами у 2021 році становив 11893,1 т, з яких, зокрема, метан (3114,3 т) та сполуки азоту (1456,5 т) належать до парникових газів. Крім цих речовин, в атмосферне повітря надійшло 0,7 млн т діоксиду вуглецю.

У відпрацьованих газах автомобільних двигунів налічується біля 100 різних компонентів, більшість з яких токсичні. Серед токсичних компонентів, які викидаються автотранспортом 73 % становлять оксиди вуглецю, 11 % - неметанові леткі органічні сполуки, 13 % - оксиди азоту, 1,6 % - сажа, 1,4 % - сірчистий ангідрид.

Основними забруднювачами атмосферного повітря за видами економічної діяльності залишаються сільське, лісове господарство, переробна промисловість, добувна промисловість, розроблення кар'єрів, транспорт, викиди забруднюючих речовин яких складають більше 77 % від загального обсягу викидів в атмосферне повітря.

За інформацією Житомирського обласного центру з гідрометеорології (Житомирський ЦГМ) стан радіаційного забруднення атмосферного повітря у 2021 році в Житомирській області за даними щоденних спостережень, які проводяться підпорядкованими центру метеостанціями, показував рівень експозиційної дози гамма випромінювання, які проводяться підпорядкованими центру метеостанціями, знаходився в межах природного радіаційного фону 11- 20 мкР/год.

За інформацією Державної екологічної інспекції внаслідок пожеж на нафтобазах, що були пошкоджені ракетно-бомбовими ударами, завдано збитків від забруднення атмосферного повітря Житомирщини на загальну суму 478,4 млн грн**.**

Водопостачання та водовідведення

Розподільні водопровідні мережі Народицької ТГ мають протяжність 254,9 км, у тому числі в Народичах - 44,6 км, з них потребують заміни 26 % труб (у селищі - 39 %), протягом року замінюється близько 2 % від загальної кількості труб, що знаходяться в аварійному стані і потребують невідкладної реновації. Кількість аварій на водопровідних мережах складає 0,7 на 1 км. Довжина каналізаційних мереж становить 1 км, з них потребують заміни 33 %, протягом року замінюється 0,1%.

В селищі Народичі централізованим водопостачанням та водовідведенням забезпечені 1428 абонентів. По населених пунктах: з 51 населеного пункту 15 забезпечені централізованим водопостачанням – 1016 абонентів.

Використання води у громаді у 2022 році: Народицька громада - 83,2 тис. м^3; селище Народичі 40,5 т. м^3; інші населені пункти - 42,7т. м^3.

Таблиця 1.3.1 Використання води у Народицькій громаді та Житомирській області у 2022 році, млн м^3

Показник	Народицька громада	Житомирська область
Кількість водокористувачів, які звітують (одиниць)	1	н/д
Забрано із природних водних об'єктів, всього у т. ч.	0,0405	85,233
із підземних водних об’єктів	0,0405	19,889
Використано свіжої води, всього у т. ч.	0,0357	48,137
на питні і санітарно-гігієнічні потреби	0,0348	16,686
на виробничі потреби	0,0009	31,361
на потреби зрошення	-	-
на інші потреби	-	53,624
Загальне водовідведення	0,0099	69,658
Скинуто в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод, всього у т. ч.	0,0099	52,608
забруднених	-	1,289
нормативно чистих без очистки	-	26,894
нормативно-очищених на спорудах	-	24,426
Скинуто транзитної води	-	10,169

Повільно впроваджуються в наявному житловому фонді засоби обліку води. Станом на 2022 рік квартирними лічильниками обліку холодної води оснащено критично малу кількість квартир. Окрім того в літній період іде масове використання води для поливу присадибних ділянок. Дане питання необхідно вирішити шляхом підведення води до кожного конкретного будинку із встановленням лічильників.

Програмою охорони навколишнього природного середовища Народицької селищної ради на 2021 – 2025 роки передбачена реконструкція очисних споруд господарсько-побутової каналізації селища Народичі Житомирської області. Програмою реформування та розвитку житлово-комунального господарства Народицької селищної ради на 2022 – 2025 роки передбачено проведення ремонтів, реконструкції та утримання в належному стані систем водопостачання та водовідведення.

Стан ґрунтів

Відповідно до результатів досліджень державної установи «Інститут охорони ґрунтів України» та керуючись Законом України від 27.02.1991 року № 791а-XII «Про правовий режим територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» щодо питання існуючого критерію забруднення ґрунтового покриву земель, значні території земельних ділянок Народицької громади, які віднесені до радіоактивно забруднених, можуть використовуватись для ведення сільськогосподарського виробництва.

Водна і вітрова ерозії є найбільш суттєвим фактором зниження продуктивності земельних ресурсів. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення, втрати грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності з усіма екологічними наслідками, що звідси випливають. За антропоекологічною оцінкою сумарного пестицидного навантаження на ґрунти (в умовних одиницях Кс), воно перебуває в середині загальноукраїнського діапазону і оцінюється як несприятливе. Серед комплексу агротехнічних заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів, підтримання позитивного балансу поживних речовин у них, важливе місце належить внесенню мінеральних та органічних добрив.

Поводження з відходами

Серед наявних у громаді екологічних проблем – питання поводження з відходами, які є одним з найбільших забруднювачів навколишнього середовища та негативно впливають на всі його

компоненти. Ситуація ускладнюється через значний розрив між обсягами накопичених відходів і обсягами їх утилізації та знешкодження. Інформацію про утворення відходів в динаміці за 2016-2022 роки наведено в Таблиці 1.3.2.

Таблиця 1.3.2 Утворення відходів I-IV класів небезпеки на території Народицької територіальної громади та на території Житомирської області, тис. т

Регіони / Роки	2018	2019	2020	2021	2022
Народицька ТГ	0,240	0,239	0,240	0,240	0,240
Житомирська область	486,2	474,5	397,2	н/д	н/д

Важливим питанням є вивіз побутового сміття від населення приєднаних територій та формування стихійних сміттєзвалищ на них, внаслідок відсутності організованої системи управління відходами. Наразі вивіз сміття здійснюється в одному населеному пункті громади.

На території громади збирання та вивіз ТПВ здійснює комунальне підприємство «Народичікомунсервіс». Розміщення та захоронення відходів відбувається на полігоні твердих побутових відходів. У середньому за рік по селищу Народичі накопичується 240 тон відходів.

Основне завдання, яке постає перед громадою, – навчитися свідомо управляти побутовими відходами, сортувати сміття та позбуватися стихійних сміттєзвалищ. Свідоме поводження зі сміттям налагодить систему управління відходами та зведе до мінімуму вплив на екологію.

Програмою охорони навколишнього природного середовища Народицької селищної ради на 2021 – 2025 роки передбачено облаштування сміттєзвалищ у населених пунктах громади.

Основні екологічні проблеми

Стан навколишнього середовища громади вважається задовільним. При цьому існує необхідність продовження реалізації екологічної політики на території громади, зокрема комплексу заходів спрямованих на охорону та оздоровлення природного середовища; ефективне поєднання функцій природокористування та охорони довкілля; забезпечення екологічної безпеки громадян; розвиток природоохоронного виховання й освіти. При цьому основними екологічними проблемами в громаді залишаються:

- постійне збільшення кількості твердих побутових відходів, нераціональне поводження з відходами та формування стихійних сміттєзвалищ в сільській місцевості громади, у посадках, вільних від забудови та інших місцях, що є суттєвим чинником негативного впливу на земельні, водні та лісові ресурси території громади і здоров'я людей;
- неефективне використання водних ресурсів та як наслідок незадовільний екологічний стан поверхневих і підземних джерел питного водопостачання;
- стан озеленення на території громади потребує подальшого розширення та коригування.

Тимчасові негативні наслідки для природоохоронних територій можуть бути під час ведення будівельних робіт. Прийняття рішення щодо будівництва, яке матиме вплив на природоохоронні території та оцінка таких ризиків має відбуватися згідно вимог чинного законодавства та відповідних процедур, враховуючи необхідність проходження процедур стратегічної екологічної оцінки (Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»), оцінки впливу на довкілля (Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»).

Для територій природно-заповідного фонду питання впливу на заповідні території регулюється в тому числі Законом України «Про природно-заповідний фонд України», де визначається, що на землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням. До того ж навколо об'єктів природно-заповідного фонду, можуть встановлюватися охоронні зони, в межах яких не допускається будівництво промислових та інших об'єктів, мисливство, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Регулювання питань впливу на водні об'єкти визначаються в тому числі Водним Кодексом України, де регулюються питання використання водних об'єктів, їх прибережно-захисних смуг та водоохоронних зон.

Питання використання та впливу на ліси регулюється Лісовим Кодексом.

Висновки

1. Народицька селищна громада розташована в межах ґрунтово-кліматичної зони Полісся, що займає північну частину Житомирської області. Ландшафтні особливості рельєфу обумовлені природними умовами та розташуванням Житомирської області, північно-східну частину якої займає Поліська низовина.

2. Загалом територія Народицької громади має сприятливі кліматичні умови для розвитку типового для середніх широт Європи сільського господарства. Та низький відсоток сільськогосподарського освоєння ґрунтів пояснюється тим, що значні площі території зайняті лісом, чагарниками і болотами та тим фактором, що частина території відноситься до зони безумовного (обов'язкового) відселення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Поступово відбувається очищення сільгоспугідь від радіонуклідів, що дозволяє розширювати сільськогосподарське виробництво на території громади.

3. На території Народицької громади є великі запаси будівельних пісків, керамічної глини, торфу. Це великий інвестиційний потенціал, що може забезпечити сталий розвиток громади. Загалом природно-кліматичні умови є сприятливими для створення самодостатньої, економічно розвиненої громади з можливим акцентом на перспективний розвиток туризму в громаді, відновленні екологічного фонду та зниженні радіаційного фону.

IV. ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ ТА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Населення Житомирської області

Народицька ТГ розташована в Коростенському районі Житомирської області і була утворена на основі колишнього Народицького району. Оскільки сучасний районний поділ України та адміністративні межі громад не завжди неспівставні с попереднім історичним періодом, тому з'ясування історичних тенденцій демографічної ситуації доцільно проаналізувати на рівні Житомирської області.

Таблиця 1.4.1. Статево-вікова структура постійного населення Житомирської області на 1 січня відповідного року [2]

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Постійне населення	**1 241 251**	**1 232 008**	**1 220 962**	**1 208 981**	**1 196 264**	**1 179 801**
Чоловіки	576 641	572 801	568 096	563 137	557 544	550 334
Жінки	664 610	659 207	652 866	645 844	638 720	629 467
Співвідношення ж/ч	1.153	1.151	1.149	1.147	1.146	1.144
Природний приріст/ скорочення населення на 1000 ос. наявного населення[3]	-6,8	-7,8	-8,5	-10	-12,7	н/д

Загалом динаміка піраміди населення Житомирської області зображена на рисунку 1.4.1. Спостерігається неухильне щорічне скорочення кількості постійного населення. При цьому відбувається погіршення його гендерної та вікової структури, що має негативний вплив на формування трудового потенціалу усіх громад Житомирської області.

[2] http://www.lv.ukrstat.gov.ua/dem/piramid/all.php
[3] Демографічний паспорт Житомирської області: db.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files/pasport.files/pasport/18_uk.htm#0101

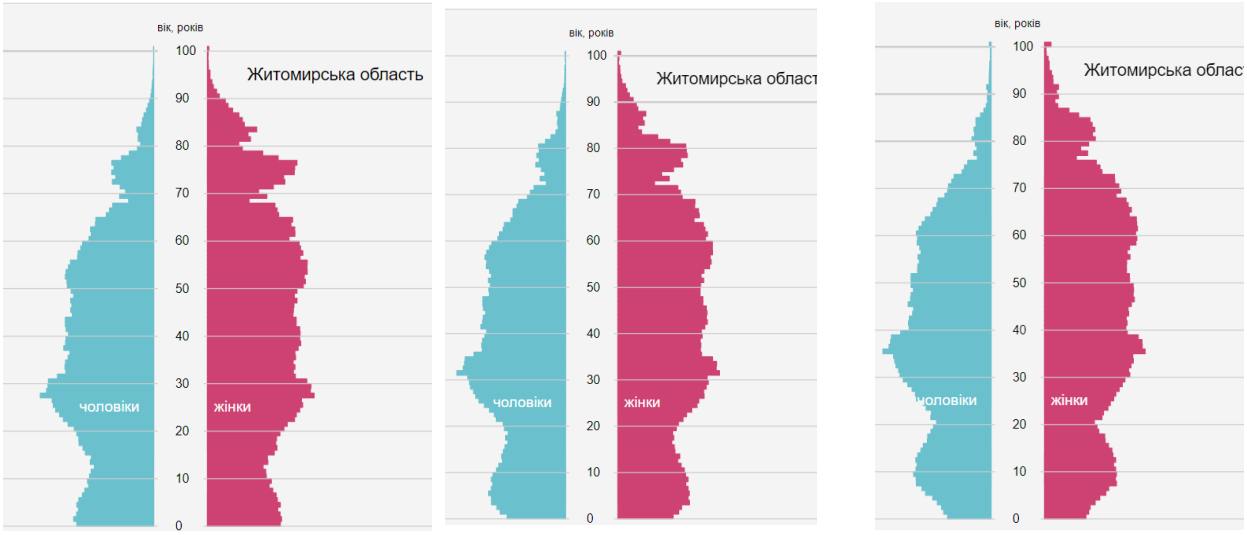

2014 рік **2018 рік** **2022 рік**

Рисунок 1.4.1. Статево-вікова піраміда населення Житомирської області[4]

У структурі постійного населення на 1.01.2022 року частка осіб віком **0-15 років** становила 17,27%, **16 – 59 років** – 59,13%, **60 років і старше** – 23,6%.

Чисельність **наявного населення** в Житомирській області на 1.01.2020 року становила 1 208 212 осіб, а на 1.01.2021 р. 1 195 495 осіб. Зменшення відбулось як через природне (- 12 061 осіб), так і міграційне (- 656 осіб) скорочення. На 1.02.2022 р. в Житомирській області налічувалось 1 177 564 осіб (- 17 931 порівняно з 2021 роком).

Таблиця 1.4.2. Середній вік населення Житомирської області [5]

Регіон	Житомирська область									
Рік	2013	2014	205	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ОБИДВІ СТАТІ										
Міська та сільська місцевості	40,2	40,3	40,3	40,4	40,5	40,6	40,8	41	41,2	41,3
міська місцевість	39,2	39,3	39,5	39,7	39,9	40,1	40,3	40,6	40,8	40,9
сільська місцевість	41,6	41,5	41,4	41,4	41,4	41,4	41,5	41,7	41,8	41,9
ЧОЛОВІКИ										
Міська та сільська місцевості	37,2	37,3	37,3	37,4	37,5	37,6	37,8	38	38,2	38,3
міська місцевість	36,6	36,7	36,8	37	37,1	37,3	37,5	37,8	37,9	38
сільська місцевість	38	38	37,9	38	38	38,1	38,2	38,4	38,6	38,7
ЖІНКИ										
Міська та сільська місцевості	42,8	42,9	42,9	43	43,1	43,2	43,4	43,6	43,8	43,9
міська місцевість	41,4	41,6	41,8	42	42,2	42,5	42,7	43	43,2	43,3
сільська місцевість	44,7	44,6	44,5	44,4	44,4	44,4	44,5	44,6	44,7	44,7

Населення Народицької селищної територіальної громади

На 1.07.2023 року в Народицькій ТГ проживає 8742 особи. При цьому спостерігається скорочення чисельності населення через його природне зменшення та міграційні процеси. З 1.01.2020 до 1.01.2023 року населення скоротилось на 837 осіб. За даними порталу Інформаційно – аналітична система моніторингу статистичних та адміністративних показників

[4] http://www.lv.ukrstat.gov.ua/dem/piramid/all.php
[5] Демографічний паспорт Житомирської області: db.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files/pasport.files/pasport/18_uk.htm#0101

територіальних громад[6], за період 2001 - 2022 років середнє скорочення населення в населених пунктах Народицької громади склало 22,7%.

Таблиця 1.4.3. Загальна чисельність населення Народицької селищної ТГ

Показник	Чисельність населення, осіб	Частка в загальній чисельності населення ТГ,%
Народицька ТГ, усього на 01.07.2023 р.	**8742**	**100**
селище Народичі	2722	31,1
сільське населення	6020	68,9
Народицька ТГ, усього на 1.01.2023	**8545**	**100**
селище Народичі	2569	30
сільське населення	5967	70
Народицька ТГ, усього на 1.01.2020	**9382**	**100**
селище Народичі	2784	33,5
сільське населення	6553	66,5

Частка населення Народицької ТГ, яка проживає в адміністративному центри громади, становить близько 30%. Основна кількість населення проживає в 64 населених пунктах громади в сільській місцевості і становить 70 % від загальної кількості жителів громади.

Чисельність жителів у селах коливається від 0 до 580 осіб. Територіальне розміщення населення демонструє, що в 44 селах Народицької громади чисельність населення менше 100 осіб, з них: в 15 селах немає жителів, в 14 – населення менше 20 осіб (див. таблицю 1.4.4). Густота населення в Народицькій селищній громаді дорівнює 7,3 особи на км^2 .

Таблиця 1.4.4. Населення Народицької ТГ у розрізі населених пунктів на 01.07.2023 р.

Населений пункт	осіб	Населений пункт	осіб	Населений пункт	осіб
селище Народичі	2722	с.Бабиничі	93	с.Тичків	5
с.Базар	580	с.Снитище	90	с.Ганнівка	2
с.Селець	527	с.Славенщина	87	с.Великі Міньки	2
с.Ласки	460	с.Гуто-Мар'ятин	78	с.Недашківка	1
с.Норинці	360	с.Слобода В'язівка	63	с.Вільхова	1
с.Залісся	336	с.Рудня Базарська	50	с.Ровба	1
с.Латаші	281	с. Розсохівське	45	с.Журавлинка	–
с.В'язівка	277	с.Одруби	45	с.Батьківщина	–
с.Новий Дорогинь	233	с.Липлянщина	45	с.Булев	–
с.Радча	211	с.Христинівка	44	с.Ноздрище	–
с.Закусили	209	с.Грезля	39	с.Колосівка	–
с.Клочки	197	с.Лозниця	28	с.Листвинівка	–
с.Старий Дорогинь	190	с.Рубежівка	26	с.Славковці	–
с.Мотійки	187	с.Буда-Голубієвичі	26	с.Старий Кужіль	–
с.Межиліска	172	с.Стара Радча	15	с.Сингаї	–
с.Жерев	172	с.Вила	14	с.Карпилівка	–
с.Болотниця	160	х.Оржів	14	с.Осика	–
с.Яжберень	134	с.Рудня-Кам'янка	13	с.Васьківці	–
с.Давидки	127	с.Гута-Ксаверівська	13	с.Заводне	–
с.Нова Радча	121	с.Калинівка	13	с.Савченки	–
с.Сухарівка	120	с.Голубієвичі	10	с.Червоне	–
с.Бродник	93	с.Любарка	10		

Дані таблиці 1.4.4. показують, що в громаді є проблема спустошення сіл, а також наявність значної кількості малонаселених пунктів.

[6] https://2023-ias.tdukr.com/

У гендерній структурі населення громади переважають жінки: їх частка становить 52,5%. При цьому дана структура характерна загалом для всіх населених пунктів – як для адміністративного центру, так і для сіл.

Таблиця 1.4.5. Гендерний розподіл населення станом на 01.07.2023 р.

	Загальна чисельність, осіб	Чоловіки		Жінки	
		осіб	%	осіб	%
Народицька ТГ, усього	**8742**	**4151**	**47,5**	**4591**	**52,5**
селище Народичі	2722	1291	47,4	1431	52,6
Сільське населення	6020	2860	47,5	3160	52,5

За віковою структурою особи працездатного віку становлять 57,03% від загальної чисельності населення, частка осіб старше працездатного віку – 26,14%, а особи молодше працездатного віку становлять 16,83%.

З початку збройної агресії (2014-2023 роки) населення Народицької громади збільшилось за рахунок внутрішньо переміщених осіб на 325. Кількість ВПО після 24.02.2022 року становить 297 осіб. Загалом середня частка ВПО у чисельності населення Народицької ТГ дорівнює 3,56%[7] . За даними Народицької селищної військової адміністрації кількість зареєстрованих ВПО в громаді станом на кінець серпня 2023 року становить 276 осіб.

Зайнятість та доходи населення

Середній розмір заробітної плати в Житомирській області станом на січень 2022 року дорівнював 12 123 грн, що нижче ніж у середньому по Україні – 14 577 грн. На 1.08.2023 р. середня заробітна плата за актуальними вакансіями в Житомирській області дорівнювала 8825 грн [8] (найнижчий розмір був для працівників сфери торгівлі і послуг – 7384 грн, а для професіоналів – 10204 грн).

Дані таблиці 1.4.6. показують, що частка безробітних в селищі Народичі становить 7,8%. Водночас для населення, що проживає в селах громади, рівень безробіття дорівнює 39,5% від кількості населення віком старше 17 років.

Таблиця 1.4.6. Кількість зайнятих і безробітних у Народицькій ТГ станом на 01.07.2023 р.

	Загальна чисельність населення віком 17-59 років, осіб	Зайняті		Безробітні	
		осіб	%	осіб	%
Народицька ТГ, усього	**5020**	**2462**	**49**	**1454**	**28,9**
селище Народичі	1668	724	43,4	130	7,8
Сільське населення	3352	1740	51,9	1324	39,5

За даними Народицької селищної військової адміністрації

За даними єдиного порталу вакансій Державної служби зайнятості України https://jobportal.dcz.gov.ua/ в Народицькій громаді на початок вересня 2023 року запропоновано 18 вакансій (з них третина – для лікарських посад), для яких діапазон запропонованої оплати праці коливається від 6700 грн (для посад – сторож, прибиральник) до 20 000 грн для вакантних лікарських посад. Кількість пропозицій, які є на порталі для жителів Народицької громади, приблизно у 80 разів нижча за кількість безробітних.

Висновки

1. Демографічні тенденції в Народицькій селищній територіальній громаді відповідають процесам, які відбуваються загалом у регіоні. Вони пов'язані зі скороченням населення під

[7] https://public.tableau.com/app/profile/hum6904/viz/VPO_2022/VPO

[8] Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості по Житомирській області у січні-липні 2023 року. https://www.dcz.gov.ua/

впливом природніх факторів, міграції, а також воєнних дій, погіршенням вікової та гендерної структури.

2. В адміністративному центрі громади – селищі Народичі – проживає 31% жителів громади, в інших населених пунктах – 69%. Дані показники також демонструють розподіл у громаді за категорією «міське – сільське населення».

3. Чисельність жителів у селах коливається від 0 до 580 осіб. При цьому в 44 селах Народицької громади чисельність населення менше 100 осіб, з них: в 15 селах немає жителів, в 14 – населення менше 20 осіб. Таким чином, у громаді є проблема спустошення населених пунктів і наявність значної кількості малонаселених пунктів.

4. За даними офіційної статистики 57% жителів Народицької громади належать до осіб працездатного віку. На 1.07.2023р., за даними місцевої влади, в громаді, 1454 безробітних. При цьому кількість пропозицій в Народицькій громаді, що оприлюднюються на єдиному порталі вакансій Державної служби зайнятості України, приблизно у 80 разів менша за кількість безробітних. Проблема безробіття і дефіцит пропозицій щодо зайнятості населення створюють суттєві загрози для розвитку громади.

V. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ

Соціальна інфраструктура

Соціальна інфраструктура забезпечує розвиток людського капіталу, формує можливості для самореалізації жителів громади, створює передумови для комфортного проживання і впливає на впевненість людей у майбутньому. Оскільки соціальна інфраструктура функціонує переважно поза ринком, вона вимагає належної підтримки та забезпечення високої якості управління з боку органів місцевого самоврядування, соціальної відповідальності бізнесу, волонтерської підтримки самих жителів.

Освіта

Мережа закладів освіти в Народицькій ТГ є достатньо розвиненою і розгалуженою і включає заклади загальної середньої освіти, дошкільні освітні заклади, а також заклад позашкільної освіти. Основним джерелом фінансування освітніх закладів є кошти бюджету громади, який, зокрема, отримує цільове фінансування з державного бюджету – освітню субвенцію. Загалом видатки на освіту – це основний напрям видатків бюджету Народицької селищної ТГ. У 2021 р. вони дорівнювали 59 млн грн (59,5% від усіх бюджетних видатків), з яких освітня субвенція покрила 60,5%. У 2022 р. видатки на освіту дещо зменшились і становили 58,9 млн грн (62,4% від загального обсягу видатків бюджету), з яких 53,2% було профінансовано за рахунок освітньої субвенції.

Таблиця 1.5.1. Динаміка основних показників закладів освіти в Народицькій ТГ

Показники	2020	2021	2022	2023
Кількість дошкільних закладів, одиниць	10	9	9	9
Кількість дітей в дошкільних закладах, та дошкільних підрозділах гімназій та початкових шкіл, осіб	239	251	168	163
Кількість персоналу дошкільних закладів, осіб	78	79	67	55
Кількість закладів освіти (опорні заклади, загальноосвітні, школи, гімназії, початкові школи), одиниць	9	9	9	9
Кількість учнів у закладах освіти (опорний заклад, загальноосвітні школи, гімназії, початкові школи),осіб	920	872	841	826
Кількість персоналу в закладах загальної середньої освіти, осіб	310	285	302	262

За даними Народицької селищної ради

Загальна середня освіта

За даними Народицької селищної військової адміністрації в громаді функціонує 9 закладів загальної середньої освіти: 2 ліцеї і 7 гімназій.

Таблиця 1.5.2. Кількість учнів і персоналу в закладах загальної середньої освіти Народицької ТГ

Навчальний заклад	Спроможність закладу (учнів)	Кількість учнів	Кількість персоналу	Середня вартість навчання 1 учня, на 1.01.2023, грн
Народицький ліцей	1076	366	45	33302
Ласківська гімназія	560	35	14	76211
Новорадчанська гімназія	300	42	13	76023
Новодорогинська гімназія	130	46	14	55674
Латашівська гімназія	100	39	11	61551
Базарський ліцей	480	110	18	40429
Заліська гімназія	200	49	19	75527
Закусилівська гімназія	320	75	18	53920
Норинцівська гімназія	280	64	15	59231

За даними Народицької селищної військової адміністрації

Розташування ЗЗСО в різних населених пунктах громади дозволяє досить рівномірно забезпечити надання освітніх послуг.

На початок 2023/ 2024 навчального року загальна кількість учнів у закладах загальної середньої освіти становить 826 осіб, а персоналу – 167 осіб.

На 1 січня 2023 р. діапазон коливання середньої вартості навчання 1 учня становить від 33 302 грн до 76 211 грн. При цьому з 2018 року в Народицькій громаді оптимізація ЗЗСО не проводилась.

Дошкільна освіта

У Народицькій громаді функціонує 10 закладів **дошкільної освіти**, в яких загалом перебуває 185 дітей. При цьому соціально-педагогічним патронатом охоплено 14 дітей.

Таблиця 1.5.3. Дошкільні навчальні заклади Народицької ТГ

Навчальний заклад	Кількість персоналу (вихователей)	Кількість дітей
Народицький заклад дошкільної освіти «Сонечко»	15	79
Яжберенський ЗДО	1	13
Базарський заклад дошкільної освіти	2	20
Норинцівський заклад дошкільної освіти	н/д	9
Новорадчанський ЗДО «Чебурашка» з короткотривалим робочим днем	1	3
Заліський ЗДО	1	10
Стародорогинський ЗДО «Сонечко»	1	12
Закусилівська ДНЗ	1	10
Болотницький ЗДО	1	6
Норинцівський ЗДО «Теремок»	1	9
Соціально педагогічний патронат	х	14

За даними Народицької селищної військової адміністрації

Через негативну динаміку народжуваності в громаді спостерігається зменшення кількості дітей в закладах дошкільної освіти.

Найбільш гострі проблеми розвитку галузі освіти в Народицькій громаді пов'язані з низьким рівнем фінансування заробітних плат педагогічних працівників. Крім того, складна демографічна ситуація, пов'язана із міграцією населення, вплинула на наповненість класів/ груп у закладах освіти. Попри це, в деяких закладах освіти бракує педагогічних кадрів.

Позашкільна освіта

До сфери позашкільної освіти в Народицькій громаді належать два заклади:

Народицький будинок дитячої творчості. Він здійснює свою діяльність за художньо-естетичним напрямом. На сторінці закладу у фейсбуці відбувається розміщення інформації про діяльність закладу, проведені заходи і новини https://www.facebook.com/profile.php?id=100054374642986&locale=hi_IN&paipv=0&eav=AfabF4hwHFN1YdZ4Vf7dIPZD_vxPyP0Dh3hdQ84lFrRmR8WIVMksDsoSeyYJ9Gd_5YY . У 2023/24 н.р. в Народицькому будинку дитячої творчості працюють 6 гуртків наступних напрямів: науково-технічний, еколого-натуралістичний, художньо-естетичний, у яких виховується 85 дітей.

Народицька дитячо-юнацька спортивна школа. Тренерська і виховна робота у закладі спрямована на залучення школярів до систематичних занять спортом, формування навичок здорового способу життя, покращення здоров'я дітей, а також здійснення підготовки і всебічного розвитку спортсменів. У 2023/24 н.р. Народицька ДЮСШ має 2 гуртки з футболу (32 дітей).

Охорона здоров'я

З метою забезпечення розвитку громадського здоров'я в Народицькій селищній ТГ було ухвалено декілька місцевих програм:

- Програма стимулів та розвитку надання первинної медико-санітарної допомоги населенню Народицької селищної ради та відновлення матеріально-технічної бази комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Народицької селищної ради» на 2021 – 2025 роки. Затверджена рішенням Народицької селищної ради від 22.12.2020 №23
- Комплексна програма « Цукровий діабет» на 2021-2025 роки Затверджена рішенням Народицької селищної ради № 20 від 22.12.2020
- Цільова соціальна програма протидії захворюванню на туберкульоз на 2021-2025 роки. Затверджена рішенням Народицької селищної ради №21 від 22.12.2020
- Програма боротьби з онкологічними захворюваннями на 2021-2025. Затверджена рішенням Народицької селищної ради № 22 від 22.12.2020
- Програма фінансової підтримки КНП «Народицька лікарня» Народицької селищної ради на 2022-2026 роки. Затверджена рішенням Народицької селищної ради № 516 від 23.12.2021

За даними Народицької селищної військової адміністрацій, мережа закладів охорони здоров'я в громаді включає 1 лікарню та поліклінічне відділення, а також Центр надання первинно-медико санітарної допомоги, до складу якого входять три АЗПСМ:

(1) Лікарня
   - Комунальне некомерційне підприємство «Народицька лікарня «Народицької селищної ради» (розташоване в селищі Народичі)
   - Поліклінічне відділення (розташоване в селищі Народичі).

(2) Комунальне некомерційне підприємство «Центр надання первинно-медико санітарної допомоги» Народицької селищної ради (розташоване в селищі Народичі):
   - Базарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини (розташована в с. Базар)
   - Норинцівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини (розташована в с.Норинці)
   - Народицька амбулаторія загальної практики сімейної медицини (розташована в селищі Народичі).

За даними НСЗУ, в Народицькій громаді укладено 7066 декларацій, статево-віковий розподіл яких відображено на рисунку 1.5.1 і рисунку 1.5.2 [9].

[9] https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/declar-stats

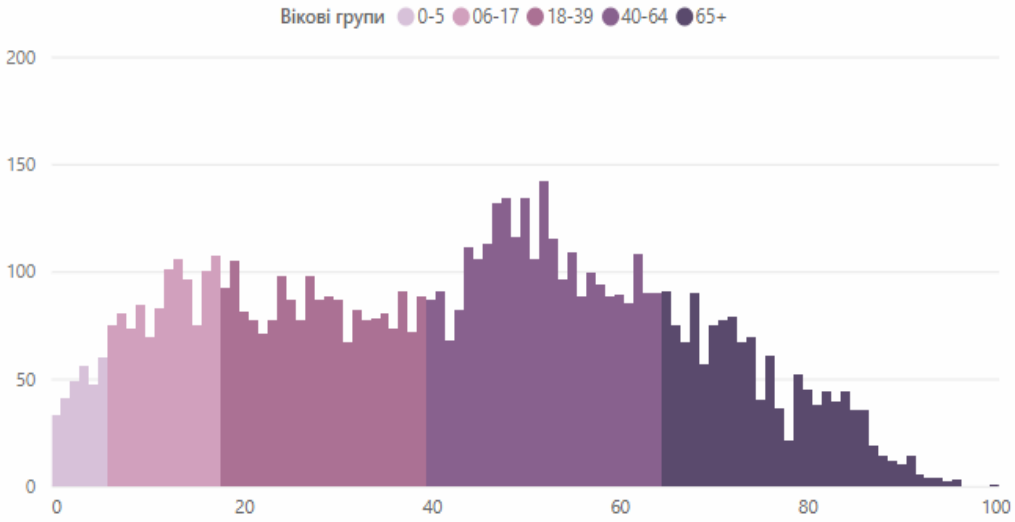

Вікові групи	Жіноча	Чоловіча	Усього
0-5	122	164	**286**
06-17	526	523	**1 049**
18-39	843	990	**1 833**
40-64	1 322	1 251	**2 573**
65+	912	413	**1 325**
Усього	**3 725**	**3 341**	**7 066**

Рисунок 1.5.1. Розподіл декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в Народицькій громаді за віком і статтю мешканців

Із загальної кількості укладених з лікарями декларацій 55% припадає на населення віком від 40 років і старше. Статево-віковий розподіл мешканців відповідно до укладених декларацій у вигляді піраміди також візуалізує структуру населення громади (див. рисунок 1.5.2).

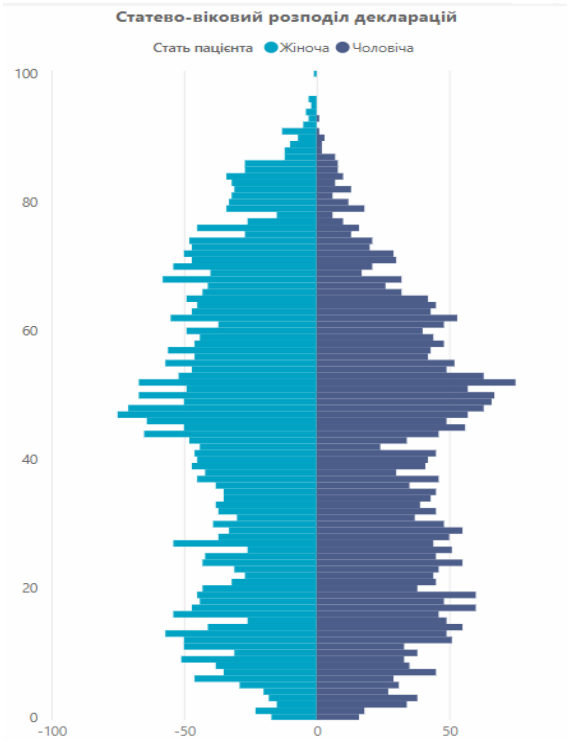

Рисунок 1.5.2. Статево-вікова піраміда населення відповідно до розподілу укладених декларацій про вибір лікаря у Народицькій громаді

Адміністративні послуги

На виконання Закону України «Про адміністративні послуги» створено Центр надання адміністративних послуг Народицької селищної ради Коростенського району Житомирської області (далі – ЦНАП, Центр), який є виконавчим органом Народицької селищної ради. ЦНАП є юридичною особою публічного права, у якому надаються адміністративні послуги суб'єктам звернень згідно з визначеним переліком.

Відповідно до затвердженого переліку ЦНАП у 2023 році надає 264 адміністративні послуги. Перелік розміщений за посиланням https://narodycka-gromada.gov.ua/news/1623418640/

З метою покращення обслуговування населення та наближення послуг до мешканців громади було створено 9 віддалених робочих місць адміністраторів ЦНАП, в яких передбачено надання 109 адміністративних послуг.

Соціальний захист населення

У Народицькій селищній територіальній громаді прийнято низку місцевих програм у сфері соціального захисту населення:

- Програма соціального захисту незахищених верств населення на 2023 рік. Затверджена начальником військової адміністрації № 393 від 20.12.2022 р.
- Програма організації перевезень пільгових категорій громадян на території Народицької селищної ради на 2021-2025 роки. Затверджена Народицькою селищною радою № 27 від 22.12.2020 р.
- Програма оздоровлення та відпочинку дітей на 2021-2023 роки. Затверджена Народицькою селищною радою № 94 від 28.01.2021 р.
- Програма ВПО. Затверджена начальником військової адміністрації № 466-од від 18.07.2023 р

У сфері соціального захисту триває реформа, пов'язана із запровадженням системи соціальних послуг. Основна відповідальність за надання соціальних послуг відповідно до законодавства покладена на органи місцевого самоврядування. До надавачів соціальних послуг мають увійти як комунальні, так і приватні заклади, окремі особи, а також їх об'єднання.

Надавачем соціальних послуг у Народицькій громаді є Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Народицької селищної ради.

За даними обліку, який ведеться місцевою владою, в громаді є 30 сімей, у складі яких налічується загалом 115 осіб, що потребують допомоги, 554 особи з інвалідністю, 137 багатодітних сімей, 276 внутрішньо переміщених осіб. «Центр надання соціальних послуг» надає базові соціальні послуги, також громада надає гуманітарну допомогу.

Культура

Відділ культури Народицької селищної ради забезпечує на території громади реалізацію державної політики у сфері культури, мистецтва та народних промислів, здійснює управління і контроль сфери бібліотечної справи, діяльності клубних закладів, культурно-мистецької освіти. До складу відділу культури відноситься 38 закладів, а саме: 15 бібліотек, 23 клубних установ та будинків культури, з них - 11 сільських будинків культури, 11 клубів, 1 селищний будинок культури, а також Народицький краєзнавчий музей. Кількість відвідувачів, на яку розраховані клубні заклади – 5183, кількість відвідувачів, на яку розраховані бібліотечні заклади – 104. Найбільше відвідувачів залучають концертні заходи та заходи на відкритих локаціях.

Діяльність галузі забезпечує 57 працівників з них 42 клубних працівників та 25 бібліотечних, 3 працівника централізованої бухгалтерії, 2 працівника відділу культури.

З метою створення сприятливих умов для розвитку аматорського мистецтва, народної творчості, збереження та відродження національних звичаїв, традицій та обрядів, сприяння процесу духовного розвитку Народицькою селищною радою були затверджені Програма розвитку галузі культури Народицької селищної ради на 2021-2025 роки, а також Програма

охорони та збереження культурної спадщини у 2021 -2025 роках. В рамках програми розвитку галузі культури передбачено:

- Забезпечення клубних установ відділу культури звукопідсилюючою апаратурою, музичними інструментами, меблями та костюмами для аматорів сцени
- Забезпечення надходження нової літератури до фондів бібліотек на рівні, не нижчому їх зношуваності та вибуття з читацького обігу,
- Проведення передплати періодичних видань для структурних підрозділів відділу культури в т.ч. бібліотек.
- Сприяння творчим колективам в організації та проведенні літературно-мистецьких заходів,
- Висвітлення культурного життя району на веб-сайті та в тижневику «Життя і слово».

В рамках програми охорони та збереження культурної спадщини передбачено:

- здійснення обліку (виявлення, вивчення, класифікації, державного обліку та реєстрації) об'єктів культурної спадщини;
- інвентаризація, паспортизація об'єктів культурної спадщини;
- проведення обстеження та розроблення документації, необхідної для внесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру, можливості включення до категорії «місцевого», «національного» значення;
- проведення робіт з реставрації, консервації, реабілітації, музеєфікації, ремонту пам'яток культурної спадщини з метою їх збереження, підтримання належного технічного стану, відповідного використання та обслуговування, розроблення необхідної проєктної документації;
- здійснення заходів з охорони культурної спадщини з метою забезпечення захисту, запобігання руйнуванню або заподіянню шкоди об'єктам культурної спадщини, оприлюдненням їх результатів шляхом проведення семінарів і конференцій, видання збірників і каталогів, публікацій в місцевій пресі.

Загальний обсяг бібліотечного фонду громади складає 120 884 примірників, у тому числі: книги – 110 396; брошури – 10 101; періодика – 387.

Пам'ятки історії та культури

Народицька ТГ - громада з територією, багатою на історичні події та знахідки, що становлять історичні та культурну цінність. Під охороною держави перебувають 102 пам’ятки історії, культури та археології. Серед них можна відзначити такі пам’ятки архітектури:

- церква Покрови Пресвятої Богородиці (1862) у с. В’язівка (місцевого значення) – зруйнована російськими нападниками в ході бойових дій,
- церква Різдва Богородиці у виселеному с. Любарка (1874) (неформальна пам’ятка),
- церква Іоанна Богослова у виселеному с. Великі Кліщі (1885) (неформальна пам’ятка), сільський будинок культури, у с. Норинці (1930) (неформальна пам’ятка),
- Пам’ятка монументального мистецтва – Меморіал на братській могилі воїнів Армії УНР – учасників Другого Зимового походу 1921року у с. Базар (2000).

Фізична культура та спорт

На території громади створено умови для занять фізкультурою і спортом. Спортмайданчик та спортивні зали знаходиться на територіях шкіл. За спортивну сферу громади відповідає Народицька дитячо-юнацька спортивна школа. Завдяки її діяльності забезпечується участь вихованців ДЮСШ у районних та обласних змаганнях та проводиться пропаганда здорового способу життя серед жителів громади. На даний час школу відвідують 32 вихованці.

У громаді функціонує стадіон в селищі Народичі та спортивні майданчики в більшості населених пунктах.

Зони відпочинку та рекреаційні зони:

- Свято-Миколаївський парк (площа 0,372 га), розташований у селищі Народичі (підпорядкований – КП «Народичікомунсервіс»)

- Сквер (площа 0,0384 га), розташований у селищі Народичі (підпорядкований – КП «Народичікомунсервіс»)

Спортивні об’єкти:

- Стадіон (площа 7000 м^2), розташований у селищі Народичі (підпорядкований відділу освіти Народицької селищної ради)
- Спортивний майданчик (площа 0,01 га), розташований у с.Базар (підпорядкований Народицькій селищній раді)
- Спортивний майданчик, розташований у Свято-Миколаївському парку в селищі Народичі (підпорядкований Народицькій селищній військовій адміністрації)
- Футбольне поле (площа 5400 м^2), розташоване в с.Клочки (підпорядковане Народицькій селищній раді)

У громаді проводяться змагання з міні-футболу, волейболу, настільного тенісу, швидких шахів, шашок серед установ, підприємств, організацій Народицької селищної ради, організовано проведення змагань, чемпіонатів та кубків, зокрема: Кубок з міні-футболу, присвячений пам'яті Олександра Кравцова, Кубок з футболу пам'яті депутата Народицької селищної ради Ф.І. Артемчука, Кубок з настільного тенісу присвячений черговій річниці аварії на ЧАЕС.

З метою розвитку спорту в громаді була була ухвалена Програма розвитку фізичної культури і спорту Народицької селищної ради на 2021-2025 роки, в рамках якої передбачено розбудову спортивної інфраструктури - закладів фізичної культури і спорту, у тому числі на засадах модернізації і реконструкції спортивних споруд Народицької селищної ради, придбання спортивного обладнання та інвентарю, забезпечення системи перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів, проведення атестації фахівців у сфері фізичної культури і спорту.

Житлово-комунальна інфраструктура

Оскільки Народицька ТГ була створена в межах Народицького району, Народицька селищна рада стала правонаступником всієї інфраструктури колишнього району. В сфері житлово-комунальної і транспортної інфраструктури громада визначає основні завдання розвитку, якими є забезпечення сталої та ефективної роботи підприємств житлово-комунального господарства; забезпечення належних умов проживання мешканців територіальної громади та подовження термінів експлуатації наявного житлового фонду, його інженерних мереж та прибудинкових і внутрішньо квартальних територій; забезпечення населення житлово-комунальними послугами відповідної якості та рівня; покращення благоустрою прибудинкових територій житлових будинків; зменшення непродуктивних втрат та витрат питної води і тепла в централізованих водопровідних та теплових мережах, покращення якості води та наданих житлово-комунальних послуг; зменшення енергоспоживання тощо.

З метою забезпечення належного рівня якості життя населення Народицької ТГ діють два комунальні підприємства: КП «Народичікомунсервіс» та КП «Комунальник». Це госпрозрахункові підприємства. в штаті яких налічується 18 та 32 працівника відповідно. Вони є балансоутримувачами доріг місцевого значення, водопровідної та каналізаційної мережі, житлових будинків, які належать до комунальної власності Народицької селищної ради.

Основною метою діяльності КП «Народичікомунсервіс» та КП «Комунальник» є: експлуатація і утримання в належному стані споруд і пристроїв водопостачання та водовідведення, що знаходяться в комунальній власності Народицької селищної ради. Предметом діяльності підприємств є: надання побутово-комунальних послуг; обслуговування каналізаційної та водопровідної мережі; оперативне управління житлом комунальної власності; благоустрій території населених пунктів громади.

Для забезпечення господарських процесів по усуненню аварій на водогінних та інших мережах у своїй власності КП «Народичікомунсервіс» має 12 одиниць автотранспортної техніки спеціального призначення та 3 мотоблоки. Чотири одиниці спецтехніки потребують часткового ремонту. Решта техніки знаходиться в робочому стані.

Громада зазнала численних авіаударів - обстріли авіацією, градами та ракетні удари. 9 населених пунктів Народицької ТГ зазнали окупації - 01.04.2022 та 04.04.2023 були

деокуповані. Внаслідок збройної агресії рф проти України на території громади було пошкоджено 794 житлові будинки, 46 об'єктів соціальної інфраструктури (школи, лікарня, амбулаторії, садочки, клуби), 5 мостів, та об'єкти критичної інфраструктури (пошкоджені лінії електропередач, трубопроводи газопостачання, водопостачання та інтернет). Оцінку збитків станом на 01.09.2023 року не проводили.

Житловий фонд

Існуюча система обслуговування житлового фонду, в якій житлово-експлуатаційна організація одночасно виступає у ролі замовника та виконавця послуг з обслуговування та утримання житлових будинків, є неефективною і не в змозі забезпечити вимоги мешканців щодо повноти та якості житлових послуг.

Таблиця 1.5.3. Стан житлового фонду Народицької ТГ у 2022 році

Показники	2022
Житловий фонд, тис. кв. м загальної площі	73,5
% помешкань, підключених до комунального водопостачання	85,9
% помешкань, підключених до комунального газопостачання	н/д
% помешкань, підключених до комунальної системи каналізації	н/д
% помешкань, підключених до центрального опалення	н/д

*Помешкання – квартира або індивідуальний будинок.

Через недостатнє фінансування з роками значно погіршився стан наявного житлового фонду. З 1986 року не проводяться комплексні капітальні ремонти житлових будинків. У результаті окремі конструктивні елементи будинків, особливо покрівлі, балконні плити, фасади, внутрішньобудинкові мережі водопостачання, водовідведення внаслідок тривалої експлуатації перебувають у незадовільному технічному стані. Подальша їх експлуатація без вжиття додаткових заходів щодо приведення в належний технічний стан неможлива. Таке становище обумовлює збільшення кількості ветхих та аварійних будинків, призводить до їх морального і фізичного зношення.

Оскільки селище Народичі відноситься до 2-ї зони обов'язкового відселення в зв'язку з аварією на ЧАЕС, це унеможливлює приватизацію житла та створення ОСББ, відповідно до ст.2 п.2 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду». Тому всі витрати з обслуговування таких житлових будинків в селищі Народичі відносяться до місцевого бюджету.

Програмою реформування та розвитку житлово-комунального господарства Народицької селищної ради на 2022-2025 роки передбачено проведення в селищі Народичі поточних і капітальних ремонтів багатоквартирних житлових будинків, у тому числі проведення робіт із заміни вікон, дверей, ремонтів освітлення у під'їздах.

Таблиця 1.5.4. Забезпеченість житлом в Народицькій ТГ

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Загальна площа житла в громаді, 1000 м^2	73,5	73,5	73,5	73,5	73,5	73,5
Забезпеченість житлом 1 м^{2}на особу в громаді	7,6	7,6	7,8	8,0	8,1	8,6
Забезпеченість житлом 1 м^{2}на особу в області	27,4	27,8	28,1	28,5	н/д	н/д
Забезпеченість житлом 1 м^{2}на особу в Україні	23,3	23,7	24,2	н/д	н/д	н/д

Комунальна інфраструктура та інженерні мережі

Експлуатацію та обслуговування комунальної інфраструктури та інженерних мереж у Народицькій громаді забезпечують комунальні підприємства – КП «Народичікомунсервіс» та КП «Комунальник». Вони відповідають за утримання в належному стані споруд і пристроїв водопостачання та водовідведення, що знаходяться в комунальній власності Народицької селищної ради, є балансоутримувачами доріг місцевого значення, водопровідної та каналізаційної мережі, житлових будинків, які належать до комунальної власності Народицької селищної ради, здійснюють надання побутово-комунальних послуг; обслуговування

каналізаційної та водопровідної мережі; оперативне управління житлом комунальної власності; благоустрій адміністративного центру громади – селища Народичі.

Таблиця 1.5.5 Характеристики системи життєзабезпечення Народицької селищної ТГ

Показники	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Водопостачання							
Загальна протяжність мереж водопостачання, км	189,9	189,9	189,9	189,9	189,9	189,9	189,9
в тому числі протяжність у селищі Народичі, км	44,0	44,0	44,0	44,0	44,0	44,0	44,0
в тому числі протяжність в інших населених пунктах, км	145,9	145,9	145,9	145,9	145,9	145,9	145,9
Протяжність мереж водовідведення, км	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Споживання питної води, тис. $м^3$ – всього, у тому числі:	39,0	43,8	43,5	42,4	41,3	42,3	42,7
- населення	34,4	37,7	37,9	37,5	38,0	40,7	39,0
- підприємства	4,6	6,1	5,6	4,9	3,3	1,6	3,7
Газопостачання	Інформація відсутня						
Електропостачання	Інформація відсутня						

Енергоспоживання та енергозбереження

В багатьох українських громадах, особливо протягом 2022-23 років, з'явилась нагальна потреба щодо впровадження заходів з енергозбереження та переходу на альтернативні джерела енергії. Ряд приміщень закладів освіти, культури, охорони здоров'я та адміністративних приміщень громади перейшли на альтернативні види опалення, переважно це встановлення твердопаливних котлів.

Програмою реформування та розвитку житлово-комунального господарства Народицької селищної ради на 2022-2025 роки передбачено впровадження енергозберігаючих технологій в житлово-комунальному господарстві.

Послуги з поводження з побутовими відходами

Проблема збирання, накопичення, переробки, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення твердих побутових відходів є однією з найбільш болючих та гострих. Основну масу відходів як вторинної сировини складають тара (упаковка) від продуктів харчування та продукції споживання населенням, відходи тваринного походження і відходи домашнього господарства. Ймовірно кількість накопичених відходів зростатиме й надалі.

У селищі Народичі збирання та вивіз твердих побутових відходів здійснюється комунальним підприємством «Народичікомунсервіс».

Розміщення відходів відбувається на полігоні твердих побутових відходів, що знаходиться у селищі Народичі. Проєктна потужність звалища 300 тис. т, проєктна площа полігону – 6 га. Полігон ТПВ потребує проведення реконструкції.

Транспортна інфраструктура та зв'язок

У комунальній власності Народицької селищної ради знаходяться дороги комунальної власності загальною протяжністю 151,16 км, з них – 38,80 км дороги місцевого значення адміністративного центру громади селища Народичі.

Технічний стан переважної більшості дорожного покриття у вкрай незадовільному стані. З моменту створення громади проведено капітальний ремонт доріг місцевого значення протяжністю 1334 м – це 0,96% загальної протяжності доріг, які відносяться до комунальної власності Народицької ТГ. Складність ситуації щодо ремонту доріг зумовлено браком коштів

місцевого бюджету.

Відстань більшості населених пунктів громади до адміністративного центру селища Народичі становить від 5 до 30 км, а відстань від деяких сягає до 60км. Тому для забезпечення підвезення дітей до навчальних закладів задіяно п’ять шкільних автобусів.

Поштовий зв'язок

Послуги поштового зв’язку надають відділення Укрпошти та Нової пошти. В селищі Народичі розташовані одне відділення Укрпошти та одне відділення Нової пошти, в інших населених пунктах знаходяться ще 2 відділення та 7 пересувних відділень.

Таблиця 1.5.6. Відділення поштового зв’язку

№ п/п	Назва	Адреса	Кількість клієнтів
1	В’язівське пересувне 4	с.В’язівка, вул.Шосейна, 17	200
2	ВПЗ Народичі 1	селище.Народичі,вул. 1-го Травня,21	н/д
3	Новорадчанське пересувне відділення	с.Радча, вул.Преображенська, 12	250
4	ПВПЗ-26 Новий Дорогинь	с.Новий Дорогинь, вул.Мисюка, 47А	150
5	Стародорогинське пересувне	с.Старий Дорогинь	200
6	Латашівське пересувне відділення	с.Латаші	200
7	Пересувне відділення 10434	с.Базар вул.Покровська, 6	600
8	Заліське поштове відділення 11414	с.Залісся, вул.Гагаріна, 2б	н/д
9	ПВ ПЗ-4	с.Закусили, вул.Хресто-Воздвиженська, 73	68
10	Норинцівське відділення	с. Норинці вул. Миру, 4	300

Мобільний зв’язок та інтернет

Послуги зв’язку надає підприємство ПАТ«Укртелеком», яке забезпечує телефонний зв'язок зі стаціонарних джерел. Широко розповсюджено мобільний зв’язок, з операторів найбільш поширені «Київстар»,«Vodafone» та «Lifecell».

22 населені пункти громади забезпечені інтернетом, у тому числі широкосмуговим, в основному це населені пункти, де є шкільні заклади.

Інфраструктура торгівлі та сфери послуг

Мережа закладів торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування

На території громади функціонують заклади торгівлі та сфери послуг, всього 50 об’єктів, з них –43 магазини, 1 ринок, 5 закладів харчування. Більшість закладів торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування зосереджені в селищі Народичі – це 27 магазинів, серед яких є продуктові магазини, магазини з продажу будівельних матеріалів, комп’ютерної техніки, промислових товарів та одягу, канцтоварів, запчастин, товарів для дому, а також ритуальних послуг. Ще три магазини розташовані в селі Латаші, два – в селі Новий Дорогинь, два – в селі В’язівка, і ще по одному – у 8 селах Народицької громади.

Три заклади харчування, а саме кав’ярні, знаходяться в селищі Народичі, одна кав’ярня – в селі Базар, один приватний заклад – кафе-магазин знаходиться у селі Латаші. Всі заклади є орендними та приватними.

У селищі Народичі знаходиться єдина в громаді ринкова площа на 20 торгових місць, площею 0,37 га.

Заклади торгівлі та харчування розміщені в населених пунктах громади з найбільшою кількістю жителів, а також у тих населених пунктах, які віддалені від адміністративного центру. При цьому потрібно приділити увагу більш збалансованому розміщенню продовольчих магазинів та закладів харчування у громаді. Сфера побутового обслуговування потребує подальшого розвитку.

Фінансова інфраструктура та мережа підтримки

У громаді налічується одне відділення «Ощадбанку», 2 банкомати та 6 терміналів, які розташовані в селищі Народичі.

Сфера безпеки і правопорядку

Правопорядок та безпеку громадян в громаді забезпечує поліція, державна пожежно-рятувальна частина , добровільна пожежна дружина, місцева пожежна охорона та ДФТГ.

В громаді налічується 12 укриттів та 7 пунктів незламності – 1 в с.Базар, 1 в с.Закусили, 1 в с.Новий Дорогинь, 4 в селищі Народичі.

Туристична інфраструктура

Громада багата історією, а селище Народичі є одним з найдавніших поселень Житомирської області, про що свідчать досліджені могили доби бронзи і кургани часів Руси-України, а також історичні споруди минулих століть. На території громади відбувалися важливі історичні події. Крім того громада має значні природні ресурси, серед яких - природний заповідник «Древлянський», який є одним з елементів національної екологічної мережі (Народицьке суб'ядро Чорнобильського екологічного ядра), а також «Долина р. Уж», яка має велике значення для збереження популяцій багатьох видів птахів на національному та загально континентальному рівнях. Тому Народицька громада може стати цікавою туристичною дестинацією для туристів різної направленості.

Однак туристична інфраструктура у Народицькій громаді не розвинена. Першочерговою проблемою є відсутність місць для розміщення (готелі, хостели тощо). Формування туристичної інфраструктури навколо ідеї вивчення історії та культури Українського Полісся з прадавніх часів може стати важливим фактором розвитку економіки громади.

Серед об'єктів туристичної сфери значну цікавість представляють:

- Церква Покрови Пресвятої Богородиці (1862) у с. В'язівка (місцевого значення) – зруйнована російським ворогом,
- церква Різдва Богородиці у виселеному с. Любарка (1874) (неформальна пам'ятка),
- церква Іоанна Богослова у виселеному с. Великі Кліщі (1885) (неформальна пам'ятка), сільський будинок культури, у с. Норинці (1930) (неформальна пам'ятка),
- Пам'ятка монументального мистецтва – Меморіал на братській могилі воїнів Армії УНР – учасників Другого Зимового походу 1921року у с. Базар (2000),
- Археологічні пам'ятки, розкопки та залишки стародавніх поселень,
- Краєзнавчий музей.

Висновки

Соціальна інфраструктура

1. Народицька ТГ має розгалужену мережу освітніх закладів, основним джерелом фінансування яких виступає бюджет громади, у тому числі освітня субвенція. У громаді функціонує 9 ЗЗСО комунальної форми власності, 10 закладів дошкільної освіти, а також два заклади позашкільної освіти. Найбільш гострою проблемою закладів освіти є зменшення контингенту учнів / дітей, брак педагогічних кадрів, а також обмежені фінансові можливості навчальних закладів, попри провідну роль видатків на освіту в бюджетних видатках громади.

2. Для надання послуг у сфері охорони здоров'я в Народицькій громаді створено КНП «Народицька лікарня «Народицької селищної ради», КНП Центр надання первинно-медико санітарної допомоги» Народицької селищної ради, а також три амбулаторії. За даними НЗСУ, в Народицькій громаді фактично все населення уклало декларації з лікарями. Проте в громаді є дефіцит кадрів лікарського персоналу.

3. Для надання соціальних послуг у громаді створено Комунальну установу «Центр надання соціальних послуг» Народицької селищної ради, який надає базові соціальні послуги. У громаді ведеться облік категорій населення, які потребують допомоги (зокрема, особи з інвалідністю, багатодітні сім'ї, особи у складних життєвих обставинах, ВПО) або потрапили в складні життєві обставини. Розвиток сфери соціального захисту населення забезпечується через місцеві програми, які були схвалені Народицькою селищною радою/ військовою адміністрацією.

4. Центр надання адміністративних послуг, який є виконавчим органом Народицької селищної ради, надає 264 адміністративні послуги. З метою покращення обслуговування населення та наближення послуг до мешканців громади було створено 9 віддалених робочих місць адміністраторів ЦНАП в яких передбачено надання 109 адміністративних послуг.

5. Сфера культури Народицької громади представлена 38 закладами, з них - 15 бібліотек, 23 клубні установи та будинки культури, а також Народицький краєзнавчий музей. Кількість відвідувачів, на яку розраховані клубні заклади – 5183, кількість відвідувачів, на яку розраховані бібліотечні заклади – 104. Найбільше відвідувачів залучають концертні заходи та заходи на відкритих локаціях. Діяльність галузі забезпечує 57 працівників з них 42 клубних працівників та 25 бібліотечних, 3 працівника централізованої бухгалтерії, 2 працівника відділу культури.

6. Народицька громада сприяє розвитку фізкультури і спорту, створюючи умови та розбудовуючи об'єкти інфраструктури спорту. В громаді функціонує стадіон і сучасний спортивний майданчик в селищі Народичі та спортивні майданчики в більшості населених пунктах, у селі Клочки знаходиться Футбольне поле. Спортмайданчики та спортивні зали також знаходиться на територіях шкіл. Народицьку дитячо-юнацьку спортивну школу, на даний час відвідують 32 вихованці. В громаді проводяться змагання, чемпіонати та кубки з різних видів спорту.

Житлово-комунальна та енергетична інфраструктура

1. Існуюча система обслуговування житлового фонду, у якій житлово- експлуатаційна організація одночасно виступає у ролі замовника та виконавця послуг з обслуговування та утримання житлових будинків, є неефективною і не в змозі забезпечити вимоги мешканців щодо повноти та якості житлових послуг. Через недостатнє фінансування з роками значно погіршився стан наявного житлового фонду. З 1986 року не проводяться комплексні капітальні ремонти житлових будинків. Таке становище обумовлює збільшення кількості ветхих та аварійних будинків, призводить до їх морального і фізичного зношення.

2. Підтримку комунальної інфраструктури та інженерних мереж Народицької селищної ТГ здійснюють два комунальних підприємства КП «Народичікомунсервіс» та КП «Комунальник».

3. До централізованого водопостачання підключено 57% помешкань. В селищі Народичі централізованим водопостачанням та водовідведенням забезпечені 1428 абонентів. По населених пунктах: з 51 населеного пункту 15 забезпечені централізованим водопостачанням – 1016 абонентів. Загальна протяжність водопровідних мереж Народицької СТГ 189,9 км, в тому числі в Народичах - 44,0 км.

4. Розміщення відходів відбувається на полігоні твердих побутових відходів селища Народичі. Проєктна потужність звалища 300 тис. т., проєктна площа полігону – 6 га. Полігон ТПВ потребує проведення реконструкції.

5. Внаслідок збройної агресії рф проти України на території громади було пошкоджено 794 житлові будинки, 46 об'єктів соціальної інфраструктури (школи, лікарня, амбулаторії, садочки, клуби), 5 мостів, та об'єкти критичної інфраструктури (пошкоджені лінії електропередач, трубопроводи газопостачання, водопостачання та інтернет). Оцінку збитків у громаді не проводили.

Транспортна інфраструктура та зв'язок

1. Автомобільна транспортна мережа складається з автомобільних доріг загального користування та доріг і вулиць комунальної власності. Через район проходять автошляхи

Коростень – Довляди (Республіка Білорусь), Київ-Мінськ. Загальна довжина автомобільних доріг громади – 312 кілометрів.

2. У комунальній власності Народицької селищної ради знаходяться дороги комунальної власності загальною протяжністю 151,16 км, з них – 38,80 км дороги місцевого значення адміністративного центру громади селища Народичі.

3. Відстань більшості населених пунктів громади до адміністративного центру селища Народичі становить від 5 до 30 км, а відстань від деяких сягає і до 60км. Тому для забезпечення підвезення дітей до навчальних закладів задіяно п'ять шкільних автобусів.

4. У селищі Народичі розташовані одне відділення Укрпошти та одне відділення Нової пошти, в інших населених пунктах знаходяться ще 9 відділень.

5. Громада покрита мережею стаціонарного та мобільного зв'язку Широко розповсюджено мобільний зв'язок. 22 населені пункти громади забезпечені інтернетом, у тому числі широкосмуговим, в основному це населені пункти, де є шкільні заклади.

Туристична інфраструктура

1. Народицька громада має багатовікову історію, а Народичі є одним з найдавніших поселень Житомирської області. На території громади відбувалися важливі історичні події. Природний заповідник «Древлянський» є одним з елементів національної екологічної мережі Тому Народицька громада має цікаві потенційні локації для розвитку туризму. Однак туристична інфраструктура у Народицькій громаді не розвинена. Першочерговою проблемою є відсутність місць для розміщення (готелі, хостели тощо).

2. Серед об'єктів туристичної сфери значну цікавість представляють археологічні пам'ятки, розкопки та залишки стародавніх поселень, краєзнавчий музей, пам'ятка монументального мистецтва – Меморіал на братській могилі воїнів Армії УНР – учасників Другого Зимового походу 1921 року у с. Базар.

3. На території Народицької громади функціонують 50 об'єктів сфери послуг, серед яких – 43 магазини, 1 ринкова площа, 4 заклади харчування.

VI. МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Містобудівна документація є інструментом регулювання планування, забудови та іншого використання територій. Стратегічні документи, у тому числі програми економічного, соціального та культурного розвитку територій повинні узгоджуватись з містобудівною документацією відповідного рівня.

Генеральний план – це основний вид містобудівної документації на місцевому рівні, призначений для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови території населеного пункту. Виключно після затвердження генплану можливе використання земель за новим функціональним призначенням. На підставі затвердженого генерального плану розробляються план зонування території та план земельно-господарського устрою. Відповідно до Закону «Про регулювання містобудівної діяльності» забудова територій має здійснюватись виключно на підставі затвердженої містобудівної документації. Зокрема, реалізація інвестиційних проєктів потребує наявності планів зонування території або детальних планів територій для видачі забудовникам містобудівних умов та обмежень.

Генеральні плани територій населених пунктів Народицької селищної громади мають 26 населених пунктів.

Генеральні плани територій населених пунктів розміщені на сайті Народицької селищної територіальної громади за посиланням: https://narodycka-gromada.gov.ua/mistobudivna-dokumentaciya-10-45-45-15-02-2019/

Програма розвитку земельних відносин на території Народицької територіальної громади на 2022-2023 роки передбачає:

- Виготовлення документації із землеустрою щодо встановлення (зміни) меж населених пунктів
- Виготовлення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, нормативної грошової оцінки земель в межах територіальної громади
- Проведення інвентаризації земельних ділянок (в межах та за межами населених пунктів)
- Виготовлення документацій із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельних ділянок під об'єктами комунальної власності (заклади освіти, охорони здоров'я, культури).
- Виготовлення комплексного плану просторового розвитку територіальної громади

Висновки

Генеральні плани територій населених пунктів Народицької громади мають 26 населених пунктів. Програма розвитку земельних відносин Народицької ТГ на 2022-2023 роки передбачає виготовлення комплексного плану просторового розвитку громади, для цього має бути розроблено документацію щодо встановлення меж населених пунктів, а також меж земельних ділянок під об'єктами комунальної власності, проведення інвентаризації земельних ділянок, оновлення нормативної грошової оцінки земель громади.

VII. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Станом на 01 вересня 2023 року у Народицькій ТГ було зареєстровано 146 суб'єктів господарювання – 86 юридичних осіб [10] і 60 фізичних осіб-підприємців (ФОП)[11], у тому числі 2 фермерських господарства. Загальна кількість юридичних осіб в громаді включає 54 некомерційні (неприбуткові) організації, з них – 5 громадських організацій та 32 юридичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку (в тому числі 3 підприємства комунальної форми власності).

Таблиця 1.7.1 Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців у Народицькій ТГ (на 1.09.2023 р.)

	Загальна кількість	Керівниками яких є:			
		Чоловіки, осіб	у % до загальної кількості	Жінки, осіб	у % до загальної кількості
Фізичні особи–підприємці	60	41	68,33	19	31,67

Громада сформована навколо адміністративного центру – селища Народичі, де проживає 2846 осіб (включаючи підпорядковані населені пункти). В адміністративному центрі громади сконцентровано близько 56% юридичних осіб та 52% ФОПів. Чисельність суб'єктів господарювання по старостинських округах варіюється від 5 до 20 на округ (3,0-14,0% загальної кількості в громаді), що в цілому характерно для формування громади навколо міста або селища.

[10] https://5140.org/companies та дані громади
[11] https://5140.org/fops та дані громади

Таблиця 1.7.2 Територіальний розподіл зареєстрованих у Народицькій громаді юридичних та фізичних осіб, станом на 1.09.2023 р.

Населені пункти	Загалом		Юридичні особи				ФОПи	
	одиниць	*% у громаді*	Усього одиниць, у т.ч.	некомерційні	комерційні	*% у громаді*	одиниць	*% у громаді*
Адміністративний центр (селище Народичі та інші населені пункти)	79	54,1	48	33	15	55,8	31	51,7
Базарський старостинський округ	20	13,7	16	8	8	18,6	4	6,6
Заліський старостинський округ	9	6,2	3	3	0	3,5	6	10
Стародорогинський старостинський округ	5	3,4	4	3	1	4,7	1	1,7
Норинцівський старостинський округ	17	11,6	5	1	4	5,8	12	20
Закусилівський старостинський округ	16	11	10	6	4	11,6	6	10
Усього:	**146**	**100**	**86**	**54**	**32**	**100**	**60**	**100**

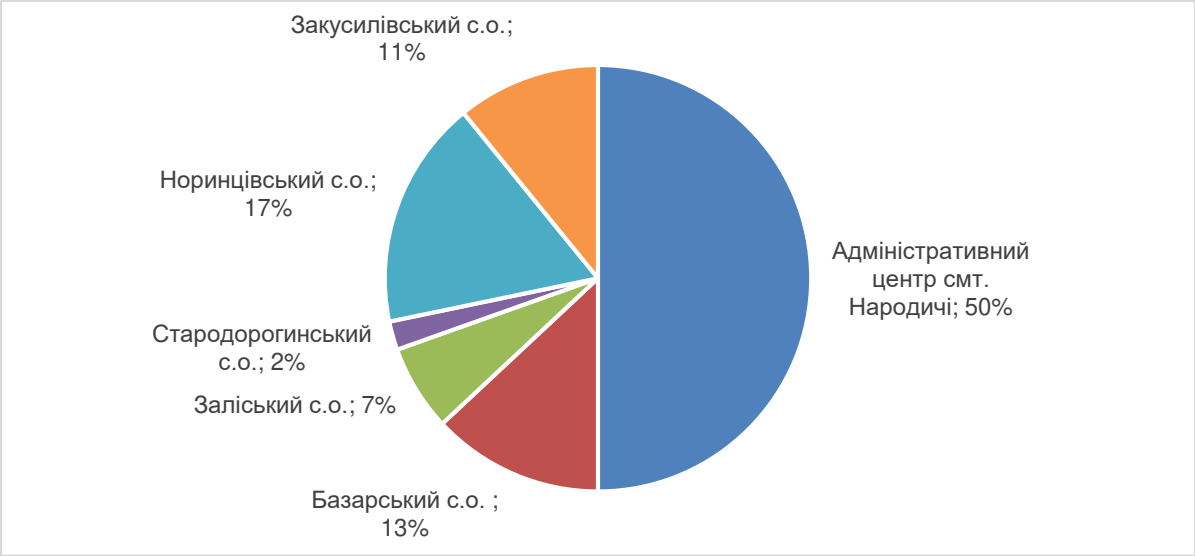

Рисунок 1.7.1 Територіальне розміщення суб'єктів підприємництва (юридичні та фізичні особи) в розрізі старостинських округів, на 1.09.2023 р.

Найбільшими роботодавцями Народицької громади є відділ освіти та КНП «Народицька лікарня», але в 2022 році відбулось зменшення кількості найманих працівників в цих організаціях на 5-10% (див. табл. 7.3)

Таблиця 1.7.3 Найбільші роботодавці Народицької селищної територіальної громади

Підприємство, організація, установа	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у 2021 р.	Чисельність працівників у 2022 р.
Відділ освіти	Надання освітніх послуг	409	389
КНП «Народицька лікарня»	Надання медичних послуг	105	96

В таблиці 1.7.4 представлені найбільші комерційні юридичні особи громади за обсягами сплати податків та платежів до бюджету. Серед них найбільшими платниками у 2022 р. були Відділ освіти Народицької селищної ради, ДП "Народицький спецлісгосп" і ТОВ «Зіта ТКФ».

Таблиця 1.7.4 Найбільші організації Народицької селищної територіальної громади за обсягами сплати податків до місцевого бюджету, 2022 р., тис. грн

Назва підприємства	ПДФО	Земельний податок з юридичних осіб	Орендна плата з юридичних осіб	Єдиний податок з юридичних осіб	Усього
ТОВ «ВП Полісся»	-	-	1475,5	-	1475,5
ФГ Кавецького	-	-	1414,6	-	1414,6
ТОВ Екоагроферма	-	-	1081,8	-	1081,8
ТОВ «Агрохолдинг МС»	-	-	700,8	-	700,8
Відділ освіти Народицької селищної ради	4815,8	-	-	-	4815,8
ДП «Народицький спецлісгосп»	3996,5	968,2	-	-	4964,7
КНП «Народицька лікарня»	1539,3	-	-	-	1539,3
ПЗ «Древлянський»	1317,8	-	-	-	1317,8
ПАТ «Укрзалізниця»	-	156,7	-	-	156,7
ПАТ «Житомиргаз»	-	59,2	-	-	59,2
КП «Народичікомунсервіс»	-	27,7	-	-	27,7
ТОВ «Зіта ТКФ»	-	-	-	5398,5	5398,5
ТОВ «Злагода»	-	-	-	217,9	217,9
ТОВ «Злагода Базар»	-	-	-	21,4	21,4
Відлуння СТ	-	-	-	14,5	14,5

Таблиця 1.7.5 Динаміка сплати єдиного податку за 2021-2023 рр., грн [12]

Вид податку	2021	2022	2023 (січень-липень)
Єдиний податок з юридичних осіб	92149,78	5445174,92	588028,84
Єдиний податок з фізичних осіб	2169238,11	1824668,66	1119756,73
Єдиний податок з сільськогосподарських виробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%	1250638,11	1219264,97	1711435,13

Структура економіки за видами економічної діяльності

В Народицькій громаді в економічній структурі переважає сільське господарство, також є лісогосподарські організації, підприємства деревообробки та виробництва пелет.

Працює більше 20 сільськогосподарських підприємств, з них 3 фермерські господарства – ФГ Кавецького, ФГ Глобалв'ю, ФГ Ніконенко. ФГ «Кавецького» займається вирощуванням зернових, бобових і олійних культур, овочів, зерняткових і кісточкових фруктів, розведенням ВРХ, овець і кіз, свиней.

На території громади функціонують 43 торгівельні заклади, 4 заклади громадського харчування, ринкова площа..

Потенціал розвитку сільського господарства залежить значною мірою від вирішення питань щодо правового режиму територій забруднених внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

Перспективним також може бути розвиток: (1) добувної промисловості, (2) переробної промисловості (поглиблена переробка сільськогосподарської продукції, харчова промисловість, деревообробка).

[12] https://openbudget.gov.ua/local-budget/0650500000/info/indicators?year=2023&month=7
https://openbudget.gov.ua/local-budget/0650500000/info/indicators?year=2022&month=12

Підприємницьке середовище

В розрахунку на 10 тис. населення кількість юридичних осіб в громаді за даними на 01.07.2023 р складає 167,01, з них підприємницьких – 36,60, кількість ФОПів – 68,63 осіб, що показує, що потенціал підприємництва використовується недостатньо. Показники по ФОПам є досить низькими. У цілому є потреба у стимулюванні підприємницької активності мешканців в населених пунктах старостинських округів.

Підприємницька активність громади залежить від податкового навантаження. В компетенції ОМС регулювати такі місцеві податки, як єдиний податок, податок на нерухоме майно, земельний податок, транспортний податок, туристичний збір, встановлення розмірів орендної плати.

У цілому в громаді створене сприятливе податкове середовище для бізнесу та місцевих мешканців. Як і більшість громад, Народицька ТГ встановила максимальні ставки єдиного податку для І групи платників податку, але для ІІ групи – менше максимальної на 1% - 19%. Ставки податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, знаходяться нижче законодавчо встановленого діапазону, для багатьох видів майна ставка - 0%. Ставки земельного податку для певних видів земель є досить низькими (наприклад 0,1-0,3%, а деякі ставки є досить високими, ближчими до верхньої законодавчо встановленої межі в 5%, ставки майже завжди є однаковими для фізичних осіб та юридичних осіб. Туристичний збір відсутній.

Водночас вплив органів місцевого самоврядування на податкове середовище громади не можна вважати визначальним. Є інші питання, вирішення яких здатне активізувати економічний потенціал громади.

Загалом у країні малий та середній бізнес важче ніж великий справлявся з проблемами, які виникли під час війни. Водночас це не вплинуло на загальні обсяги сплачених податкових доходів до місцевого бюджету Народицької ТГ у 2022 році. Найбільшою проблемою для підприємств в умовах воєнного стану стала нестача обігових коштів, падіння купівельної спроможності населення, порушення логістичних поставок продукції.

Висновки

1. В Народицькій громаді економічна активність не є достатньо розвиненою – зареєстровано 143 суб'єктів господарської діяльності, 54 % яких знаходяться в адміністративному центрі. В розрахунку на 10 тис. населення (кількість населення станом на 1.07.2023 за даними громади – 8742 осіб) кількість юридичних осіб в громаді складає 167,01 одиниць, а кількість ФОПів – 68,63 осіб. Такі показники є досить низькими.

2. У галузевій структурі економіки громади переважають сільське господарство, лісове господарство, є деревообробка.

3. До перспективних видів економічної діяльності, які могли б активно розвиватись в громаді, можна віднести: добувну та переробну промисловість (зокрема поглиблена переробка сільськогосподарської продукції, виробництво меблів), сільське господарство.

4. Народицька ТГ має певний інвестиційним потенціал для розвитку бізнесу.

VIII. ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Фінансову базу функціонування місцевого самоврядування в Народицькій селищній ТГ створює бюджет громади. Його розробку й виконання забезпечує виконавчий комітет селищної ради, а рішення про схвалення бюджету за відсутності надзвичайних обставин приймає Народицька селищна рада.

На 2023 рік за уточненим планом затверджено доходи в розмірі 93 836 024 грн, а видатки – 101 019 895 грн.[13] У 2022 році, незважаючи на скорочення доходів на 7 516 465,63 грн порівняно з 2021 роком, бюджет Народицької територіальної громади мав профіцит у розмірі 249 830,58 грн. У 2021 році також вдалося виконати бюджет з профіцитом у розмірі 2 420 720,03 грн. Серед причин цього – щорічне перевиконання бюджету за доходами. Так, у 2021 році план за доходами виконано на 101% (за видатками – лише на 92,9%), а в 2022 році – на 107,2% (за видатками – тільки на 97,7%).

Таблиця 1.8.1. Загальний обсяг фактичних доходів і видатків бюджету Народицької ТГ

Показники	2021	2022
Доходи	101720733,39	94204267,76
Видатки	99300013,36	93954437,18
Дефіцит(-)/Профіцит	2420720,03	249830,58

У структурі бюджету безумовно переважає **загальний фонд**, частка якого у доходах становила в 2021 р. – 99,3%, а в 2022 р. – 96%, а у видатках відповідно 98,8% і 96,3%.

Доходи

У складі бюджетних доходів виділяють податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та отримані офіційні трансферти. Основну роль у формуванні бюджету Народицької селищної ТГ відіграють податкові надходження, які забезпечують дещо більше половини доходів, а також офіційні трансферти, отримані з бюджетів інших органів влади. Така структура зберігалась у 2021 і 2022 роках

Таблиця 1.8.2. Доходи бюджету Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках

Показники	2021		2022	
	грн	%	грн	%
Доходи, у тому числі	**101720733,39**	**100**	**94204267,76**	**100**
Податкові надходження	53802678,86	52,89	51469926,67	54,64
Неподаткові надходження	874685,41	0,86	3895491,86	4,14
Доходи від операцій з капіталом	39270,00	0,04	0	0,00
Офіційні трансферти	47004099,12	46,21	38598849,23	40,97
Цільові фонди	0	0	240000,00	0,25

Податкові надходження

Податкові надходження виступають основним джерелом доходів бюджету громади. У зв'язку з воєнними діями їх динаміка є негативною: обсяг отриманих податкових надходжень скоротився за деякими видами податкових платежів – рентною платою за використання природних ресурсів, акцизним податком, місцевими податками і зборами (див. табл. 1.8.3). Незважаючи

[13] Аналіз бюджету Народицької селищної ТГ здійснено на основі даних порталу Open Budget: https://openbudget.gov.ua/local-budget/0650500000/info/indicators?year=2022&month=12

на це, індекс податкоспроможності громади зріс з 0,5 в 2021 р. до 0,65 в 2022 р., передусім завдяки позитивній динаміці ПДФО 1,03[14].

Таблиця 1.8.3. Динаміка податкових надходжень бюджету Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках, грн

Показники	2021	2022	Приріст 2022 р. до 2021 р.
Податкові надходження, у тому числі	**53802678,86**	**51469926,67**	**-2332752,19**
Податок та збір на доходи фізичних осіб	23191635,46	27328215,43	4136579,97
Податок на прибуток підприємств	14243	27960	13717,00
Рентна плата за використання інших природних ресурсів	10176405,48	6130246,16	-4046159,32
Акцизний податок	1500548,74	1032463,51	-468085,23
Місцеві податки і збори	18414970,5	16946838,5	-1468132,00
Інші податки та збори	4875,68	4203,07	-672,61

У структурі податкових надходжень ключову роль відіграють дві категорії доходів – **податок на доходи фізичних осіб**, який становив 44,06% у 2021 році та 53,15% у 2022 році від усіх отриманих податків, та **місцеві податки і збори**, частка яких у відповідні роки дорівнювала 34,23% і 32,93%.

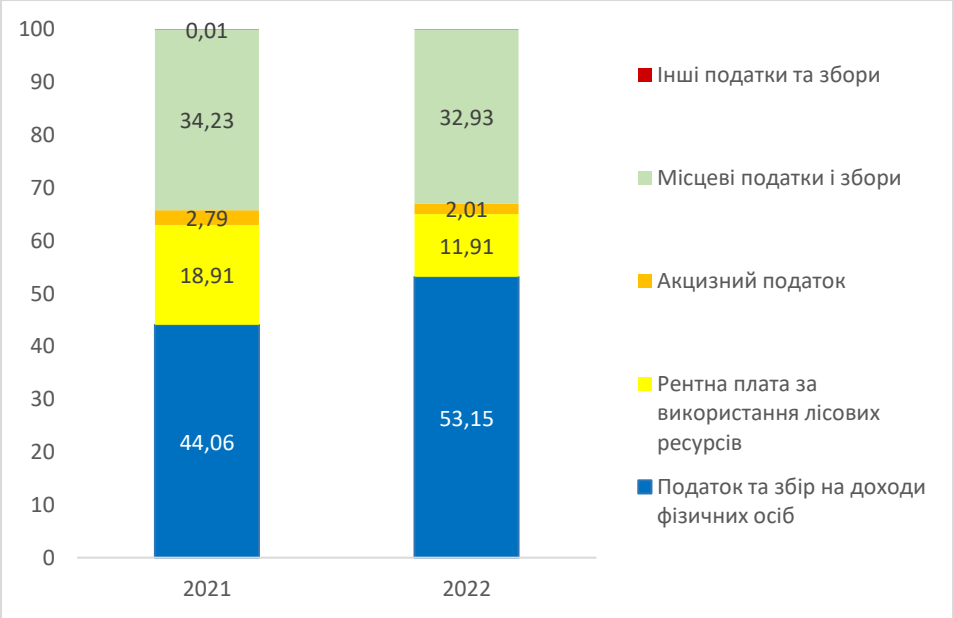

Рисунок 1.8.1. Структура податкових надходжень бюджету Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках, %

За місцевої влади, найбільші платники податку на доходи фізичних осіб у Народицькій громаді:

- В/ч 1495
- Управління ДСНС України у Житомирській області
- Відділ освіти Народицької селищної ради
- Філія «Народицьке спеціалізоване лісове господарство»
- КНП «Народицька лікарня»
- ПЗ «Древлянський»
- ТОВ «Екоагроферма»
- ТОВ «ВП Полісся»
- ФГ Кавецького

[14] За даними Інформаційно-аналітичної системи моніторингу статистичних та адміністративних поаказників територіальних громад https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/e0c20d364bef4ab9b7c944e9e27e88c5

Оскільки оподаткування доходів фізичних осіб є основним джерелом податкових надходжень громади, особливо важливо здійснювати заходи щодо виведення заробітної плати та зайнятості населення з «тіньового» сектора економіки та їх легалізації. На даний час місцева влада не проводила таких заходів.

Другим за важливістю джерелом податкових надходжень є **місцеві податки і збори**. Вони встановлені відповідно до Податкового кодексу України та щорічними рішеннями Народицької селищної ради «Про місцеві податки» Їх частка у податкових надходженнях становить близько 33-34%. Проте в 2022 р. відбулось скорочення надходжень за цією категорією доходів в абсолютному вимірі, яке склало -1 468 132 грн.

Таблиця 1.8.4. Структура і динаміка місцевих податків і зборів у бюджеті Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках

Показники	2021		2022		Приріст 2022 р. до 2021 р., грн
	грн	%	грн	%	
Місцеві податки і збори, у тому числі	**18414970,5**	**100**	**16946838,5**	**100**	**-1468132**
Податок на майно	14902944,5	80,93	8457729,95	49,91	-6 445 214,55
Єдиний податок	3512026	19,07	8489108,55	50,09	4 977 082,55

Це відбулось через різке зменшення доходів, отриманих від податку на майно, яке становило 6 445 214,55 грн, і суттєво змінило внутрішню структуру надходжень від місцевих податків і зборів. Приріст у 2022р. доходів від сплати єдиного податку на 4 977 082,55 не компенсував загального зменшення бюджетних надходжень від місцевого оподаткування.

Основні надходження з податку на майно становить: (1) орендна плата з юридичних осіб (87% від загального обсягу надходжень від податку на майно в 2022 р. і 79% в 2021 р), обсяг надходжень від якої в 2022 р. зменшився на 6,26 млн грн – з 12,96 млн грн до 6,7 млн грн; (2) земельний податок з юридичних осіб, надходження від якого майже не змінились і становлять 1,3 млн грн.

Єдиний податок у 2021 році формувався передусім *фізичними* особами-підприємцями (62% від загального обсягу єдиного податку або 2,2 млн грн). У 2022 р. основний обсяг надходжень до бюджету у складі єдиного податку забезпечив єдиний податок з *юридичних* осіб – він зріс порівняно з попереднім роком з 92 тис.грн до 5,4 млн грн або в 59 раз. Через зменшення надходжень від інших категорій платників єдиного податку загальний його приріст у 2022 р. склав лише 4,977 млн грн.

Офіційні трансферти

Офіційні трансферти, отримані з державного та місцевих бюджетів, виступають другим за своїм значенням джерелом доходів бюджету Народицької селищної ТГ.

Таблиця 1.8.5. Структура і динаміка офіційних трансфертів, отриманих бюджетом Народицької селищної ТГ у 2021 р. і 2022 р.

Показники	2021		2022	
	грн	%	грн	%
Офіційні трансферти, у тому числі	**47004099,12**	**100**	**38598849,23**	**100**
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	37 699 391,00	80,2	31 322 500,00	81,1
Субвенція з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	1 177 108,12	2,5	299 476,17	0,8
Дотації з державного бюджету місцевим бюджетам	6 895 800,00	14,7	6 426 500,00	16,7
Дотації з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	1 231 800,00	2,6	550 373,06	1,4

У 2022 році їх частка у бюджетних доходах зменшилась із 46,21% до 40,97%, що в абсолютному вимірі на 8 405 249,89 грн менше, ніж у 2021 році.

Провідну роль у складі офіційних трансфертів відіграє субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам – 80-81%. У 2021 році вона включала освітню субвенцію у розмірі 35,8 млн грн (це покрило 60,5% видатків на освіту) та субвенцію на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення доступності широкосмугового доступу до інтернету в сільській місцевості – 1,9 млн грн.

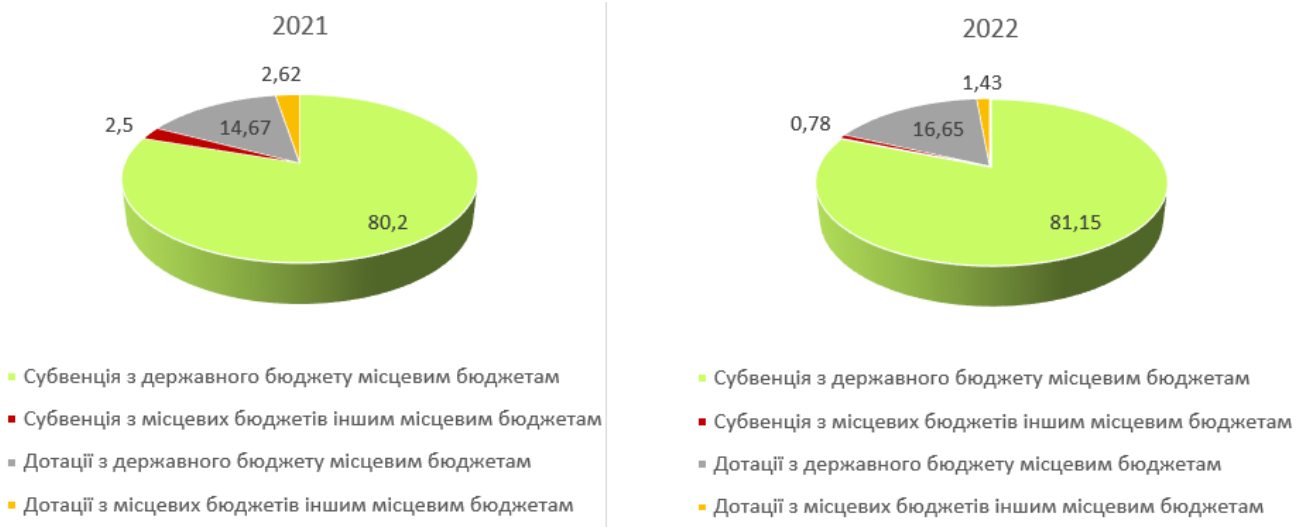

Рисунок 1.8.2. Структура офіційних трансфертів, отриманих бюджетом Народицької селищної ТГ у 2021 р. і 2022 р.

У 2022 році 100% субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам становила освітня субвенція – 31,3 млн грн, і вона покрила 53% бюджетних видатків на освіту. Дотація з державного бюджету місцевим бюджетам, яку отримувала Народицька громада в 2021 і в 2022 р., включала базову дотацію на вирівнювання дохідної спроможності бюджету. Її розмір становив 6,9 млн грн у 2021 р. та 6,4 млн грн у 2022 р.

Видатки

Загальний обсяг бюджетних видатків Народицької селищної ТГ у 2022 році зменшився на 5 345 576,18 грн порівняно з довоєнним 2021 роком.

Таблиця 1.8.6. Динаміка видатків бюджету Народицької селищної ТГ у 2021 і 2022 роках, грн

Показники	2021	2022	Приріст 2022 р. до 2021 р.
Видатки, у тому числі	**99 300 013,36**	**93 954 437,18**	**-5 345 576,18**
Загальнодержавні функції	15 573 183,92	13 654 766,78	-1 918 417,14
Громадський порядок, безпека та судова влада	429 964,65	487 821,49	57 856,84
Економічна діяльність	2 316 570	178 719	-2 137 851,00
Житлово-комунальне господарство	4 066 442,4	4 531 208,27	464 765,87
Охорона здоров'я	5 379 620,14	5 918 218,37	538 598,23
Духовний та фізичний розвиток	6 623 067,48	4 329 039,07	-2 294 028,41
Освіта	59 073 874,12	58 855 083,1	-218 791,02
Соціальний захист та соціальне забезпечення	5 837 290,65	5 999 581,1	162 290,45

Найбільше скорочення відбулось за такими категоріями видатків: (1) духовний та фізичний розвиток – на 2,3 млн грн, (2) економічна діяльність – 2,1 млн грн, (3) загальнодержавні функції – 1,9 млн грн.

Народицька громада розташована поряд з Чорнобильською зоною, і сильно постраждала від аварії на ЧАЕС. Водночас у бюджеті громади в 2021 і 2022 роках відсутні видатки на охорону навколишнього природного середовища.

Загалом бюджет Народицької селищної ТГ має соціальний характер. На соціальні функції – освіта, охорона здоров'я, духовний і фізичний розвиток, соціальний захист і соціальне забезпечення – припадає 77,46% від загального обсягу бюджетних видатків у 2021 році (або 77 млн грн) і 79,93% у 2022 році (або 75 млн грн).

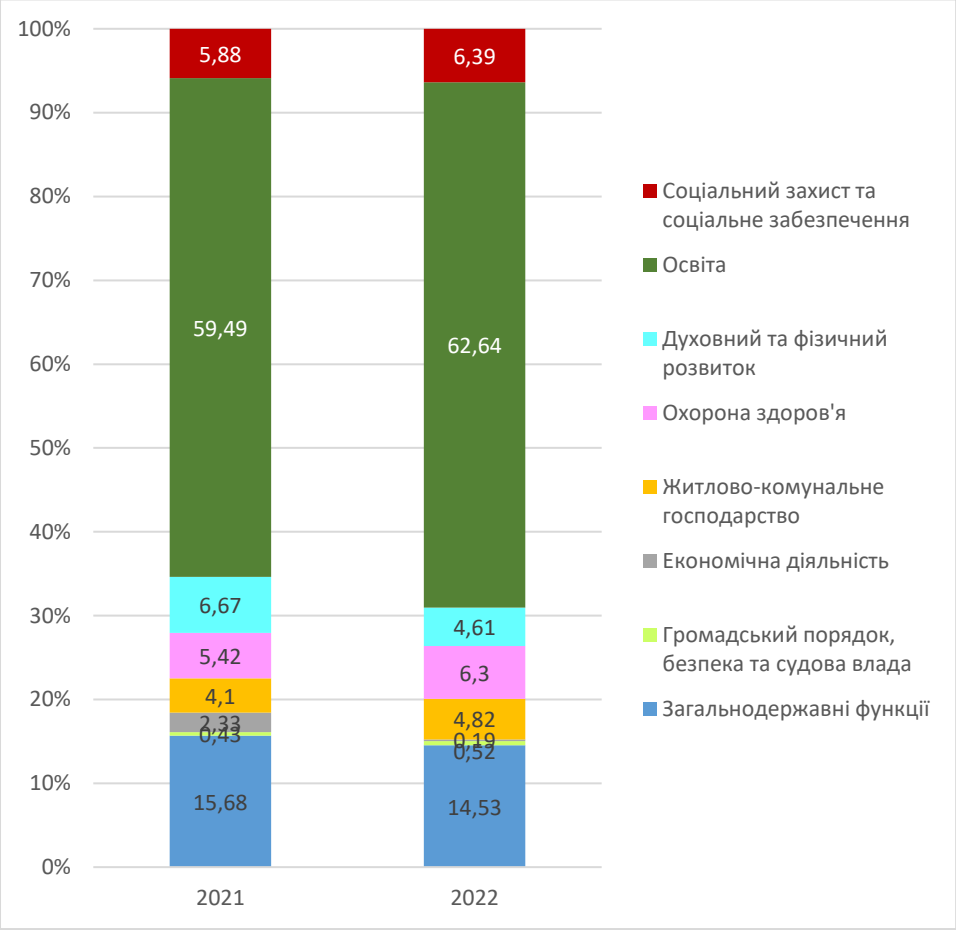

Рисунок 1.8.3. Структура видатків бюджету Народицької селищної ТГ, %

У структурі видатків бюджету Народицької селищної ТГ переважають видатки на освіту, частка яких у 2021 році дорівнювала 59,49%, а в 2022 році зросла до 62,64%, незважаючи на незначне зменшення обсягу видатків на 218 971 грн. порівняно з 2021 роком. При цьому у 2022 році 53%, а в 2021 р. 60,5% видатків на освіту було забезпечено за рахунок освітньої субвенції, наданої з державного бюджету.

Друге місце в структурі бюджетних видатків займає фінансування загальнодержавних функцій, до яких належить, передусім, забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування. Воно дорівнювало в 2021 році 15,68%, а в 2022 – 14,53% від загального обсягу видатків.

Фінансова спроможність громади у порівнянні з іншими громадами Житомирської області

Спроможність громади визначається за Методикою формування спроможних громад (Постанова КМУ від 08.04.2015 № 214). Народицька селищна ТГ має високий рівень спроможності за такими параметрами: за площею громади; за чисельністю населення; за кількістю учнів у закладах освіти. Проте за часткою місцевих податків і зборів та індексом платоспроможності громада демонструє середній рівень спроможності.

Таблиця 1.8.7. Місце громади в регіоні за показниками фінансової спроможності, 2021-2022 роки [15]

Показник	Народицька громада		У середньому громади Житомирської області		Місце громади в рейтингу громад регіону	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Надходження загального фонду на 1 мешканця, грн	5746	5580	5709	6854	23	34
Дохідність земель (співвідношення плати за землю до території громади), грн	11 527	6475	52 160	47 724	55	63
Частка місцевих податків і зборів в доходах загального фонду, %	34,01	32,72	30,91	28,21	21	21
Фіскальна віддача території (співвідношення надходжень заг. фонду до території громади), тис. грн/км^2	42 240	40 405	661 578	1 015 986	64	65
Видатки загального фонду на 1-го мешканця , грн	10 407	9743	8908	9027	9	11
Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн	77	177	941	473	66	40
Видатки на утримання апарату управління на 1 мешканця, грн	1592	1438,5	1524	1565	23	28
Індекс податкоспроможності[16]	0,5	0,65	0,8	0,8	-	-

У 2022 році за основними показниками фінансового стану (див. табл.1.8.7.) Народицька громада має кращі за середній по Житомирській області рівень показників за двома індикаторами - частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду та видатки загального фонду на 1-го мешканця громади. Позитивним можна вважати нижчі ніж середні в області витрати громади на утримання апарату управління, розраховані на 1 мешканця. З іншого боку, рівень капітальних видатків в 2,7 рази нижче за середньообласне значення, що свідчить про низьку інвестиційну активність місцевої влади. Крім того, за фіскальною віддачею території Народицька громада знаходиться на останньому місці в Житомирській області, а за дохідністю земель – на одному із останніх. Ці індикатори показують ті виклики, які постали перед Народицькою громадою у сфері управління землею і територіями.

Висновки

1. У 2022 році бюджет Народицької селищної громади скоротився як за доходами, так і за видатками, проте загалом бюджет в 2021 і в 2022 році залишався профіцитним (позитивне сальдо бюджету зменшилось з 2,4 млн грн у 2021 р. до 250 тис. у 2022 р.).

2. Основу бюджетних доходів становлять два джерела – податкові надходження та офіційні трансферти. Податкові надходження формували 53% доходів у 2021 р. і майже 55% - у 2022р. Частка офіційних трансфертів у структурі доходів бюджету скоротилась з 46% до 41%. Народицька громада отримує дотацію з державного бюджету. Найбільш вагомою серед офіційних трансфертів є освітня субвенція, яка покривала 60,5% видатків на освіту в 2021 р. і 53,2% - в 2022 р.

3. У структурі податкових надходжень головну роль відіграє ПДФО (44% у 2021р. і 53% від загального обсягу податкових надходжень у 2022 р.). Серед найбільших його платників у громаді – Відділ освіти Народицької селищної ради та КНП «Народицька лікарня». Частка місцевих податків дорівнювала 34% у 2021 р. і майже 33 % у 2022р.

[15] https://decentralization.gov.ua/news/14281
[16] https://www.arcgis.com/apps/dashboards/e0c20d364bef4ab9b7c944e9e27e88c5

За всіма категоріями податкових надходжень у 2022 р. порівняно з попереднім роком відбулось скорочення, окрім ПДФО та податку на прибуток підприємств, а також єдиного податку з юридичних осіб (надходження від нього зросли в 59 разів). Зростання з ПДФО склало 4,1 млн грн. Найбільше скоротились надходження від рентної плати за використання інших природних ресурсів – на 4 млн грн.

4. Бюджет Народицької селищної громади має соціальний характер. На соціальні функції – освіта, охорона здоров'я, духовний і фізичний розвиток, соціальний захист і соціальне забезпечення – припадає 77,46% від загального обсягу бюджетних видатків у 2021 році (або 77 млн грн) і 79,93% у 2022 році (або 75 млн грн).

У структурі видатків безумовно переважають видатки на освіту, частка яких зросла з 59,5% в 2021 р. до 62,4% в 2022р., хоча в абсолютному вимірі рівень фінансування освіти майже не змінився.

5. За основними фінансовими показниками Народицька селищна ТГ належить до громад з високою спроможністю. Проте порівняно із середніми значеннями фінансових показників громад Житомирської області спостерігаються нижчі показники. Особливу увагу необхідно звернути на низьку інвестиційну активність місцевої влади, а також на управління землями і територією громади, оскільки за показником «дохідність земель» і «фіскальна віддача території» громада посідає останні місця в рейтингу громад Житомирської області.

IX. СИСТЕМА ОРГАНІВ ВЛАДИ

Структура органу місцевого самоврядування та виконавчого комітету

Місцеве самоврядування у Народицькій селищній ТГ за умов відсутності надзвичайних обставин представлене селищною радою, виконавчим комітетом, старостами 5 старостинських округів.

Станом на 01.01.2023 року селищна рада призупинила свою діяльність. Було створено **Народицьку селищну військову адміністрацію**, яка наділена повноваженнями селищного голови, селищної ради та виконкому. Функції управління громадою на даний час виконують:

- Начальник Народицької селищної військової адміністрації
- Заступники начальника Народицької селищної військової адміністрації (2 посади)
- Старости 5 старостинських округів (у складі кожного старостинського округу є посада діловода і робітника з благоустрою):
  - Базарський старостинський округ
  - Закусилівський старостинський округ
  - Заліський старостинський округ
  - Норинцівський старостинський округ
- Відділи:
  - Загальний відділ
  - Відділ бухгалтерського обліку та консолідованої звітності
  - Відділ юридично-кадрового забезпечення
  - Відділ соціального захисту та соціального забезпечення населення
  - Відділ забезпечення надання адміністративних послуг
  - Відділ регулювання земельних відносин, архітектури та містобудування
  - Відділ економічної та інвестиційної діяльності, агропромислового розвитку та комунального майна
  - Відділ житлово-комунального господарства, екологічної безпеки, благоустрою та цивільного захисту
  - Відділ цифровізації, інформаційної діяльності та комп'ютерного забезпечення
  - Господарська служба
- Підрозділи, які мають статут юридичної особи:
  - Фінансове управління
  - Відділ освіти
  - Центр надання адміністративних послуг

Комунальні підприємства

У Народицькій селищній ТГ функціонує мережа комунальних установ/ закладів і комунальних некомерційних підприємств, які здійснюють свою діяльність у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, духовного і фізичного розвитку. Крім того, діє 2 комунальні підприємства – КП «Комунальник» та КП «Народичікомунсервіс».

З метою розвитку комунального сектору громади було ухвалено місцеві програми, серед яких:

- Програма підтримки діяльності комунальних підприємств Народицької селищної ради «Комунальник» та «Народичікомунсервіс» на 2021-2025 роки. Затверджена рішенням Народицької селищної ради від 22.12.2020р. №29.
- Програма підтримки комунальної установи «Трудовий архів» на 2021-2025 роки Затверджена рішенням Народицької селищної ради № 30 від 22.12.2020
- Програма фінансової підтримки КНП «Народицька лікарня» Народицької селищної ради на 2022-2026 роки. Затверджена рішенням Народицької селищної ради № 516 від 23.12.2021
- Програма реформування та розвитку житлово-комунального господарства Народицької селищної ради на 2022-2025 роки. Затверджена рішенням Народицької селищної ради № 544 від 18.02.2022

Проєктна діяльність. Участь у програмах співробітництва

Народицька селищна ТГ активно реалізує проєкти, пов'язані з фінансуванням капітальних видатків за рахунок коштів бюджету громади, фінансування з Державного фонду регіонального розвитку, а також субвенцій, що виділяються з бюджетів інших органів влади. Вони спрямовані на будівництво об'єктів інфраструктури, їх капітальний ремонт і реконструкцію, благоустрій населених пунктів, виготовлення проєктної документації, підвищення доступності широкосмугового інтернету в сільській місцевості. У ході реалізації проєкту доступу до інтернет основний пріоритет було надано населеним пунктам, в яких розташовані заклади освіти для забезпечення можливостей дистанційної організації освітнього процесу.

У 2023 році Народицька громада бере участь у проєкті **«Підтримка стратегічного планування розвитку територіальних громад Рівненської, Житомирської та Полтавської областей»**, який реалізується ГО «Ендшпіль» завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) через Проєкт USAID **«ГОВЕРЛА»**.

Для забезпечення перспектив розвитку громади потрібно спрямувати зусилля на долучення до проєктів і програм співробітництва, які реалізуються на національному рівні, а також за участі міжнародних донорів і партнерів.

Міжмуніципальне співробітництво

Народицька громада має певний досвід міжмуніципального співробітництва з іншими громадами Житомирської області. Зокрема, відбувається співробітництво з Овруцькою громадою у сфері туризму. Також було започатковано співробітництво з Коростенською громадою, проте конкретних проєктів поки що не було реалізовано.

Висновки

1. Місцеве самоврядування у Народицькій селищній ТГ за умов відсутності надзвичайних обставин представлене селищною радою, виконавчим комітетом, старостами 5 старостинських округів. На даний час громадою керує Народицька селищна військова адміністрація, яка наділена повноваженнями селищного голови, селищної ради та виконкому. Виконавчі функції під керівництвом начальника військової адміністрації продовжують здійснювати підрозділи виконкому.

2. Для задоволення потреб громади на її території діє мережа комунальних установ/ закладів, які надають послуги у сфері освіти, культури, соціальних послуг, а також 2 комунальних підприємства - КП «Комунальник» та КП «Народичікомунсервіс», які надають

житлово-комунальні послуги, послуги з водопостачання і водовідведення, благоустрою, вивезення твердих побутових відходів та інші.

3. Народицька селищна ТГ активно реалізує проєкти капітального будівництва/ ремонту за рахунок коштів бюджету громади, фінансування з Державного фонду регіонального розвитку, а також субвенцій, що виділяються з бюджетів інших органів влади. Вони спрямовані на будівництво об'єктів інфраструктури, їх капітальний ремонт і реконструкцію, благоустрій населених пунктів, виготовлення проєктної документації, підвищення доступності широкосмугового інтернету в сільській місцевості.

X. ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ

Серед стейкхолдерів, які мають значний вплив на розвиток громад і демонструють здатність жителів діяти самостійно, не спираючись на патерналізм з боку органів влади, є громадські організації. Вони здатні виявляти і задовольняти широке коло потреб людей, у тому числі підприємців. До таких потреб належать економічні, освітні, культурні, спортивні, екологічні, безпекові та інші. Громадські організації та об'єднання являються суб'єктами, які можуть вступати в діалог з органами влади різного рівня, співпрацювати з іншими організаціями, брати участь у міжнародних зв'язках. З огляду на зазначене, у Народицькій громаді існує нагальна потреба інституціоналізації громадських активностей і формування громадянського суспільства, зокрема, шляхом заснування громадських організацій у різних сферах і галузях з подальшим налагодженням співпраці з органами місцевого самоврядування, регіональними органами та міжнародними партнерами.

На даний час у Народицькій селищній громаді зареєстровано **5 громадських організацій**:

- Громадська організація «Народицька районна організація Мисливсько-рибальський Клуб «Полісся»,
- Громадська організація «Народиччина»
- Громадська організація «Народицька районна спілка ветеранів війни в Афганістані»
- Народицька районна організація ветеранів
- Народицька районна громадська організація «Захист дітей війни»

Інформаційний простір громади формує, передусім, офіційний сайт Народицької селищної територіальної громади – https://narodycka-gromada.gov.ua/ На сайті оприлюднюються новини життя громади, інформація про органи місцевого самоврядування та їхню діяльність, корисна інформація для жителів громади тощо. Наявність офіційного сайту створює передумови для забезпечення підзвітності влади та прозорості її діяльності перед жителями громади, а також надає можливості для звернення громадян і вирішення питань їх життєдіяльності.

Народицька селищна військова адміністрація має сторінку в мережі фейсбук https://www.facebook.com/Narodychi/?locale=uk_UA , де висвітлюються новини та актуальні події життя громади.

ЗМІ

У громаді діє друковане видання Народицький тижневик «Життя і слово», який був заснований у 1932 році. У тижневику висвітлюються події сьогодення Народицького краю і діяльності місцевого самоврядування.

Висновки

1. У Народицькій селищній ТГ на даний час зареєстровано 5 громадських організацій, з них - ГО «Народиччина», дві організації представляють інтереси ветеранів, одна – опікується захистом дітей війни, ще одна організація є мисливсько-рибальським клубом. Дана сфера самоорганізації мешканців громади потребує подальшого розвитку, у тому числі в напрямі співпраці з місцевим самоврядуванням.

2. Наявність офіційних інтернет-ресурсів місцевого самоврядування, а також Народицького тижневика «Життя і слово», який було засновано понад 90 років тому, забезпечують висвітлення новин громади, комунікацію між мешканцями та місцевими органами, а також дають можливість жителям реагувати на різні події та звертатись у разі необхідності до місцевої влади.

XI. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ СТОРІН

Опитування мешканців громади

Опитування мешканців Народицької ТГ відбувалось з 10 до 31 серпня 2023 року на основі заповнення анкет у паперовій формі та в електронній формі (через заповнення Google-форми). Загалом було отримано 273 анкети. Більшість питань передбачали можливість множинного вибору.

Серед респондентів безумовно переважають ті, хто проживає в Народицькій ТГ – 91,9%

Найбільша кількість відповідей щодо характеристики громади отримали: (1) Мені тут комфортно жити – 33,3%; (2) Тут немає перспектив для розвитку – 30,4%.

Більшість опитаних жителів громади планує, що буде жити тут і надалі – 68,5%. Проте частка, тих хто коливається, чи залишати громаду, є досить високою – 23,8 %

За результатами оцінки респондентами нинішніх показників розвитку громади:

- найбільшу кількість оцінок «відмінно» і «добре» отримали такі сфери: (1) Робота дошкільних установ; (2) Рівень надання освітніх послуг; (3) Соціальні послуги;
- найбільшу кількість оцінок «задовільно» отримали: (1) Безпека мешканців. Якість комунальних послуг; (2) Рівень задоволення культурних потреб. Благоустрій населених пунктів громади. Соціальні послуги;
- лідери серед оцінок «незадовільно» (вказали більше половини респондентів): (1) Можливості працевлаштування (62,8%). Інфраструктура відпочинку, дозвілля спорту (61,7%); (2) Стан доріг (52%); (3) Умови для започаткування та ведення власного бізнесу (50,5%)

На думку мешканців, які брали участь в опитуванні найбільше заважає розвитку громади: (1) Безробіття – 56,8%; (2) Недостатня громадська активність та ініціативність мешканців – 44%; (3) Значна частка населення старшого віку – 30,4%; (4) Відсутність/ недостатність інвестицій – 27,1% та Відсутність можливостей для самореалізації – 26%.

Ключовими завданнями для розвитку громади, на думку респондентів, є: (1) 1. Вирішення проблеми безробіття – 68,5%; (2) Ремонт доріг – 63,7%; (3) Утилізація сміття – 45,8%, Благоустрій населених пунктів – 46,5% та Покращення безпеки в громаді – 44%.

Більшість опитаних мешканців **не вірить** у вирішення найбільш гострих завдань, які необхідні для розвитку громади – 70,5%.

Основним ресурсом громади опитані жителі вважають: земельні ресурси громади – 36,3%; Розвинене сільське господарство та переробка с/г продукції – 28,9%.

У вагомій частині анкет мешканці визначили основним ресурсом громади ті складові, які можна віднести до **людського потенціалу**, серед яких (за спаданням значущості): прогресивнай та дієва місцева влада – 21,6%; мешканці громади загалом – 16,1%; молодь громади – 13,6%; місцеві підприємства і підприємці – 8,4%.

Найбільший вплив війни на громаду, на думку її жителів, проявився в наступному: зросла потреба в соціальних послугах і допомозі – 30,8%; була втрачена робота – 25,3%; розвинулось волонтерство – 24,9%; постраждала соціальна інфраструктура – 23,8%; завдана шкода земельним ділянкам – 23,4%.

Учасники опитування продемонстрували невисокий рівень зацікавленості в тому, щоб взяти участь у розробці стратегії розвитку Народицької громади (ствердних відповідей – 22,7%).

Портрет учасників опитування. В опитуванні взяли участь 68% жінок і 32% чоловіків. Серед респондентів переважали особи вікової групи від 36 до 50 років, частка яких склала 41%. Водночас були добре представлені й інші вікові групи: респондентів віком від 21 до 50 років – 29,3%, а віком від 51 до 65 років – 19,4% Головним чином опитані працюють як робітники – 33% і службовці – 22,3%. Частка пенсіонерів становила 17,2%.

Опитування представників бізнесу громади

Опитування представників бізнесу Народицької ТГ проводилося з 10 до 31 серпня 2023 року, анкети були заповнені у паперовій формі та в електронній формі (Google-форми). Загалом було отримано 9 заповнених анкет. Більшість питань передбачали можливість множинного вибору.

3 опитаних суб'єктів підприємництва: 7 є фізичними особами (в тому числі ФОПами), 1 – представник української юридичної особи, 1 –спільного підприємства. Серед респондентів 8 працюють в сфері роздрібної торгівлі, по 1 – переробки с/г продукції та харчовій промисловості, 1 – в сфері оптової торгівлі. 4 суб'єкти було засновано до 2005 року, 3- у період 2014-2022 років, 1 - у період 2005-2009, та 1 – під час воєнного стану.

5 респондентів зазначили, що їхні підприємства здійснюють збутову діяльність на 100% в межах громади, 3 суб'єкти збувають 75% продукції в межах Народицької громади, по 1 працюють в межах області (25% збуту) та за кордоном (75% збуту), ніхто не здійснює збут в інших областях України. Суб'єкти розділилися на 3 рівні за кількістю групи щодо очікувань змін у збуті (3 очікують зростання, 3- зменшення і 3 – змін не очікують).

Розподіл відповідей щодо наявності в регіоні/ зоні підприємницької активності можливостей для бізнесу:

- Робоча сила, необхідна підприємству – 6 відповідей
- У регіоні є основний ринок –покупці продукції – 6 відповідей
- Інші підприємства/ їх групи, які мають профіль виробництва як у підприємства – 0 відповідей
- Основні постачальники сировини/ комплектуючих/ товарів для підприємства – 1 відповідь
- Важливі для підприємства інвестори -1 відповідь.

Щодо досвіду співпраці з організаціями, що підтримують бізнес (бізнес-асоціації, кластери, індустріальні парки, бізнес-інкубатори тощо), то 2 суб'єкти підприємництва зазначили наявність такого досвіду з організаціями в громаді (з всеукраїнськими організаціями).
Нестачу кадрів зараз відчувають 2 з 9 опитаних СП, один очікує найближчим часом. При цьому вказано про нестачу різноробочих. 4 респондентів вказало, що нестача фахівців є впливом війни на діяльність господарюючих суб'єктів (через мобілізацію).

В поточному 2023 році в опитуваних СП працювало 1-2-3-8 працівників, або ФОПи взагалі не використовували найманих працівників. У порівнянні з попереднім, 2022 роком, у 5-х СП не відбулося змін кількості працюючих, один СП звільнив працівника, інший найняв додаткового. Тільки 1 підприємство заявило про найм додатково одного працівника в наступному році. При цьому 3 респонденти вказали, що у 2018 вони наймали більше працівників ніж зараз.

Щодо інвестування у збільшення виробництва, більшість з опитаних (6 суб'єктів підприємництва) не планують інвестувати у збільшення виробництва продукції/надання послуг, 1 ймовірно, будуть це робити в наступному році, 2 – можливо майбутньому.

Розширювати виробничі потужності планують 6 СП і збираються робити це не тільки в громаді та в інших громадах області.

Респонденти відмітили вплив війни на їхню діяльність. Крім нестачі фахівців внаслідок мобілізації (4 респонденти вказали на це), також СП відмітили порушену логістику (2) перебої з енергопостачанням (2), заміновані території, що використовуються для господарської діяльності (2), зруйновані мережі, інженерні споруди (1). Респонденти також вказали на появу досвіду співпраці/підтримки з боку влади внаслідок війни (1 - місцевої, 1 –державної).

Більшість СП (6) не знають про наявність програм підтримки бізнесу, інші знають тільки про певний вид програм (від уряду України – 2, від місцевої влади (область, громада) -1).

Щодо величини тіньового бізнесу в громаді, то за оцінками бізнесу він складає від 25 до 80%, середнє значення за відповідями (5 відповідей) – 43%

Бачення перспектив розвитку Народицької громади. Представники бізнесу, які брали участь в опитуванні, давали ***оцінки того, що заважає розвитку*** Народицької громади. Найбільша кількість відповідей припадає на такі фактори як: (1) Безробіття - 8 відповідей; (2) Значна частка населення старшого віку - 4 відповіді; (3) Недостатня громадська активність та ініціативність мешканців - 4 відповіді; (4) Інші фактори - 8 відповідей.

Усереднення відповідей на питання анкети щодо пріоритетності завдань громади показало, що найважливішими представники бізнесу вважають вирішення таких завдань, як зменшення рівня безробіття, сприяння розвитку промислових підприємств, ремонт доріг між населеними пунктами громади, розвиток малого та середнього бізнесу, підтримка фермерства та реалізація проєктів відновлення в громаді (див. табл. 1.11.1).

Таблиця 1.11.1. Середній ранг пріоритизації респондентами завдань, що стоять перед громадою

№	Завдання	Середній ранг*
1	Зменшення рівня безробіття	1,56
2	Сприяння розвитку промислових підприємств	3,29
3	Ремонт доріг між населеними пунктами громади	3,38
4	Розвиток малого і середнього бізнесу	4,29
5	Підтримка фермерства	4,29
6	Реалізація проєктів відновлення в громаді	4,71
7	Нове будівництво в громаді	5,17
8	Забезпечення енергопостачання без перебоїв	6,38
9	Ефективне використання місцевих природних ресурсів	8,25
10	Покращення водопостачання і водовідведення	8,75
11	Покращення безпеки в громаді, стану укриттів тощо	10,29
12	Розвиток кооперативного руху	10,67
13	Розвиток цифрових послуг	12,57
14	Розвиток туризму	13,29

* **чим менше значення, тим більш важливим є завдання**

Результати опитування демонструють, що тільки 2 з 9 опитаних представників бізнесу вірять, що завдання розвитку Народицької громади будуть реалізовані на практиці.

Пріоритетними видами економічної діяльності СП для розвитку громади вважають сільське господарство –рослинництво та тваринництво, а також харчову промисловість

Оцінюючи співпрацю з органами влади респонденти, які мали потребу в контактах з такими органами, не поставили нікому незадовільної оцінки, крім обласних органів влади (1 відповідь). Відсоток задоволених при контактуванні з органами влади складає від 62 до 100%.

Діяльність органів місцевого самоврядування щодо розвитку громади респонденти оцінюють таким чином: найбільшу кількість відмінних та добрих оцінок отримали старости (3 – відмінно, 4 – добре) й голова громади (3 – відмінно, 3 – добре) й, а місцева рада отримала найбільшу кількість задовільних оцінок 94) серед тих, хто відповів.

По 4 респонденти вважають громаду добрим або задовільним місцем ведення бізнесу, відмінним або незадовільним не визначив ніхто.

Розділ 2. SWOT-АНАЛІЗ

SWOT-аналіз Народицької селищної територіальної громади проведено з урахуванням стану та тенденцій розвитку громади, актуальних проблемних питань галузей господарського комплексу та соціальної сфери. На основі аналітичного дослідження природно-ресурсного потенціалу і соціально-економічного розвитку громади за 2020-2022 роки, результатів опитування думки мешканців громади та підприємців, а також пропозицій, наданих членами робочої групи з розроблення проєкту Стратегії розвитку Народицької територіальної громади на період до 2027 року, визначено сильні й слабкі сторони (внутрішні чинники), можливості та загрози (можливі зовнішні впливи) подальшого соціального та економічного розвитку Народицької територіальної громади.

Таблиця 2.1. SWOT-аналіз Народицької селищної територіальної громади)

Сильні сторони *(Внутрішні фактори)* *Якості, ресурси, які можуть бути використані для ефективного досягнення мети*	**Слабкі сторони *(Внутрішні фактори)*** *Внутрішні недоліки і обмеження, що ставлять під загрозу досягнення цілей*
1. Близькість до обласного центру Житомирської області та до столиці України (до м.Житомира - 135 кілометрів, до м.Києва – 175 кілометрів) **2. Наявність природних ресурсів** - велика площа лісових ресурсів, що складає більше половини території громади; - розгалужена мережа водних ресурсів з водними артеріями загальною протяжністю 501 км. (річка Уж, її притоки Жерев, Звіздаль, Норинь та Грезля); - наявність нерудних корисних копалин (великі запаси будівельних пісків, керамічної глини, торфу) – як основи для розвитку бізнесу; **3. Наявність у громаді унікальних об'єктів** – природних рекреаційних ресурсів та об'єктів туристичного показу – **туристичних магнітів**. **4. Територія Народицької громади має сприятливі кліматичні умови для розвитку сільського господарства**. Поступово відбувається **очищення сільгоспугідь від радіонуклідів**, що дозволяє розширювати сільськогосподарське виробництво на території. **5. Наявність потенційних туристичних об'єктів**: природні, археологічні та історичні пам'ятки **6. Доступна розгалужена мережа закладів освіти** (9 ЗЗСО, 9 закладів дошкільної освіти, позашкільна освіта – Народицький будинок дитячої творчості, Дитячо-юнацька спортивна школа. **7. Функціонує система медичних закладів** (КНП "Народицька лікарня" Народицької селищної ради, Поліклінічне відділення, КНП "Центр надання первинної медико-санітарної допомоги, і 3 амбулаторії)	**1. Громада на півночі межує з Білоруссю,** що становить загрозу безпеці. **2. Частина території громади на даний час знаходиться поза межами активного господарського використання** через її віднесення до зони радіоактивного забруднення та безумовного відселення внаслідок аварії на ЧАЕС (третина території громади). **3. Проблеми у сфері дорожньої і транспортної інфраструктури**: - технічний стан переважної більшості дорожнього покриття доріг комунальної власності знаходиться у вкрай незадовільному стані, з моменту створення громади проведено капітальний ремонт 0,96% загальної протяжності доріг місцевого значення - відстань більшості населених пунктів громади до адміністративного центру селища Народичі становить від 5 до 30 км, а відстань від деяких сягає і до 60 км, - з доріг національного та міжнародного значення через громаду проходять автошляхи Коростень – Довляди та Київ-Мінськ (Білорусь), що наразі є фактором загрози для безпеки громади **4. Недостатньо робочих місць у громаді** - низький рівень можливостей для зайнятості з достатнім рівнем оплати (кількість пропозицій, які є на порталі Державної служби зайнятості для жителів Народицької громади, приблизно у 80 разів нижча за кількість безробітних у громаді). **Відтік молоді та кваліфікованої робочої сили у великі міста та за кордон. Дисбаланси попиту та пропозиції на ринку праці**. **5. Недостатня громадська активність та ініціативність мешканців**; невіра у можливість вирішення основних проблем громади (за результатами опитування мешканців громади -

8. Інфраструктура у сфері культури: 38 закладів культури , а саме: 15 бібліотек, 23 клубних установ та будинків культури, краєзнавчий музей **9. Громада активно підтримує розвиток спортивної сфери**:- проведення змагань, чемпіонатів та кубків, зокрема Кубку з міні-футболу, присвяченого пам'яті Олександра Кравцова, Кубку з футболу пам'яті депутата Народицької селищної ради Ф.І. Артемчука, Кубку з настільного тенісу, присвяченого річниці аварії на ЧАЕС; в громаді функціонує стадіон в селищі Народичі та спортивні майданчики в більшості населених пунктах, є дитячо-юнацька спортивна школа. **10. Народицька селищна рада є правонаступником всієї інфраструктури колишнього району**. **11. Центр надання адміністративних послуг з мережею віддалених місць і достатньою кількість послуг.** З метою забезпечення мешканцям громади більш зручного доступу до адміністративних послуг було створено 9 віддалених робочих місць адміністраторів ЦНАП **12. Підписані угоди про міжмуніципальне співробітництво з Овруцькою і Коростенською територіальними громадами**. **13. Центр надання соціальних послуг надає широкий спектр послуг**. У громаді ведеться ретельний облік осіб, яким надається допомога, та осіб у складних життєвих обставинах.	не вірять у вирішення проблем близько 70% опитаних) **6. Спустошення сіл, наявність значної кількості малонаселених пунктів** (в 44 селах чисельність жителів - менше 100 осіб, з них в 15 селах немає жителів, а в 14 селах - менше 20 жителів). Низький показник густоти населення - біля 7 осіб на 1 кв.км. **7. Значна частка населення старшого віку** - 26%, а працездатне населення (57%) - нижче, ніж в середньому по Україні. **8. Брак профільних лікарів; вузький спектр медичних послуг в селах**. Неукомплектованість закладів охорони здоров'я лікарями, які мають відповідні категорії, знання, досвід **9. Концентрація економічної діяльності в адміністративному центрі громади** (54% суб'єктів господарювання зареєстровані у смт Народичі), низька підприємницька активність мешканців в старостинських округах. **10. Зношеність та незадовільний технічний стан житлового фонду та комунальної інфраструктури.** З 1986 року не проводяться комплексні капітальні ремонти житлових будинків. Лише 15 населених пунктів забезпечені централізованим водопостачанням **11. Наслідки військової агресії - руйнування соціальної інфраструктури та житлового фонду, наявність замінованих земель.** Громада зазнала численних авіаударів - обстріли авіацією, градами та ракетні удари. Внаслідок збройної агресії рф проти України на території громади було пошкоджено 794 житлові будинки, 46 об'єктів соціальної інфраструктури (школи, лікарня, амбулаторії, садочки, клуби), 5 мостів, та об'єкти критичної інфраструктури (пошкоджені лінії електропередач, трубопроводи газопостачання, водопостачання та інтернет) **12. Відсутні/ неактуальні генеральні плани територій населених пунктів громади. Застаріла містобудівна документація багатьох населених пунктів** Генеральні плани територій населених пунктів Народицької селищної громади мають лише 26 населених пунктів, при цьому всі плани потребують актуалізації **13. Наявність стихійних сміттєзвалищ** у населених пунктах громади, але стан є задовільним. Полігон ТПВ селища Народичі потребує проведення реконструкції. Наразі вивіз сміття здійснюється лише в 1 населеному пункті громади. Відсутня система роздільного збирання та сортування ТПВ **14. Нерозвинена інфраструктура для осіб з особливими потребами**

	15. Недостатність можливостей для культурного дозвілля, самореалізації та творчого розвитку жителів громади **16. Недостатнє матеріально-технічне забезпечення закладів освіти, культури, спорту.** Наявність шкіл з низькою наповненістю - значно нижче, ніж спроможність закладів. Брак педагогічних кадрів в деяких закладах освіти. Відсутність сучасного обладнання, застарілий інвентар тощо. **17. Відсутність якісного інтернет-покриття в сільській місцевості**. Не всі населені пункти громади забезпечені широкополосним інтернетом, в основному це населені пункти, де є шкільні заклади.
Можливості *(Зовнішні фактори)* *Виграшні моменти, які створюються оточенням і могли б сприяти досягненню мети*	**Загрози *(Зовнішні фактори)*** *Зовнішні фактори , що можуть негативно вплинути на майбутню стратегію*
ЕКОНОМІКА. РЕСУРСИ І ПІДТРИМКА **1. Велика кількість донорських програм підтримки,** продовження функціонування ДФРР, державних програм підтримки. **2. Активний розвиток волонтерського руху** в Україні **3. Підтримка на національному рівні експорту товарів, робіт, послуг** **4. Ухвалені нові вимоги до локалізації продукції у держзакупівлях** **5. Підтримка розвитку спорту в Україні** **6. Плани уряду щодо відродження територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи** **7. Реформа освіти** у частині акцентування уваги на професійній освіті та навчанні впродовж життя **8. Пріоритизація інноваційного розвитку галузей промисловості і с/г**. Розвиток та доступність нових технологій вирощування с/г продукції, у тому числі органічної, з урахуванням змін клімату та покращення вмісту поживних речовин в с/г продукції. Розвиток кластерного руху. Створення індустріальних парків. **9. Розвиток креативних індустрій та крафтового підприємництва** **10. Впровадження в Україні європейських стандартів "зеленої економіки".** Доєднання України до Європейського зеленого курсу. Запровадження нових стандартів добувної промисловості, с/г, виробництва **11. Розвиток IT-сфери та електронної комерції** **МІЖНАРОДНІ МОЖЛИВОСТІ** **12. Євроінтеграція** (1. Розвиток торгівлі України з ЄС в рамках ПВЗВТ, розширення галузевих	**НАСЕЛЕННЯ І ЗАЙНЯТІСТЬ** **1. Погіршення демографічної ситуації** (зростання в структурі населення частки осіб старшого віку, зниження народжуваності, погіршення гендерного балансу, відтік працездатного населення - міграція до інших міст та за кордон). Скорочення учнівського контингенту **2. Дефіцит кадрів**, нестача фахівців належного рівня, який відповідає викликам та умовам розвитку **3. Погіршення психологічного стану і ментального здоров'я** населення внаслідок війни **ЕКОНОМІКА ТА ІНФРАСТРУКТУРА** **4. Вплив війни на економіку в цілому.** Економічний спад, руйнування логістичних ланцюгів, об'єктів критичної інфраструктури, скорочення купівельної спроможності населення та подальше зниження економічної активності в країні через продовження воєнної агресії з боку рф, призупинення інвестицій в Україну з боку закордонних інвесторів під час війни тощо. Виникнення макрофінансової нестабільності, у тому числі зростання цін на енергоносії, паливно-мастильні матеріали (газ, електроенергія, нафтопродукти). Обмежена доступність до кредитних ресурсів. **5. Високий рівень енерговитрат на одиницю продукції** **6. Високий рівень тінізації економіки** **7. Загострення конкурентних викликів для українських виробників** внаслідок відкритості вітчизняного ринку.

зв'язків з ЄС, збільшення квот ПВЗВТ на українську продукцію, відкриття європейських ринків для української продукції; 2. Статус України як країни-кандидата ЄС і процес її входження до Єдиного ринку ЄС) **13. Підписання урядом угод про зону вільної торгівлі** з іноземними країнами **14. Зацікавленість країн Глобального Півдня в аграрній продукції з України** **15. Висока впізнаваність України у світі.** **ПОПИТ** **16. Зростання внутрішнього попиту** у зв'язку з процесами відновлення в Україні **17. Підвищення попиту на соціальні послуги та реабілітацію** (потреба в реабілітаційних закладах у зв'язку з великою кількістю постраждалих внаслідок війни та таких, що перехворіли на КОВІД-19) **18. Зростання популярності місцевого туризму**. Зростання потреби жителів міст проводити вихідні та відпустки на природі. Поширення культури різних видів туризму в Україні: екотуризму туристичні ферми, розвиток зелених садиб, гастрономічний туризм, історично-пошуковий напрям, селфі-туризм, пішохідні маршрути **19.Зростання попиту на екологічно чисту сільськогосподарську продукцію** **УРЯДУВАННЯ** **20. Цифровізація у сфері публічних послуг, відкритості, доступу до інформації.** Розвиток електронних послуг **21. Збільшення досвіду міжмуніципального співробітництва громад в Україні**	**8. Зростання вимог щодо відповідності технологій виробництва європейським та міжнародним стандартам** **9. Додаткове навантаження на інфраструктуру у зв'язку з внутрішньо переміщеними особами** (зростання навантаження на заклади охорони здоров'я, соціального захисту та інфраструктуру надання соціальних послуг) **ДОВКІЛЛЯ** **10. Наявність значних екологічних проблем**: забруднення навколишнього середовища внаслідок надмірного та не сталого використання природних ресурсів, руйнування внаслідок військових дій. Виклики, пов'язані зі зміною клімату **11. Відсутність у місцевого самоврядування повноважень у сфері екологічного контролю** **БЕЗПЕКА ТА УПРАВЛІННЯ** **12. Безпекові загрози для населення** **13. Високий рівень корупції** **14. Централізація ресурсів і повноважень на державному рівні,** стримування процесів децентралізації **15. Слабкість правоохоронної та судової систем в державі** **16. Прогалини у формуванні та доступності до інформації, у тому числі статистичної** **17. Нестабільна політична ситуація в Білорусі**, що є безпековим фактором, зокрема для північних кордонів Житомирської області.

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для розвитку Народицької територіальної громади.

Порівняльні переваги

За допомогою матриці зв'язків між внутрішніми чинниками в частині сильних сторін та зовнішніми впливами – можливостями, визначаються найбільш перспективні аспекти, які краще за інших сприймають вплив зовнішніх факторів і дають сильніший поштовх соціально-економічному розвитку громади (рис. 2.1).

Виклики

У цьому випадку матриця зв'язків будується між слабкими сторонами та зовнішніми позитивними можливостями, які дозволяють зменшити вразливість та подолати слабкі сторони (внутрішні фактори) через використання можливостей (зовнішні фактори) (рис. 2.2).

Ризики

Матриця зв'язків між слабкими сторонами та загрозами дозволяє визначити найбільш слабкі місця (внутрішні чинники) суб'єкта аналізу при впливі негативних зовнішніх факторів – загроз, тобто найбільш імовірні ризики при подальшій реалізації планів розвитку громади (рис. 2.3).

Протидія

Матриця зв'язків між сильними сторонами та загрозами дозволяє визначити найбільш сильні місця (внутрішні чинники) суб'єкта аналізу при впливі негативних зовнішніх факторів – загроз, тобто шляхи нівелювання загроз, які виникатимуть (рис. 2.4).

Порівняльні переваги (визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Можливості підсилюють сильні сторони

- Залучення **міжнародних грантових та донорських програм**, продовження функціонування ДФРР та державних програм підтримки в різних сферах діяльності дозволить максимально використати потенціал соціальної інфраструктури, зокрема освіти та медицини, а також зберегти історичні, культурні та природні пам'ятки у громаді як складову місцевої та національної спадщини.
- Громада має **потенціал для розвитку внутрішнього туризму**, оскільки має значну кількість пам'яток архітектури, а також на її території знаходиться природний заповідник "Древлянський". У цьому контексті залучення грантових ресурсів та міжнародної технічної допомоги може бути вагомим чинником підвищення її туристичної привабливості.
- Схильність та активність громади до **розвитку спорту** може слугувати базисом її перетворення в популярне і зручне місце проведення змагань, чемпіонатів та кубків, а також громада може стати майданчиком національного рівня щодо підготовки спортсменів. Подальший розвиток спортивної інфраструктури може слугувати додатковим фактором туристичної привабливості громади, зокрема щодо спортивного туризму.
- Значні **лісові ресурси** та забезпечення **відповідності лісової галузі європейським стандартам** щодо продукції лісозаготівель та переробки дозволять сформувати новий напрям розвитку економіки громади з експортною складовою.
- Поширення в Україні досвіду **міжмуніципального співробітництва** громад відкриває нові можливості для розвитку бізнесу, а також покращує перспективи для реалізації спільних проєктів.
- Всі зазначені вище фактори можуть сприяти **створенню нових робочих місць** У громаді та **припливу робочої сили** за рахунок ВПО. Використання зовнішніх можливостей за умови активної діяльності громади зможе суттєво вплинути на покращення її економічних показників та добробуту мешканців.

Використання зовнішніх можливостей за умови активної діяльності громади зможе суттєво вплинути на покращення її економічних показників та добробуту мешканців.

Рисунок 2.1. Порівняльні переваги

Виклики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Можливості зменшують вплив слабких сторін

- Проблема незадовільного технічного стану об'єктів комунальної інфраструктури, (житлового фонду, інженерних комунікацій, благоустрою), наявності великої кількості **руйнувань** є дуже актуальною та потребує суттєвих капітальних інвестицій. Для її вирішення можуть бути залучені **можливості Державного фонду регіонального розвитку, участь громади та її мешканців у державних програмах підтримки в різних сферах діяльності, міжнародних проєктах** (залучення міжнародної грантових та донорських програм) щодо розвитку територій та громад, а також **у програмах Відновлення**.
- **Зелені інновації** в будівельній промисловості, які зараз активно розвиваються в Україні, та будівництво за принципом "краще, ніж було", що фінансується в рамках Програм Відновлення, дозволить громаді відновити зруйноване житло та комунальні будівлі, а також побудувати сучасний житловий фонд, що, в свою чергу, може слугувати фактором повернення населення, що виїхало з громади з причини військової агресії, та залучити до громади більшу кількість ВПО.
- **Стимулювання енергоефективності у житловому та комунальному секторі** за підтримки міжнародних донорів в рамках Програм Відновлення сприятиме розвитку соціальної і комунальної інфраструктури в сільській місцевості та вирішить питання обмеженості коштів місцевих бюджетів.
- Суттєвим фактором, який гальмує розвиток громади є те, що третина території Народицької громади відноситься до зони радіоактивного забруднення. Як наслідок – низький рівень внутрішніх та зовнішніх інвестицій, погано розвинене сільське господарство. Ці фактори безпосередньо зумовлюють високий рівень безробіття, впливають на скорочення чисельності населення, виїзд молоді за кордон та до великих міст. **Дії українського уряду** останніх років та прийняття законодавчих актів щодо **відродження територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи**, можуть стати поштовхом для розбудови потенціалу громади внаслідок зміни статусу забруднених земель і залучення їх у господарську діяльність.
- **Розвиток регіональної інноваційної екосистеми** внаслідок впровадження Стратегії розвитку Житомирської області на засадах смарт-спеціалізації впливатиме на впровадження інновацій та дозволить підвищити інвестиційну привабливість громади, що, в свою чергу, може впливати на зниження рівня безробіття.
- **Істотний інтерес до здорового способу життя і стале зростання попиту на натуральну та органічну сільськогосподарську продукцію** при зміні статусу радіоактивно забруднених земель може стати драйвером розвитку сільського господарства в громаді з використанням новітніх інноваційних технологій збереження і захисту природних ресурсів (землі, води, лісу тощо).
- Започаткування **міжнародних донорських програм для України щодо розмінування та відновлення земель** може дати громаді можливість залучення фінансування для повернення небезпечних територій у господарський обіг.
- Також можливо розглядати землі громади як територію для **реалізації пілотних проєктів** з використання **інноваційних технологій** відновлення земель, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та воєнної агресії рф. Це може привабити міжнародну **наукову спільноту і результувати у планах розбудови дослідницької інфраструктури**, що слугуватиме джерелом інвестицій та додаткових надходжень до бюджету громади.
- Розвиток **креативних індустрій, крафтового виробництва та місцевого туризму** може стати сферою **зайнятості** місцевих жителів.

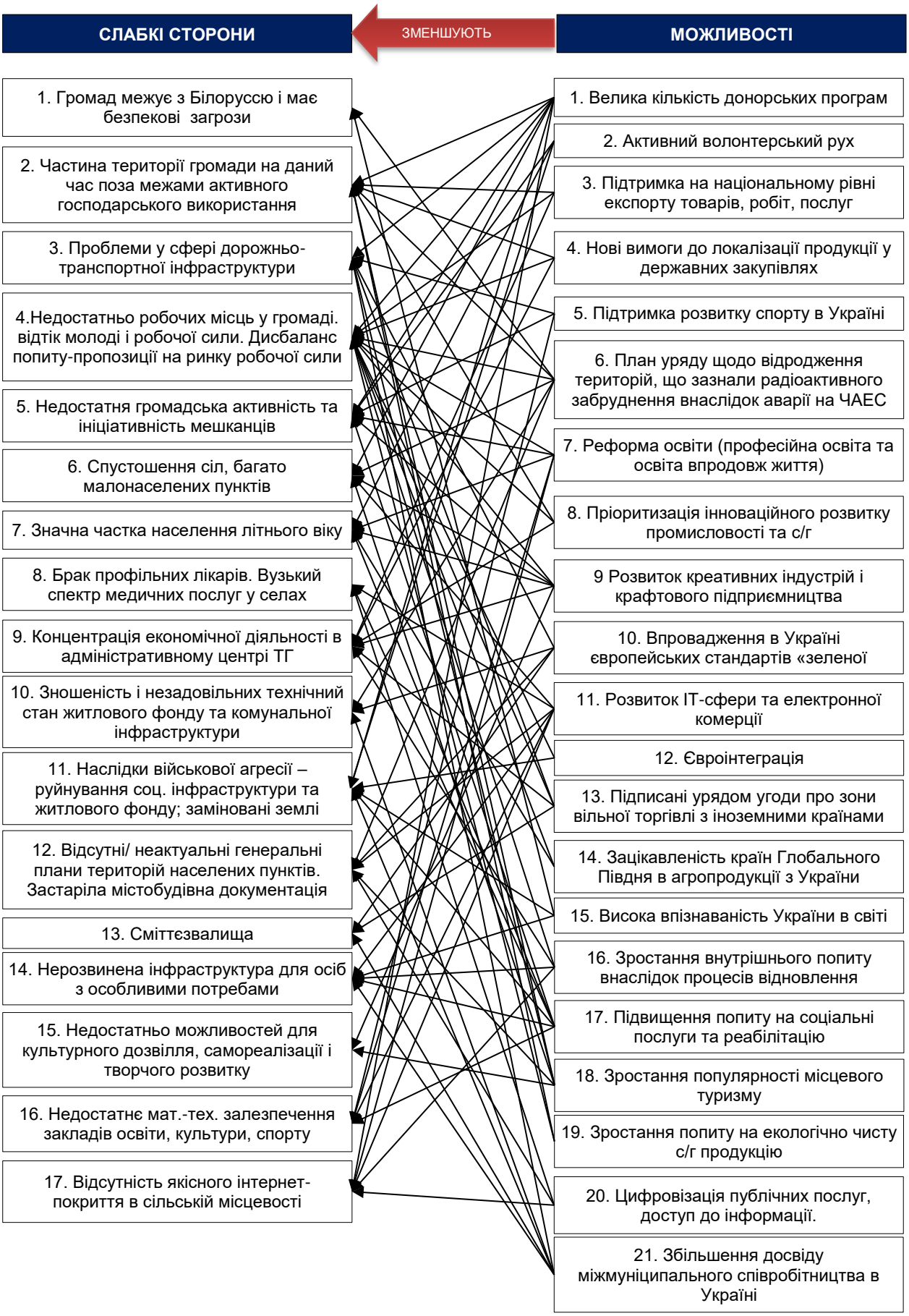

Рисунок 2.2. Виклики

Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Загрози посилюють вплив слабких сторін

- **Існуючі ризики затяжної військової агресії** російської федерації проти України, продовження ведення бойових дій, дії воєнного стану на території України, нестабільна політична ситуація в Білорусі, з якою межує громада, високі ризики руйнування цивільної, підприємницької та критичної інфраструктури суттєво впливають на істотне зниження інвестиційної привабливості громади для потенційних інвесторів, що, в свою чергу, сприяє зниженню ділової активності підприємництва, зменшенню наявних робочих місць, зниженню доходів домогосподарств, трудової міграції жителів з населених пунктів у більш безпечні місця, зокрема за кордон тощо.
- **Скорочення купівельної спроможності населення** та подальше **зниження економічної активності** в країні через продовження воєнної агресії з боку рф спричинятимуть зниження рівня життя населення, впливатимуть на можливості розвитку місцевого бізнесу у бік їх погіршення.
- **Нестабільність національної валюти, інфляційні процеси, зростання цін** на енергоносії гальмуватимуть діяльність громади, скеровану на покращення житлової, дорожньої інфраструктури в громаді та соціально-культурний розвиток.
- Активне використання об'єктів у сферах промисловості та енергетики, які є джерелами викидів, впливають на забруднення природного середовища, накопичення забруднюючих речовин, погіршення якості води та екологію. При цьому **зміна клімату та природні катаклізми** мають суттєвий взаємозв’язок із забрудненням навколишнього середовища, спричиненим людською діяльністю, що, в свою чергу, негативно впливає на економічне становище та життєдіяльність населення громади в цілому, яка і так вже має екологічні проблеми, пов'язані з Чорнобильською катастрофою та воєнними діями.
- **Зміна клімату** впливає на розвиток сільського господарства, особливо, у разі застарілих та несталих технологій обробітку грунтів та вирощування сільськогосподарських культур, недостатньо оперативного реагування на формування сівозмін та неефективного управління процесами вирощування.
- **Відсутність законодавства, що регулює діяльність агрохолдингів**, посилює ризики щодо повноцінного розвитку сільських територій. Неврегульована на державному рівні діяльність агрохолдингів є одним з ризиків відсутності інвестицій в розвиток громади.
- Однією з основних загроз для розвитку територіальних громад в умовах війни та післявоєнного відновлення є **зниження їх фінансової підтримки з державного бюджету**. Існує вірогідність, що цей процес супроводжуватиметься скороченням обсягів міжбюджетних трансфертів з державного до місцевих бюджетів (зокрема, зменшенням освітньої субвенції), що може сильно знизити рівень фінансової спроможності громади. Ця загроза стає ще більш гострою з причини недостатньо високого рівня надходжень від сплати податків та інших платежів в бюджет громади від підприємств, розташованих на її території.

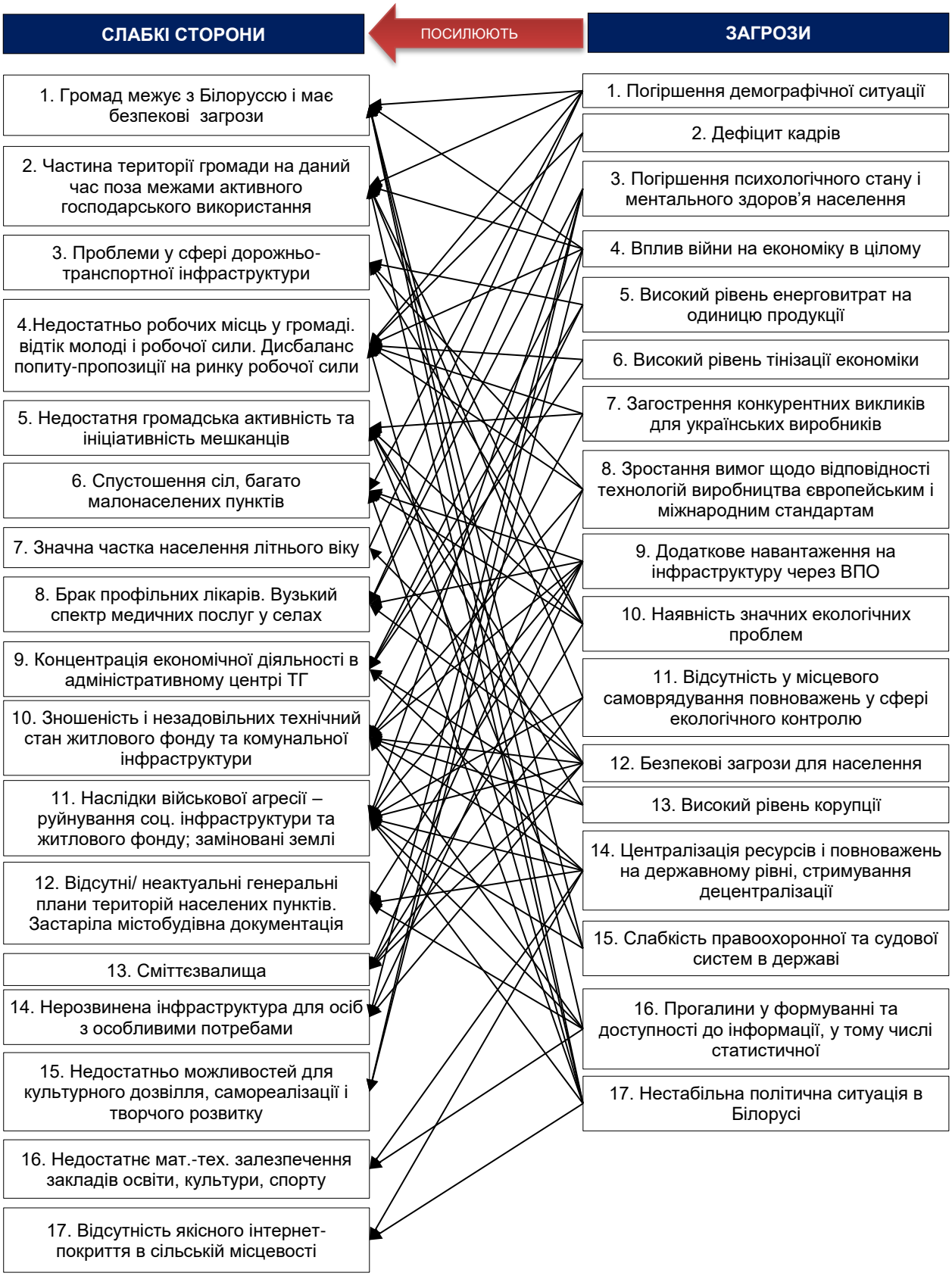

Рисунок 2.3. Ризики

Протидія (визначена в результаті аналізу сильних сторін і загроз)

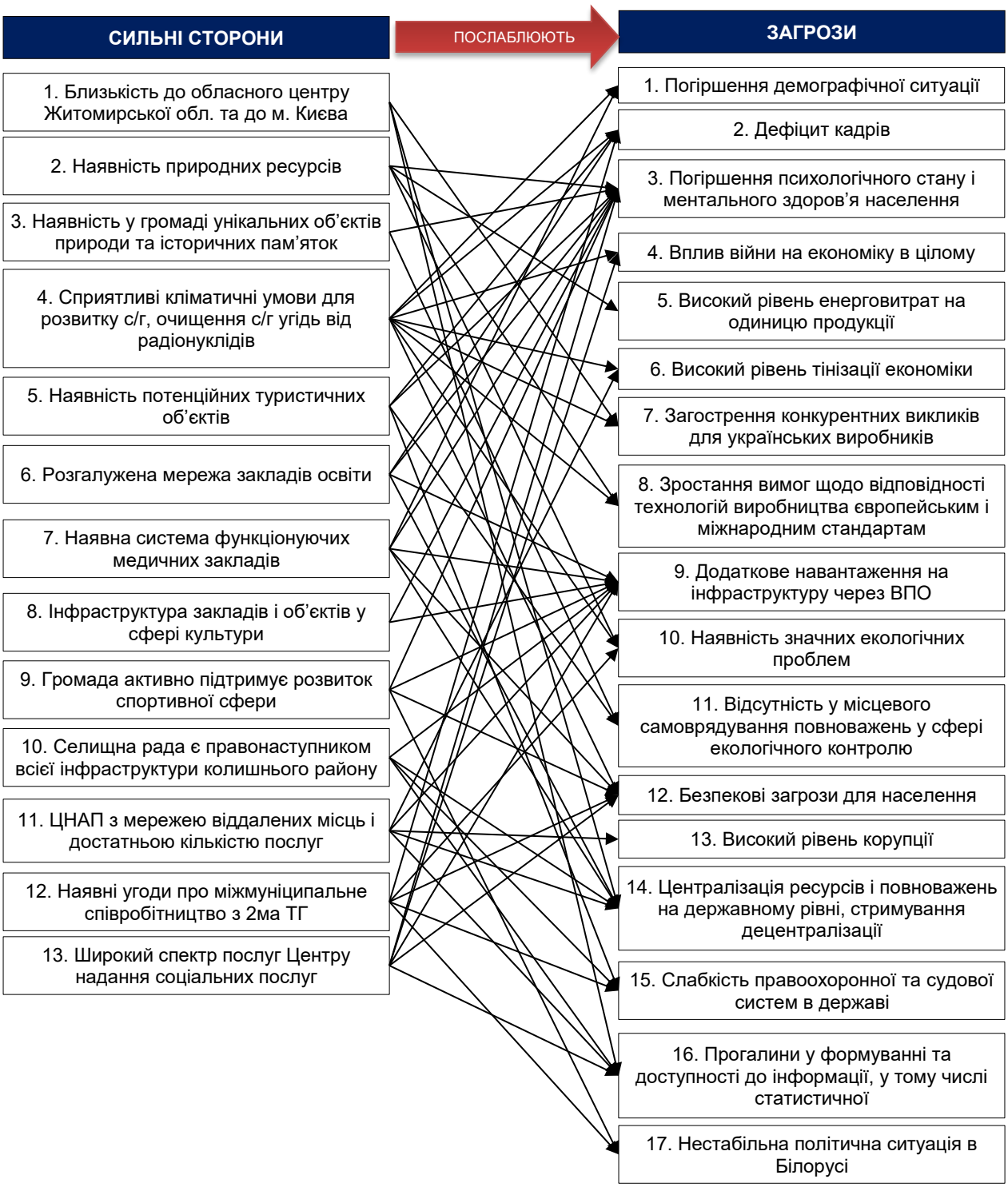

Рисунок 2.4. Протидія

Сильні сторони дозволяють зменшити вплив загроз

- Однією з основних загроз для розвитку територіальних громад в умовах війни та післявоєнного відновлення є зниження їх фінансової підтримки з державного бюджету. Існує загроза, що цей процес супроводжуватиметься скороченням обсягів міжбюджетних трансфертів з державного до місцевих бюджетів (зокрема, зменшенням освітньої субвенції),

що може сильно знизити рівень фінансової спроможності громади. Нівелювати цю загрозу громада може завдяки **збільшенню надходжень від підприємств, зареєстрованих та розміщених на її території**, які сплачують податки до місцевого бюджету, а також завдяки **збільшенню диверсифікації структури економіки громади**, що забезпечує громаді відповідний рівень стійкості в умовах різних економічних потрясінь, та **ефективному використанню значної кількості потенційних інвестиційних майданчиків** для залучення інвесторів на власну територію.

- У сучасних умовах актуалізується також загроза посилення **інфляційних процесів** та, внаслідок цього, **зниження купівельної спроможності** і платоспроможності населення, що у майбутньому може мати негативні наслідки для розвитку громад.
- Ефективна **розвинена система надання соціальних послуг** для населення (модернізована мережа закладів середньої освіти та організоване довезення дітей до закладів освіти; розвинена система первинної ланки охорони здоров'я та наявність закладу вторинної ланки медицини; налагоджена діяльність закладів культури) дозволить **підтримувати соціальні стандарти в громаді** та **створити сприятливі умови для залучення ВПО**, які можуть зміцнити трудовий потенціал громади.

Розділ 3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СЦЕНАРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Сценарне моделювання є важливою методологічною базою стратегічного вибору. Сценарій – деяка послідовність подій, які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов.

Сценарії розвитку громад Житомирської області можна розглядати як похідні від

(I) розгортання воєнної ситуації в Україні,
(II) стану донорської підтримки під час війни та у повоєнному відновленні,
(III) стану децентралізації.

При цьому фактори впливу на сценарне моделювання є певною мірою взаємозалежними.

(I) Воєнна ситуація в Україні може розгортатися *за двома базовими векторами*.

(1) Війна продовжується в активній фазі або переходить у заморожений стан з періодичними спалахами активності на окупованих, суміжних та прикордонних територіях. За цим вектором необхідно врахувати такий перелік факторів:

- Здійснюються перманентні бомбардування росією об'єктів інфраструктури, ситуація щодо вторгнення зі сторони білорусі залишається напруженою. Кількість атак може бути більш або менш інтенсивною.
- Заміновані території (ліси та землі), особливо ті, що знаходяться ближче до кордонів з росією та білоруссю, залишаються замінованими.
- Відбулося виключення частини території України з господарської діяльності через окупацію, мінування територій, забруднення земель (зокрема с/г) через хімічні та вибухові ураження тощо. Це створює більш інтенсивне економічне навантаження на інші, придатні до ведення господарської діяльності території.
- Прослідковуються тенденції втрати економічного потенціалу регіонів, деіндустріалізація східних регіонів, різкі зміни в системі розміщення господарської діяльності.
- Значна частина населення, що виїхала на початку повномасштабного вторгнення, продовжує перебувати за кордоном. Оскільки це, в основному, жінки з дітьми, це спричинює демографічні викривлення, впливає на потенціал розвитку людського капіталу.
- Значна концентрація ВПО в обласних центрах та містах обласного значення, необхідність їхньої інтеграції в економічне та соціальне життя громад, що їх приймають з причини неможливості повернення в місця проживання.
- Рівень економічної спроможності більшості територіальних громад та регіонів України знижений (через вилучення територій з господарської діяльності, релокацію бізнесу та переміщення трудового ресурсу, розірвання логістичних ланцюгів, втрату експортних можливостей тощо); розширено території, які потребують державної підтримки. В той же час окремі території отримали приріст трудового потенціалу за рахунок ВПО.
- Втрата транзитного потенціалу більшістю регіонів внаслідок бойових дій.
- Мобілізація спричинює втрату фахівців, людський капітал потребує вкладання коштів у відновлення як психічного, так і фізичного здоров'я.
- Зниження доходів бюджету на тлі зростання видатків на утримання армії та ВПК, також зниження надходжень до місцевих бюджетів внаслідок перерозподілу ПДФО.
- ВВП країни досягнуло мінімального рівня за останні 30 років. Тенденцій відновлення економічної активності не спостерігається.

(2) Якщо війна буде припинена, тоді перелік факторів для врахування може бути таким:

- Частина територій (ті, що знаходяться в близькості до кордонів та окупованих територій) продовжує бути замінованою з огляду на ризики розгортання активних бойових дій на тлі постійної загрози наступної війни з боку росії, частина територій може підлягати розмінуванню.

- Частина території України продовжує бути виключеною з господарської діяльності через окупацію, мінування територій, забруднення земель (зокрема с/г) через хімічні та вибухові ураження тощо, частина забруднених територій поступово повертається до господарського обігу.
- Частина біженців, що покинули територію України під час повномасштабного вторгнення, поступово повертаються додому, що позитивно впливатиме на стан трудових ресурсів, зможе уповільнити розгортання потужної демографічної кризи. В той же час вони потребують соціальної підтримки при поверненні, реінтеграції в суспільне життя, забезпечення робочими місцями тощо.
- ВПО, які не зможуть повернутися в свої постійні місця проживання, потребуватимуть інтеграції в економічне та соціальне життя громад.
- Велика кількість інвалідів серед військового та цивільного населення потребуватиме зміни підходів до медичного обслуговування та реабілітації, впровадження стратегій та планів безбар'єрності, напрацювання нових підходів до включення цієї частини населення в економічно активне життя та вибудовування нових моделей соціальної підтримки.
- Потреби планування відновлення та реалізації цих планів по регіонах потребуватимуть потужної управлінської спроможності територіальних громад, набуття нових компетентностей щодо управління проєктами, залучення грантового фінансування. Потребує врегулювання відшкодування збитків від російської агресії, впровадження механізмів такого відшкодування.
- ВВП країни починає поступово зростати, спостерігається нерівномірність економічного зростання багатьох регіонів, постає необхідність підтримки деокупованих та найбільш постраждалих територій за рахунок тих, що постраждали незначно та змогли активізувати економічний потенціал розвитку.
- Відбувається переосмислення безпекових питань та питань забезпечення стійкості проти дії загроз на регіональному та місцевому рівні. Зміна підходів до посилення воєнної готовності, нарощування обороноздатного потенціалу країни визначатиме пріоритети розвитку галузей промисловості, що впливатиме на економічні можливості громад також та може спричинити конкуренцію за розташування тих чи інших промислових об'єктів, або навпаки, викликати спротив з боку населення щодо розвитку в громадах тих чи інших напрямів.
- Значна потреба у людському капіталі для повоєнного відновлення, а також зростання масштабу проблем з фізичним та психічним здоров'ям населення внаслідок інвалідності, поширення ПТСР тощо, потребуватиме значних зусиль з боку місцевої влади для якісного надання медичних послуг.
- Відкриття кордонів для всіх категорій населення внаслідок припинення війни може спричинити нову значну хвилю міграції, що не компенсуватиметься кількістю тих, хто планує повернутися з-за кордону, перебуваючи там зараз в статусі біженця. З іншого боку, можна очікувати стрімке зростання інвестицій в Україну з боку тих підприємців, які вивели свої капітали за кордон під час війни.
- Може спостерігатися значний приплив іноземних інвестицій в Україну з причини бажання заробити на відновленні, що базується на розумінні масштабів необхідних для відбудови та відновлення матеріалів, продуктів та послуг – зокрема, для будівельної промисловості.
- Брак кваліфікованих кадрів може викликати перетікання їх між громадами, зокрема до обласних центрів, де можуть бути запропоновані фахівцям кращі умови. Це призведе до значного дефіциту кадрів в громадах, особливо тих, що мають низьку фінансову спроможність та низьку економічну активність, слабкий розвиток бізнесу.
- Ключовими викликами більшості невеликих громад залишиться відтік людей, молодь активно залишатиме ті місця, де не бачитиме перспектив для розвитку, тому для багатьох постане питання залучення мігрантів з інших країн для розвитку людського капіталу.
- Неприділення уваги інноваційному розвитку гальмуватиме економічне зростання громад, а євроінтеграційні процесі зроблять місцевий бізнес вразливим до конкуренції з боку європейських виробників. У той же час та частина людей, що повертатимуться з

країн Європи та інших країн додому, матимуть інші ментальні моделі, де вимоги до влади та бізнесу будуть набагато більш жорсткими.

(II) Стан донорської підтримки. Можна прогнозувати *три можливі напрями розгортання подій*:

(1) Потужна донорська підтримка у зв'язку з припиненням війни та направленням коштів на відновлення України з боку західних партнерів для створення базису для інвестицій та використання можливостей економічного зростання для власного бізнесу. Це відбудеться за умови виконання Україною вимог до судової системи та верховенства права, боротьби з корупцією, також залежатиме від стану переговорів щодо вступу України в ЄС. Вірогідність надання Україні значних коштів на відновлення з припиненням війни є високою. Можна припустити сильний вплив донорської спільноти на формування планів розвитку громад, територій та держави в цілому, але при цьому може зрости й конкуренція між інвестиційними спільнотами за привабливі ресурси – землі з вигідним розташуванням або ті, що не забруднені та слабко забруднені, інвестиційні об'єкти промислового характеру тощо. Збільшення донорської допомоги та фінансування відновлення в цілому означатиме також посилення уваги до прозорості та ефективності процесів її використання. Використання системи DREAM місцевою та регіональною владою дасть можливість донорам та інвесторам бачити рівень проєктного управління та ефективності використання коштів громадами, що може вплинути на можливості залучення фінансування з боку громад як в кращий бік, так і навпаки.

(2) Зниження донорської підтримки за ситуації продовження війни внаслідок виснаження партнерів щодо допомоги України, також тиск з боку власних суспільств на політиків щодо переорієнтації фінансових потоків до вирішення внутрішніх проблем, з'явлення інших пріоритетів зовнішньої допомоги для країн світу внаслідок розгортання воєнних конфліктів на інших територіях та геополітичних тисків. Згортання донорської підтримки ускладнить ситуацію щодо отримання донорських коштів громадами, але з іншого боку, готовність урядів західних країн та донорських спільнот надавати підтримку на локальному рівні є вищою, ніж щодо рівня центральної влади; ці можливості зможуть використати тільки ті громади, які досить активно будуть залучені в процеси горизонтальної комунікації та співробітництва між регіонами та громадами різних країн, а також показуватимуть високий рівень готовності до освоєння донорської допомоги з точки зору компетентності та управлінської спроможності, наявності необхідної ресурсної бази.

(3) Третім можливим варіантом, який стосується ситуації припинення війни, може бути виділення коштів на відновлення України з боку урядів та міжнародних донорів в значно менших обсягах ніж очікувані, що потребуватиме дуже ретельного обґрунтування пріоритетів та сильної аргументації щодо надання коштів на певні проєкти. Це зробить темпи відновлення громад дуже повільними, і знизить можливості реалізації планів. В той же час це змушуватиме громади шукати внутрішні резерви для фінансування тих чи інших програм, та ставить їх перед необхідністю активізувати бізнеси в громадах.

(III) Процеси децентралізації. Децентралізація певною мірою залежить від того, яким чином розгортатимуться воєнні події. Тут можливо *два напрями*: або відхід від неї та посилення централізації у відповідь на виклики воєнного стану, або за умови припинення війни та просування в напрямі виконання умов щодо кандидатства в члени ЄС – посилення децентралізації, субсидіарності, патртисипативності та інклюзії.

(1) В умовах воєнного стану спостерігається згортання децентралізації та повернення до централізованого управління. Надмірна централізація у відповідь на виклики воєнного стану означає існування ризику переведення громад в режим ручного управління, певним запобіжником чого можуть слугувати вимоги донорів у політичній та правовій площинах як умова надання підтримки Україні, але за суттєвого зниження донорського фінансування тиск на громади з боку центральних органів влади може посилитися, і призвести згодом до політичного напруження та дестабілізації. Деякі громади, які довели свою суб'єктність під час війни, матимуть більший вплив на прийняття рішень на регіональному та державному рівні навіть під час воєнного стану. Але є ризик перетворення більшості громад в органи виконання центральних розпоряджень на місцях та скидання на них повноважень реалізації

соціальних функцій. Деякі громади можуть виявитися неспроможними щодо забезпечення утримання закладів освіти, медицини, культури та соціальної сфери, що результуватиме в деградації та занепаді територій.

(2) Якщо тенденції децентралізації з припиненням війни посиляться, це може відкрити для активних громад потужні перспективи власного розвитку. Громади швидко набудуть компетентності залучення та управління грантовими коштами, активно використовуючи грантові можливості для вирішення проблем громад та розвитку. Війна змусила багато громад швидко навчитися самостійності у прийняття рішень та відповідальності за мешканців, а також сприяла розвиткові волонтерської активності та громадянського суспільства, що позитивно позначатиметься в подальшому на ефективності управління в громаді.

СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ НАРОДИЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Базовий сценарій розвитку

Війна продовжується в активному або замороженому вигляді, але з високими ризиками відновлення агресії, в тому числі з боку білоруського кордону. В громаді продовжує діяти режим воєнної адміністрації

Продовжують функціонувати обмеження воєнного стану для громад, що мають прикордонні території, що значно звужує як засоби та інструменти відновлення громади, так і спектр самостійного прийняття рішень.

Громада не матиме права вільного розпорядження власними землями частина яких залишиться замінованими.

Також за питаннями безпеки та обороноздатності громада буде виконавцем розпоряджень центральної влади, є ризик перекладання на громаду відповідальності за вирішення частини проблем безпекового характеру зі сторони центральної влади.

Розвиток сільського та лісогосподарського господарств буде значно обмежений внаслідок замінування та забруднення територій, невирішення проблеми введення забруднених після Чорнобильської катастрофи земель у господарський обіг може призвести до серйозного економічного занепаду території.

Інвестиційний клімат у громаді залишиться непривабливим з причини географічної близькості до кордонів з білоруссю.

Обмеження на використання бюджетних коштів на капітальні видатки залишаються жорсткими, що не дозволяє оновлювати соціальну та інженерну інфраструктуру в громаді.

Непривабливість території для іноземного капіталу, відкриття нових бізнесів, зниження можливостей для місцевого бізнесу означатиме відсутність або дуже малі темпи зростання надходжень в бюджет.

Втрата людських ресурсів буде ще більшою, демографічна криза посилиться, втрати молодих чоловіків, інвалідність, неповернення біженців з огляду на відсутність перспектив розвитку в громаді, молодь та сім'ї з дітьми будуть намагатися переїхати до більш безпечних та економічно привабливих громад області та інших областей.

Якщо донорська підтримка буде скорочена, то частина соціальних та економічних видатків, які фінансувалися з державного бюджету, може виявитися недофінансованою. Скорочення надходжень в місцеві бюджети спричинить необхідність переосмислення пріоритетів щодо реалізації запланованих програм та планів. Соціальні питання та вирішення проблем, пов'язаних з воєнною ситуацією, будуть мати перевагу над розвитковими проєктами. В гіршому випадку може розгорнутися криза бюджетних неплатежів.

Перекладання повноважень у соціальній сфері на бюджет громади погіршить ситуацію за тими напрямами, які громада вже нездатна буде фінансувати – ремонт доріг, енергоощадні заходи, екологічна безпека. Сільські території значно занепадатимуть.

Розвиток громади буде відкладений на невизначний час.

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку

Воєнні дії припинено, або заморожено, але спільний з територією білорусі кордон буде накладати обмеження щодо питань розмінування частини земель, а також можливість використання територій.

В той же час, самостійність громади в прийнятті рішень при скасуванні воєнного стану майже повністю буде відновлена.

Ризики для інвестування для зовнішніх інвесторів залишаться значними, в то же час громада може розглянути можливість використання дослідницького потенціалу території, яка постраждала від Чорнобильської катастрофи. Залучення наукової спільноти до обговорення можливостей використання території для наукових досліджень, організації дослідницьких центрів національного значення потребує винесення питання на національний рівень прийняття рішень.

Донори виділяють фінансування, на яке більшою мірою можуть претендувати постраждалі території. Відновлення будівель в громаді, що зазнали руйнувань, може бути профінансоване в межах донорських програм на відновлення житла та інфраструктурних об’єктів. Також громада може мати пріоритет у фінансуванні з боку центральної влади з огляду на статус прикордонної території, яка потребує посилення стійкості до загроз та вирішення безпекових питань. При цьому статус транзитної території не буде відновлено, тому економічний потенціал території може розвиватися тільки за рахунок сільського господарства та розвитку місцевого бізнесу.

Зміна категорії зон радіоактивно забруднених територій та переведення земель в господарський обіг зможе дещо активізувати розвиток сільського господарства, що сприятиме економічному відновленню території.

Проблема браку кваліфікованих кадрів залишатиметься гострою, з припиненням війни залишається ризик неповернення значної частини біженців з причини відсутності перспектив розвитку, а також значної кількості людей, що втратили працездатність внаслідок участі в бойових діях.

Навантаження на соціальну сферу в громаді є значним, в той же час, за умови розвитку фондів підтримки учасників бойових дій та сімей загиблих, створення програм реабілітації інвалідів на центральному рівні, програм підприємництва є можливість надання допомоги та необхідних послуг вразливим категоріям населення.

Застосування різних моделей розвитку бізнесу, зокрема, кооперації, кластерного розвитку, а також використання можливостей грантової підтримки дасть можливість створювати та розвивати локальні бізнеси, зо сприятиме становленню та поступовому розвитку економіки громади.

Партнерство та співробітництво з сусідніми громадами дасть можливість напрацювати рішення для вирішення інфраструктурних проблем, зокрема збору та переробки сміття.

Описаний сценарій є базою для формулювання стратегічного бачення громади на стратегічну перспективу.

Розділ 4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

На основі результатів дослідження соціально-економічного стану територіальної громади та SWOT-аналізу, а також думок робочої групи з розробки Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року, мешканців громади, працівників органу місцевого самоврядування, порад експертів було сформульовано стратегічне бачення розвитку громади

Стратегічне бачення відображає унікальність громади. Досягнення визначених у ньому положень дозволить забезпечити конкурентоспроможність і сталість розвитку громади у довгостроковій перспективі.

Стратегічне бачення відображає позитивний погляд на розвиток і перспективи громади в майбутньому, воно створює базис для формування цілей і завдань стратегії розвитку громади в середьо- та довгостроковому періоді.

Стратегічне бачення розвитку Народицької селищної територіальної громади

Народицька селищна територіальна громада – громада лісів та унікальної екосистеми північного Полісся, форпост Північного кордону України, яка активно розбудовує лісосільське господарство, дружнє до природи підприємництво та створює робочі місця. Громада розвиває "зелений" простір для досліджень, ідей, ініціатив та інвестицій, реалізує свій потужний потенціал інновацій у сфері безпеки. Громада з давнім корінням, згуртованими, активними мешканцями, відкритими і щирими, які пишаються своєю історією та будують прогресивну сучасність.

Стратегічне бачення задає такі ключові компоненти:

- природно-географічний: унікальна екосистема північного Полісся, прикордонний статус, форпост північного кордону держави;
- економічний: лісосільське господарство, дружнє до природи підприємництво, пріоритет людського розвитку – створення робочих місць;
- інноваційний: розвиток «зеленого» простору для досліджень, ідей, ініціатив, інвестицій, інновації у сфері безпеки; прогресивність;
- ідентичність: давнє коріння, згуртованість і активність мешканців, відкритість, гордість за свою історію.

Модель розвитку громади

Народицька селищна ТГ обрала для розвитку громади такі моделі: **Агропромислова громада. Кластерна економіка на засадах сталого розвитку.**

Модель агропромислового розвитку робить- акцент на стимулюванні створення агропереробної галузі, стимулювання вироблення продукції із високим ступенем переробки та доданої вартості

Кластерна економіка будується і розвивається на базі кластерів – галузевих територіальних добровільних об'єднань підприємницьких структур, які тісно співпрацюють із науковими (освітніми) установами, громадськими організаціями та органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоздатності власної продукції і сприяння економічному розвитку регіону. Акцент у даній моделі зроблено на співпраці бізнесу та влади з використанням наукового потенціалу та активну громадську підтримку.

Принципи сталого розвитку передбачають, що ключова увага приділяється досягненню збалансованості таких компонент розвитку, як економіка, соціальна сфера, екологія. Крім того, в процесі прийняття рішень враховуються інтереси майбутніх поколінь: задоволення потреб громади не повинно загрожувати чи зменшувати можливостей для нащадків. Базовою умовою є орієнтація на досягнення цілей сталого розвитку.

Розділ 5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Стратегічне бачення розвитку Народицької селищної територіальної громади буде досягнене завдяки реалізації визначених стратегічних цілей (див. рис. 5.1)

1. Стале управління капіталом громади

2. Зелений та безпечний простір для інвестицій і досліджень

3. Згуртованість і співпраця в громаді

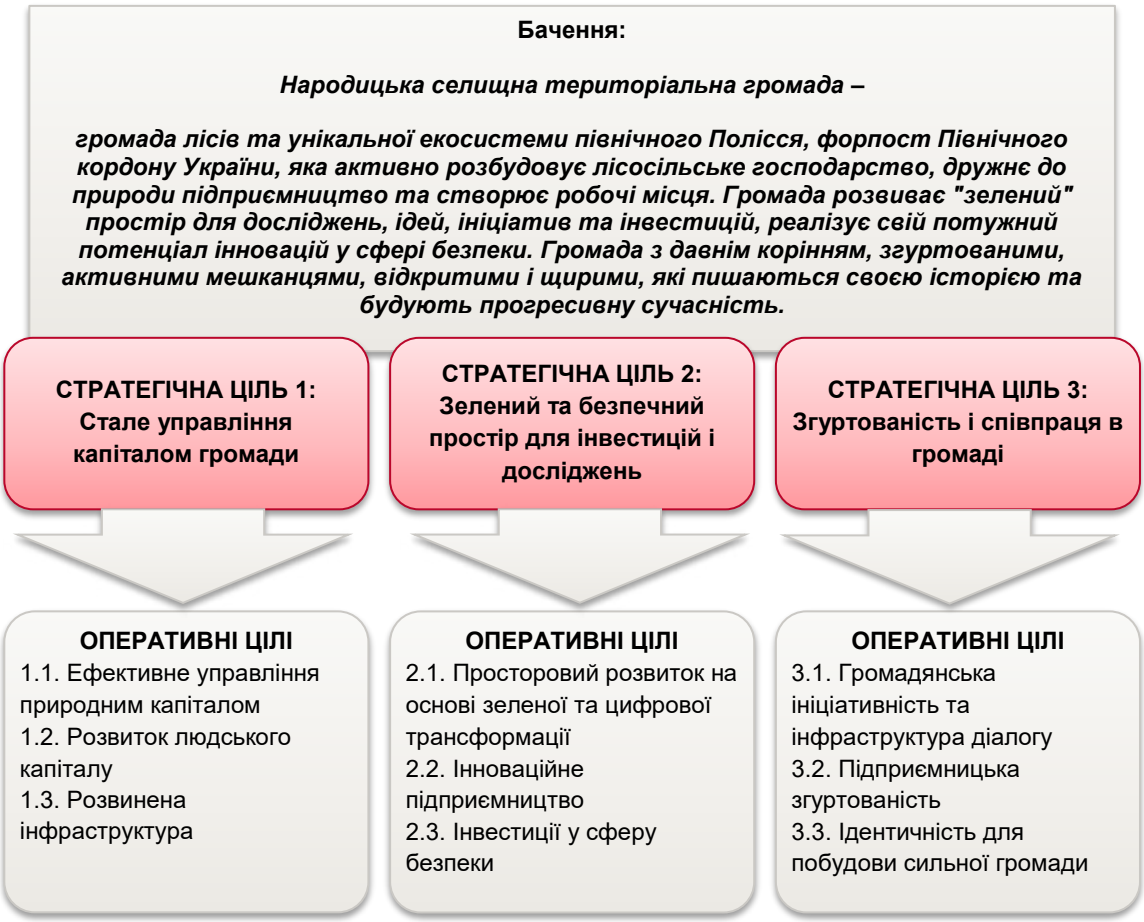

Рисунок 5.1. Дерево цілей Народицької селищної територіальної громади

Стратегічні цілі дають відповідь на запитання, що необхідно зробити, щоб досягти бачення розвитку громади. Розроблення та досягнення цілей формує основу для управління громадою та дозволяє пов'язати Стратегію з бюджетним плануванням. Кожна стратегічна ціль включає оперативні цілі. Оперативні цілі, в свою чергу, деталізовані у завданнях (таблиця 5.1). Завдання дають відповіді на питання, яким чином громада досягатиме цілей свого розвитку. Завдання деталізовані у проєктах, які структуровані у Плані заходів з реалізації Стратегії на 2024-2027 роки.

Таблиця 5.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року

Стратегічна ціль 1. **Стале управління капіталом громади**	
Оперативні цілі	*Завдання*
1.1. Ефективне управління природним капіталом	1.1.1. Провести моніторинг земель в розрізі статусу земельних ділянок та здійснити заходи щодо ініціювання перегляду категорій забрудненості земель

	1.1.2. Здійснити заходи щодо відновлення ґрунтів
	1.1.3. Забезпечити дбайливе, бережне та раціональне використання лісів, що ростуть на землях комунальної власності
	1.1.4. Здійснити заходи збільшення лісових насаджень на земельних ділянках, непридатних для сільськогосподарського виробництва
	1.1.5. Провести інвентаризацію стану лісосмуг і привести їх стан у відповідність до законодавства
	1.1.6.Запровадити систему обліку та управління природними ресурсами громади
1.2. Розвиток людського капіталу	1.2.1. Осучаснити контент діяльності закладів культури та дозвілля в громаді шляхом створення центру, що забезпечує можливості навчання протягом життя для різних вікових категорій мешканців громади
	1.2.2. Організувати гуртки та навчальні заходи патріотичного спрямування
	1.2.3. Розширити участь молоді у суспільному житті громади шляхом підтримки різних молодіжних організацій і креативних активностей
	1.2.4. Провести аналіз потреб жителів громади в наданні соціальних послуг, оновити їх перелік та створити бази з надання соціальних послуг
	1.2.5. Осучаснити центр надання соціальних послуг (соціальне таксі, побутові соціальні послуги, перукарня, мобільна пральня, послуги на дому тощо)
	1.2.6 Розширити можливості для своєчасного виявлення та профілактики захворювань засобами інноваційної медицини шляхом укомплектування закладів охорони здоров'я необхідним обладнанням і медикаментами відповідно до встановлених норм
	1.2.7. Забезпечити популяризацію здорового способу життя
	1.2.8. Забезпечити жителів сіл громади послугами первинної медико-санітарної допомоги на місцях
1.3. Розвинена інфраструктура	1.3.1. Провести оцінку збитків внаслідок військових дій на території громади (за міжнародною методикою)
	1.3.2. Відбудувати мости, зруйновані внаслідок російської агресії
	1.3.3. Провести аудит та аналіз стану транспортної мережі та розробити план заходів для приведення доріг, що пролягають територією громади, до технічно справного стану
	1.3.4. Забезпечити мешканців громади якісною питною водою
	1.3.5. Розробити заходи з утримання прибудинкових територій в естетичному вигляді
	1.3.6. Запровадити побудинковий збір твердих побутових відходів
Стратегічна ціль 2. **Зелений та безпечний простір для інвестицій і досліджень**	
Оперативні цілі	*Завдання*
2.1. Просторовий розвиток на основі зеленої та цифрової трансформації	2.1.1. Розробити комплексний план просторового розвитку громади
	2.1.2. Розбудувати цифрову інфраструктуру громади
	2.1.3. Визначити пілотні території для впровадження "зелених" інновацій
	2.1.4. Організувати облік об'єктів комунальної власності, розташованих на території громади
	2.1.5. Відновити пошкоджені об'єкти інфраструктури на засадах "краще, ніж було"
	2.1.6. Провести заходи зі збереження нерухомого майна в стані, готовому до експлуатації, яке не використовується
2.2. Інноваційне підприємництво	2.2.1. Створити умови для господарського використання сільськогосподарських угідь шляхом проведення їх досліджень на вміст радіонуклідів
	2.2.2. Розвивати інноваційне підприємництво в сфері профілактики хвороб, зумовлених радіацією
	2.2.3. Створити інфраструктуру підтримки стартапів в оборонній та безпековій сфері

	2.2.4. Розробити і впровадити механізми стимулювання агровиробників до впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, альтернативних джерел енергії, екологічно безпечних виробництв і технологій, інновацій у сфері природокористування
	2.2.5. Провести аналіз та створити банк даних досліджень та успішних практик суб'єктів господарювання з розробки та застосування енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії та запровадження екологічно безпечних виробництв
	2.2.6. Створити умови для співпраці малого й середнього бізнесу з питань енергоефективності та інноваційних технологій використання відновлювальних джерел енергії
	2.2.7. Сприяти створенню деревообробних підприємств. Створити передумови для об'єднання підприємницьких структур в сфері деревообробки, з впровадження лісосільського виробництва з урахуванням наявної ресурсної бази
	2.2.8. Започаткувати ініціативи в сфері використання водних ресурсів
2.3. Інвестиції у сферу безпеки	2.3.1. Забезпечити громаду комплексною системою спостереження та оповіщення
	2.3.2. Запровадити в кожному населеному пункті громади заходи безпеки жителів шляхом будівництва захисних споруд, призначених для укриття і тимчасового захисту людей
	2.3.3. Створити полігони для розвитку безпекових навичок населення.
	2.3.4. Проводити навчання населення з первинної медичної допомоги та безпеки
	2.3.5. Забезпечити проведення заходів безпекового характеру із залученням відповідних профільних структур
	2.3.6. Створити муніципальну варту
Стратегічна ціль 3. **Згуртованість і співпраця в громаді**	
Оперативні цілі	*Завдання*
3.1. Громадянська ініціативність та інфраструктура діалогу	3.1.1. Встановити партнерські відносини з іншими громадами для реалізації спільних проєктів та ініціатив та обміну досвідом
	3.1.2. Організувати проведення свят, фестивалів, ярмарків, змагань та інших культурно-масових, просвітницьких і спортивних заходів на території громади, в тому числі і за участю представників інших громад
	3.1.3. Запровадити інструмент петицій
	3.1.4. Проводити регулярні виїзні зустрічі керівництва громади та представників структурних підрозділів з жителями населених пунктів ТГ.
	3.1.5. Забезпечити прозорість та публічність діяльності органів місцевого самоврядування в громаді
	3.1.6. Забезпечити ефективну комунікацію місцевих органів з мешканцями громади і бізнесом
	3.1.7. Активно залучати членів громади до участі в плануванні розвитку територій, до розробки та прийняття управлінських рішень
	3.1.8. Розробити та впровадити положення про «Бюджет участі» з метою організації конкурсів на отримання грантів з місцевого бюджету на підтримку проєктів, ініційованих і підтриманих жителями громади
	3.1.9. Забезпечувати надання актуальних адміністративних послуг, що надаються ЦНАП
3.2. Підприємницька згуртованість	3.2.1. Забезпечити умови розвитку кооперативного та кластерного руху в громаді
	3.2.2. Організовувати коворкінги та інші спільні простори для представників малого і середнього бізнесу та молодіжних ініціатив
	3.2.3. Забезпечити діяльність Ради підприємців

	3.2.4. Регулярно проводити семінари, круглі столи, зустрічі підприємців з представниками державних служб (податкової, зайнятості, ЦНАП і т.д.) з обговорення змін до законодавства та актуальних питань
	3.2.5. Створити молодіжну раду
	3.2.6. Організовувати тренінги з основ підприємницької діяльності для осіб, які бажають заснувати власний бізнес
	3.2.7. Забезпечити підтримку розвитку підприємницької активності в громаді, запровадити системне інформування щодо можливостей розвитку бізнесу
	3.2.8. Створити місцевий навчально-сервісний центр для бізнесу
	3.2.9. Ініціювати розробку бази даних бізнес-планів для різних видів підприємницької діяльності, які є актуальними для громади (на основі поєднання виробництва сировини та переробної промисловості)
3.3. Ідентичність для побудови сильної громади	3.3.1. Створити і популяризувати тури вихідного дня, екскурсійні тури
	3.3.2. Створити комплексні пропозиції для розвитку наукового туризму
	3.3.3. Дослідити та визначити перелік туристичних ресурсів громади (природних ресурсів, об'єктів культурної спадщини, туристичної інфраструктури громади)
	3.3.4. Створити та наповнити якісним контентом туристичну веб-сторінку на сайті громади
	3.3.5. Забезпечити умови для поглибленого дослідження і популяризації історичної спадщини громади, її традицій і культури

Стратегічна ціль 1

Вибір стратегічної цілі 1 «Стале управління капіталом громади» зумовлений стратегічним баченням розвитку громади, аналізом наявних сильних і слабких сторін громади, можливостями і загрозами розвитку, відображеними в SWOT-таблиці.

Стратегічна ціль 1 «Стале управління капіталом громади» досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

1.1. Ефективне управління природним капіталом
1.2. Розвиток людського капіталу
1.3. Розвинена інфраструктура

Оперативна ціль 1.1. ***«Ефективне управління природним капіталом»*** містить завдання:

1.1.1. Провести моніторинг земель в розрізі статусу земельних ділянок та здійснити заходи щодо ініціювання перегляду категорій забрудненості земель
1.1.2. Здійснити заходи щодо відновлення ґрунтів
1.1.3. Забезпечити дбайливе, бережне та раціональне використання лісів, що ростуть на землях комунальної власності
1.1.4. Здійснити заходи збільшення лісових насаджень на земельних ділянках, непридатних для сільськогосподарського виробництва
1.1.5. Провести інвентаризацію стану лісосмуг і привести їх стан у відповідність до законодавства
1.1.6. Запровадити систему обліку та управління природними ресурсами громади

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Радіаційне забруднення ґрунтів
- Значна частина лісових ресурсів не може бути використана в якості сировини деревообробних підприємств через радіаційне забруднення

- Занедбані водойми
- Відсутність системи обліку та управління природними ресурсами громади
- Недостатньо ефективне управління у сфері лісового господарства
- Нераціональне використання лісів на землях комунальної власності

Таблиця 5.2. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1. «*Ефективне управління природним капіталом*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
1.1.1. Провести моніторинг земель в розрізі статусу земельних ділянок та здійснити заходи щодо ініціювання перегляду категорій забрудненості земель	- Дослідження стану земель - Радіаційний контроль земель за межами населених пунктів - Відновлення їх природного стану, родючого шару ґрунтів - Інвентаризація стану лісосмуг - Упорядкування земель в громаді, непридатних для сільськогосподарського виробництва, збільшення кількості лісових насаджень на таких земельних ділянках - Використання земель за цільовим призначенням - Зміни статусу земель з позначкою «радіаційний контроль» і їх передача в комунальну власність - Підготовка до проведення продажу права оренди землі на земельних торгах - Ефективне управління природними ресурсами громади
1.1.2. Здійснити заходи щодо відновлення ґрунтів	
1.1.3. Забезпечити дбайливе, бережне та раціональне використання лісів, що ростуть на землях комунальної власності	
1.1.4. Здійснити заходи збільшення лісових насаджень на земельних ділянках, непридатних для сільськогосподарського виробництва	
1.1.5. Провести інвентаризацію стану лісосмуг і привести їх стан у відповідність до законодавства	
1.1.6. Запровадити систему обліку та управління природними ресурсами громади	

Оперативна ціль 1.2. *«Розвиток людського капіталу»* містить завдання:

1.2.1. Осучаснити контент діяльності закладів культури та дозвілля в громаді шляхом створення центру, що забезпечує можливості навчання протягом життя для різних вікових категорій мешканців громади
1.2.2. Організувати гуртки та навчальні заходи патріотичного спрямування
1.2.3. Розширити участь молоді у суспільному житті громади шляхом підтримки різних молодіжних організацій і креативних активностей
1.2.4. Провести аналіз потреб жителів громади в наданні соціальних послуг, оновити їх перелік та створити бази з надання соціальних послуг
1.2.5. Осучаснити центр надання соціальних послуг (соціальне таксі, побутові соціальні послуги, перукарня, мобільна пральня, послуги на дому тощо)
1.2.6. Розширити можливості для своєчасного виявлення та профілактики захворювань засобами інноваційної медицини шляхом укомплектування закладів охорони здоров'я необхідним обладнанням і медикаментами відповідно до встановлених норм
1.2.7. Забезпечити популяризацію здорового способу життя
1.2.8. Забезпечити жителів сіл громади послугами первинної медико-санітарної допомоги на місцях

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Високий рівень безробіття, недостатня пропозиція вакансій
- Значна частка населення літнього віку в громаді
- Застарілий контент діяльності закладів культури і дозвілля
- Недостатньо можливостей для культурно-спортивного дозвілля
- Відсутність можливостей для самореалізації і творчого розвитку жителів громади
- Відсутність можливостей освіти протягом життя
- Потреба в популяризації здорового способу життя
- Брак профільних лікарів
- Вузький спектр медичних послуг в селах
- Недостатній спектр соціальних послуг

- Низький рівень матеріально-технічного забезпечення закладів освіти, охорони здоров'я, культури, спортивної інфраструктури, зношеність інженерних мереж

Таблиця 5.3. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.2. «*Розвиток людського капіталу*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
1.2.1. Осучаснити контент діяльності закладів культури та дозвілля в громаді шляхом створення центру, що забезпечує можливості навчання протягом життя для різних вікових категорій мешканців громади	- Освіта впродовж життя - Навчання людей пенсійного віку, незайнятої молоді - Розвиток креативного мислення - Підтримка молодіжних організацій - Організоване дозвілля в громаді - Ефективні соціальні послуги для потреб жителів громади - Нові види соціальних послуг, соціальні інновації - Сучасна медицина, сучасні медичні заклади, медичні послуги в усіх населених пунктах громади; - Профілактика здоров'я, здоровий спосіб життя
1.2.2. Організувати гуртки та навчальні заходи патріотичного спрямування	
1.2.3. Розширити участь молоді у суспільному житті громади шляхом підтримки різних молодіжних організацій і креативних активностей	
1.2.4. Провести аналіз потреб жителів громади в наданні соціальних послуг, оновити їх перелік та створити бази з надання соціальних послуг	
1.2.5. Осучаснити центр надання соціальних послуг (соціальне таксі, побутові соціальні послуги, перукарня, мобільна пральня, послуги на дому тощо)	
1.2.6. Розширити можливості для своєчасного виявлення та профілактики захворювань засобами інноваційної медицини шляхом укомплектування закладів охорони здоров'я необхідним обладнанням і медикаментами відповідно до встановлених норм	
1.2.7. Забезпечити популяризацію здорового способу життя	
1.2.8. Забезпечити жителів сіл громади послугами первинної медико-санітарної допомоги на місцях	

Оперативна ціль 1.3. ***«Розвинена інфраструктура»*** містить завдання:

1.3.1. Провести оцінку збитків внаслідок військових дій на території громади (за міжнародною методикою)
1.3.2. Відбудувати мости, зруйновані внаслідок російської агресії
1.3.3. Провести аудит та аналіз стану транспортної мережі та розробити план заходів для приведення доріг, що пролягають територією громади, до технічно справного стану
1.3.4. Забезпечити мешканців громади якісною питною водою
1.3.5. Розробити заходи з утримання прибудинкових територій в естетичному вигляді
1.3.6. Запровадити побудинковий збір твердих побутових відходів

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Наслідки військової агресії - руйнація соціальної інфраструктури та житлового фонду. Громада зазнала численних авіаударів - обстріли авіацією, градами та ракетні удари. Внаслідок збройної агресії рф проти України на території громади було пошкоджено 794 житлові будинки, 46 об'єктів соціальної інфраструктури (школи, лікарня, амбулаторії, садочки, клуби), 5 мостів, та об'єкти критичної інфраструктури (пошкоджені лінії електропередач, трубопроводи газопостачання, водопостачання та інтернет)
- Зношеність та незадовільний технічний стан житлового фонду, з 1986 року не проводяться комплексні капітальні ремонти житлових будинків
- Проблеми дорожньої і транспортної інфраструктури
- Необхідність забезпечення мешканців якісною питною водою. Лише 15 населених пунктів забезпечені централізованим водопостачанням.
- Неефективне управління ТПВ, наявність сміттєзвалищ, відсутня система роздільного збирання та сортування сміття

Таблиця 5.4. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.3. «*Розвинена інфраструктура*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
1.3.1. Провести оцінку збитків внаслідок військових дій на території громади (за міжнародною методикою) 1.3.2. Відбудувати мости, зруйновані внаслідок російської агресії 1.3.3. Провести аудит та аналіз стану транспортної мережі та розробити план заходів для приведення доріг, що пролягають територією громади, до технічно справного стану 1.3.4. Забезпечити мешканців громади якісною питною водою 1.3.5. Розробити заходи з утримання прибудинкових територій в естетичному вигляді 1.3.6. Запровадити побудинковий збір твердих побутових відходів	- Оцінка збитків у громаді внаслідок військових дій комунальної сфери, жителів громади, майно яких було знищено або пошкоджено - Створення реєстру пошкодженого та знищеного майна - Включення до державних та місцевих програм на предмет компенсації збитків чи відновлення житла - Відновлення інфраструктури громади - Покращення стану транспортної інфраструктури та доріг - Вирішення проблем питної води в громаді - Сфера благоустрою - Управління відходами

Стратегічна ціль 2

Вибір стратегічної цілі 2 «Зелений та безпечний простір для інвестицій і досліджень» зумовлений стратегічним баченням розвитку громади, аналізом наявних сильних і слабких сторін громади, можливостями і загрозами розвитку, відображеними в SWOT-таблиці.

Стратегічна ціль 2 «Зелений та безпечний простір для інвестицій і досліджень» досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

2.1. Просторовий розвиток на основі зеленої та цифрової трансформації
2.2. Інноваційне підприємництво
2.3. Інвестиції у сферу безпеки

Оперативна ціль 2.1. *«Просторовий розвиток на основі зеленої та цифрової трансформації»* містить завдання:

2.1.1. Розробити комплексний план просторового розвитку громади
2.1.2. Розбудувати цифрову інфраструктуру громади
2.1.3. Визначити пілотні території для впровадження “зелених” інновацій
2.1.4. Організувати облік об’єктів комунальної власності, розташованих на території громади
2.1.5. Відновити пошкоджені об'єкти інфраструктури на засадах «краще, ніж було»
2.1.6. Провести заходи зі збереження нерухомого майна в стані, готовому до експлуатації, яке не використовується

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Нерозвинена інфраструктура для осіб з особливими потребами
- Відсутність плану просторового розвитку, застарілі/ неактуальні плани територій населених пунктів громади, містобудівної документації
- Нерозвинена цифрова інфраструктура громади
- Неорганізований належним чином облік об’єктів комунальної власності, розташованих на території громади
- Недостатнє облаштування туристичних локацій
- Потреба впровадження зелених інновацій на території громади
- Недостатня цифровізація, низька якість інтернету в сільській місцевості, відсутність швидкісного інтернету в усіх селах громади
- Спустошення сіл, низька густота населення в громаді

Таблиця 5.5. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.1. «*Просторовий розвиток на основі зеленої та цифрової трансформації*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
2.1.1. Розробити комплексний план просторового розвитку громади	- Створення умов для залучення інвестицій в громади - Сучасні стандарти розвитку територій - Цифрова та зелена трансформація - Інновації - Розробка містобудівної документації - Реєстр об'єктів комунальної власності, розташованих на території громади - Комфортні зони для відпочинку та дозвілля - Ефективне управління майном громади
2.1.2. Розбудувати цифрову інфраструктуру громади	
2.1.3. Визначити пілотні території для впровадження "зелених" інновацій	
2.1.4. Організувати облік об'єктів комунальної власності, розташованих на території громади	
2.1.5. Відновити пошкоджені об'єкти інфраструктури на засадах "краще, ніж було"	
2.1.6. Провести заходи зі збереження нерухомого майна в стані, готовому до експлуатації, яке не використовується	

Оперативна ціль 2.2. *«Інноваційне підприємництво»* містить завдання:

2.2.1. Створити умови для господарського використання сільськогосподарських угідь шляхом проведення їх досліджень на вміст радіонуклідів
2.2.2. Розвивати інноваційне підприємництво в сфері профілактики хвороб, зумовлених радіацією
2.2.3. Створити інфраструктуру підтримки стартапів в оборонній та безпековій сфері
2.2.4. Розробити і впровадити механізми стимулювання агровиробників до впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, альтернативних джерел енергії, екологічно безпечних виробництв і технологій, інновацій у сфері природокористування
2.2.5. Провести аналіз та створити банк даних досліджень та успішних практик суб'єктів господарювання з розробки та застосування енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії та запровадження екологічно безпечних виробництв
2.2.6. Створити умови для співпраці малого й середнього бізнесу з питань енергоефективності та інноваційних технологій використання відновлювальних джерел енергії
2.2.7. Сприяти створенню деревообробних підприємств. Створити передумови для об'єднання підприємницьких структур в сфері деревообробки, з впровадження лісосільського виробництва з урахуванням наявної ресурсної бази
2.2.8. Започаткувати ініціативи в сфері використання водних ресурсів

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Недостатньо можливостей для самозайнятості
- Низька підприємницька активність мешканців громади, у тому числі в старостинських округах
- Концентрація економічної діяльності в адміністративному центрі громади (54% суб'єктів господарювання зареєстровані у смт Народичі
- Вкрай недостатньо можливостей для зайнятості з достатнім рівнем оплати (кількість пропозицій, які є на порталі Державної служби зайнятості для жителів Народицької громади, приблизно у 80 разів нижча за кількість безробітних у громаді).
- Нераціональне використання водних ресурсів у громаді. Незадовільний стан систем водопостачання.
- Необхідність розвитку підприємництва у сфері деревообробки та лісосільського господарства на інноваційних засадах
- Низька енергоефективність та потреба в інноваційних технологіях і використанні відновлювальних джерел енергії

Таблиця 5.6. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.2. «*Інноваційне підприємництво*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
2.2.1. Створити умови для господарського використання сільськогосподарських угідь шляхом проведення їх досліджень на вміст радіонуклідів	- Наукові дослідження для формування можливостей розширення господарської діяльності у сільському господарстві - Інноваційне підприємництво у сфері охорони здоров'я - Створення можливостей для проведення досліджень на території громади - Розвиток деревообробної галузі, кластерних ініціатив - Інновації та розвиток переробної галузі - Екологічно безпечні виробництва, впровадження новітніх технологій - Розвиток альтернативних джерел енергії в громаді - Збереження водного фонду громади - Ощадливе використання водних ресурсів
2.2.2. Розвивати інноваційне підприємництво в сфері профілактики хвороб, зумовлених радіацією	
2.2.3. Створити інфраструктуру підтримки стартапів в оборонній та безпековій сфері	
2.2.4. Розробити і впровадити механізми стимулювання агровиробників до впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, альтернативних джерел енергії, екологічно безпечних виробництв і технологій, інновацій у сфері природокористування	
2.2.5. Провести аналіз та створити банк даних досліджень та успішних практик суб'єктів господарювання з розробки та застосування енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії та запровадження екологічно безпечних виробництв	
2.2.6. Створити умови для співпраці малого й середнього бізнесу з питань енергоефективності та інноваційних технологій використання відновлювальних джерел енергії	
2.2.7. Сприяти створенню деревообробних підприємств. Створити передумови для об'єднання підприємницьких структур в сфері деревообробки, з впровадження лісосільського виробництва з урахуванням наявної ресурсної бази	
2.2.8. Започаткувати ініціативи в сфері використання водних ресурсів	

Оперативна ціль 2.3. *«Інвестиції у сферу безпеки»* містить завдання:

2.3.1. Забезпечити громаду комплексною системою спостереження та оповіщення
2.3.2. Запровадити в кожному населеному пункті громади заходи безпеки жителів шляхом будівництва захисних споруд, призначених для укриття і тимчасового захисту людей
2.3.3. Створити полігони для розвитку безпекових навичок населення
2.3.4. Проводити навчання населення з первинної медичної допомоги та безпеки ”
2.3.5. Забезпечити проведення заходів безпекового характеру із залученням відповідних профільних структур
2.3.6. Створити муніципальну варту

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Відсутність комплексної системи спостереження та оповіщення мешканців
- В громаді є заміновані землі, інформація щодо площ та стану яких є закритою
- Недостатня кількість та облаштованість захисних споруд для укриття людей
- Низька обізнаність у сфері первинної медичної допомоги населення
- Потреба в створенні ефективної муніципальної варти

Таблиця 5.7. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.3. «*Інвестиції у сферу безпеки*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
2.3.1. Забезпечити громаду комплексною системою спостереження та оповіщення	- Безпека громади - Комфортне та безпечне проживання населення - Будівництва нових захисних споруд, призначених для укриття і тимчасового захисту людей - Розвиток безпекових навичок населення - Навчання населення з первинної медичної допомоги та безпеки - Залучення ветеранів - Врегулювання правил з благоустрою та поводження з твердими побутовими відходами
2.3.2. Запровадити в кожному населеному пункті громади заходи безпеки жителів шляхом будівництва захисних споруд, призначених для укриття і тимчасового захисту людей	
2.3.3. Створити полігони для розвитку безпекових навичок населення.	
2.3.4. Проводити навчання населення з первинної медичної допомоги та безпеки	
2.3.5. Забезпечити проведення заходів безпекового характеру із залученням відповідних профільних структур	
2.3.6. Створити муніципальну варту	

Стратегічна ціль 3

Вибір стратегічної цілі 3 «Згуртованість і співпраця в громаді» зумовлений стратегічним баченням розвитку громади, аналізом наявних сильних і слабких сторін громади, можливостями і загрозами розвитку, відображеними в SWOT-таблиці.

Стратегічна ціль 3 «Згуртованість і співпраця в громаді» досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

3.1. Громадянська ініціативність та інфраструктура діалогу
3.2. Підприємницька згуртованість
3.3. Ідентичність для побудови сильної громади

Оперативна ціль 3.1. *«Громадянська ініціативність та інфраструктура діалогу»* містить завдання:

3.1.1. Встановити партнерські відносини з іншими громадами для реалізації спільних проєктів та ініціатив та обміну досвідом
3.1.2. Організувати проведення свят, фестивалів, ярмарків, змагань та інших культурно-масових, просвітницьких і спортивних заходів на території громади, в тому числі і за участю представників інших громад
3.1.3. Запровадити інструмент петицій
3.1.4. Проводити регулярні виїзні зустрічі керівництва громади та представників структурних підрозділів з жителями населених пунктів ТГ
3.1.5. Забезпечити прозорість та публічність діяльності органів місцевого самоврядування в громаді
3.1.6. Забезпечити ефективну комунікацію місцевих органів з мешканцями громади і бізнесом
3.1.7. Активно залучати членів громади до участі в плануванні розвитку територій, до розробки та прийняття управлінських рішень
3.1.8. Розробити та впровадити положення про «Бюджет участі» з метою організації конкурсів на отримання грантів з місцевого бюджету на підтримку проєктів, ініційованих і підтриманих жителями громади
3.1.9. Забезпечувати надання актуальних адміністративних послуг, що надаються ЦНАП

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Міжмуніципальне співробітництво, обмін досвідом
- Потреба в започаткуванні бюджету участі, петицій, інших інструментів е-демократії

- Недостатня громадська активність та ініціативність мешканців
- Недостатня кількість заходів, що згуртовують мешканців громади
- Відсутність інфраструктури діалогу місцевого самоврядування з мешканцями громади та бізнесом
- Неефективна комунікація влади з мешканцями
- Необхідність актуалізації переліку адміністративних послуг в громаді

Таблиця 5.8. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.1. «*Громадянська ініціативність та інфраструктура діалогу*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
3.1.1. Встановити партнерські відносини з іншими громадами для реалізації спільних проєктів та ініціатив та обміну досвідом	- Розвиток міжмуніципального співробітництва - Реалізація спільних проєктів у сфері медицини, поводження з ТПВ та іншими заходами, пов'язаними з безпекою громади - Промоція громади, пізнаваність громади - Згуртованість жителів - Розвиток туризму - Електронна демократія та цифровізація - Залучення жителів громади до громадських ініціатив щодо управління та розвитку громади - Розбудова культури діалогу в громаді - Впровадження Громадського бюджету
3.1.2. Організувати проведення свят, фестивалів, ярмарків, змагань та інших культурно-масових, просвітницьких і спортивних заходів на території громади, в тому числі і за участю представників інших громад	
3.1.3. Запровадити інструмент петицій	
3.1.4. Проводити регулярні виїзні зустрічі керівництва громади та представників структурних підрозділів з жителями населених пунктів ТГ.	
3.1.5. Забезпечити прозорість та публічність діяльності органів місцевого самоврядування в громаді	
3.1.6. Забезпечити ефективну комунікацію місцевих органів з мешканцями громади і бізнесом	
3.1.7. Активно залучати членів громади до участі в плануванні розвитку територій, до розробки та прийняття управлінських рішень	
3.1.8. Розробити та впровадити положення про «Бюджет участі» з метою організації конкурсів на отримання грантів з місцевого бюджету на підтримку проєктів, ініційованих і підтриманих жителями громади	
3.1.9. Забезпечувати надання актуальних адміністративних послуг, що надаються ЦНАП	

Оперативна ціль 3.2. ***«Підприємницька згуртованість»*** містить завдання:

3.2.1. Забезпечити умови розвитку кооперативного та кластерного руху в громаді
3.2.2. Організовувати коворкінги та інші спільні простори для представників малого і середнього бізнесу та молодіжних ініціатив
3.2.3. Забезпечити діяльність Ради підприємців
3.2.4. Регулярно проводити семінари, круглі столи, зустрічі підприємців з представниками державних служб (податкової, зайнятості, ЦНАП і т.д.) з обговорення змін до законодавства та актуальних питань
3.2.5. Створити молодіжну раду
3.2.6. Організовувати тренінги з основ підприємницької діяльності для осіб, які бажають заснувати власний бізнес
3.2.7. Забезпечити підтримку розвитку підприємницької активності в громаді, запровадити системне інформування щодо можливостей розвитку бізнесу
3.2.8. Створити місцевий навчально-сервісний центр для бізнесу
3.2.9. Ініціювати розробку бази даних бізнес-планів для різних видів підприємницької діяльності, які є актуальними для громади (на основі поєднання виробництва сировини та переробної промисловості)

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Низька підприємницька активність у громаді. Нерозвинена культура підприємницької активності в громаді
- Потреба ефективної підтримки розвитку бізнесу.
- Концентрація економічної діяльності в адміністративному центрі громади
- Необхідність застосування кластерного підходу для створення кращих умов для бізнесу
- Несистемність заходів з розвитку бізнесу в громаді, необхідність розширення інструментів підтримки, у тому числі освітніх та інформаційних
- Інерційний розвиток сільського господарства
- Недостатній рівень інвестиційної активності в громаді
- Брак комунікації і відсутність навичок взаємодії з потенційними інвесторами
- Недостатньо ефективних інструментів підтримки інвестиційної діяльності бізнесу в громаді

Таблиця 5.9. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.2. «*Підприємницька згуртованість*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
3.2.1. Забезпечити умови розвитку кооперативного та кластерного руху в громаді	- Розвиток спільних просторів в громаді - Створення навчально-сервісного центру для бізнесу, доєднання до системи Дія ЦЕНТРів - Підтримка молодіжних ініціатив - Створення молодіжної ради в громаді - Розвиток належного врядування - Розвиток підприємництва, - Підприємницьке навчання - Створення в громаді умов для забезпечення зайнятості жителів
3.2.2. Організовувати коворкінги та інші спільні простори для представників малого і середнього бізнесу та молодіжних ініціатив	
3.2.3. Забезпечити діяльність Ради підприємців	
3.2.4. Регулярно проводити семінари, круглі столи, зустрічі підприємців з представниками державних служб (податкової, зайнятості, ЦНАП і т.д.) з обговорення змін до законодавства та актуальних питань	
3.2.5. Створити молодіжну раду	
3.2.6. Організовувати тренінги з основ підприємницької діяльності для осіб, які бажають заснувати власний бізнес	
3.2.7. Забезпечити підтримку розвитку підприємницької активності в громаді, запровадити системне інформування щодо можливостей розвитку бізнесу	
3.2.8. Створити місцевий навчально-сервісний центр для бізнесу	
3.2.9. Ініціювати розробку бази даних бізнес-планів для різних видів підприємницької діяльності, які є актуальними для громади (на основі поєднання виробництва сировини та переробної промисловості)	

Оперативна ціль 3.3. ***«Ідентичність для побудови сильної громади»*** містить завдання:

3.3.1. Створити і популяризувати тури вихідного дня, екскурсійні тури
3.3.2. Створити комплексні пропозиції для розвитку наукового туризму
3.3.3. Дослідити та визначити перелік туристичних ресурсів громади (природних ресурсів, об’єктів культурної спадщини, туристичної інфраструктури громади)
3.3.4. Створити та наповнити якісним контентом туристичну веб-сторінку на сайті громади
3.3.5. Забезпечити умови для поглибленого дослідження і популяризації історичної спадщини громади, її традицій і культури

Наявні проблеми та виклики, вирішення яких забезпечить досягнення оперативної цілі:

- Низька обізнаність населення у сфері історико-культурної спадщини громади
- Недостатня промоція громади

- Відсутність сформованих комплексних туристичних пропозицій
- Нерозвиненість туристичної інфраструктури
- Унікальні об’єкти громади не пристосовані для потреб туризму та активного відпочинку мешканців громади

Таблиця 5.10. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.3. «*Ідентичність для побудови сильної громади*»

Завдання	*Потенційні сфери реалізації проєктів*
3.3.1. Створити і популяризувати тури вихідного дня, екскурсійні тури	- Підвищення туристичної привабливості, відновлення туристичної спроможності Народицької громади; - Розвиток громади як центру наукового і дослідницького туризму - Активізація малого та середнього бізнесу - Облаштування туристичних локацій - Підтримка та популяризація історичної та культурної спадщини - Збереження ідентичності громади.
3.3.2. Створити комплексні пропозиції для розвитку наукового туризму	
3.3.3. Дослідити та визначити перелік туристичних ресурсів громади (природних ресурсів, об’єктів культурної спадщини, туристичної інфраструктури громади)	
3.3.4. Створити та наповнити якісним контентом туристичну веб-сторінку на сайті громади	
3.3.5. Забезпечити умови для поглибленого дослідження і популяризації історичної спадщини громади, її традицій і культури	

Розділ 6. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ДЕРЖАВНИМИ ТА РЕГІОНАЛЬНИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (ДСРР) є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців. ДСРР розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722. При розробці Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року враховані ключові аспекти Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки.

Стратегічні напрямки розвитку Народицької громади також пов'язані зі стратегічними цілями Стратегії розвитку Житомирської області на період 2021-2027 років. Стратегія розвитку Житомирської області визначає довгостроковий вибір пріоритетних сфер і напрямів розвитку області на 2021-2027 роки, бажаних орієнтирів майбутнього стану регіону, механізмів і шляхів їх досягнення, та є основою для розроблення інших документів стратегічного планування місцевого розвитку. Стратегія розвитку Житомирської області направлена на досягнення високої якості життя та людського капіталу на основі посилення конкурентоздатності економіки та створення комфортних і безпечних умов для проживання в територіальних громадах.

Стратегія сприятиме консолідації регіональної спільноти щодо вжиття спільних дій, спрямованих на забезпечення динамічних змін у розвитку області на основі науково-технологічного потенціалу та концентрації ресурсів на пріоритетних напрямах, що в цілому забезпечить підвищення конкурентоздатності регіону та кращої якості життя у ньому.

Реалізація Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року сприятиме виконанню Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Стратегії розвитку Житомирської області на період 2021-2027 років.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки проведено у таблиці 6.1.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку Житомирської області на період 2021-2027 року проведено у таблиці 6.2.

Таблиця 6.1. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021 - 2027 роки	**1. Стале управління капіталом громади**	*1.1.* Ефективне управління природним капіталом	*1.2.* Розвиток людського капіталу	*1.3.* Розвинена інфраструктура	**2. Зелений та безпечний простір для інвестицій і досліджень**	*2.1.* Просторовий розвиток на основі зеленої та цифрової трансформації	*2.2.* Інноваційне підприємництво	*2.3.* Інвестиції у сферу безпеки	**3. Згуртованість і співпраця в громаді**	*3.1.* Громадянська ініціативність та інфраструктура діалогу	*3.2.* Підприємницька згуртованість	*3.3.* Ідентичність для побудови сильної громади
І. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	++				++				++			
1.1. Стимулювання центрів економічного розвитку (агломерації, міста)		++	+	++		++	++	++		+	++	++
1.2. Збереження навколишнього природного середовища та стале використання природних ресурсів, посилення можливостей розвитку територій, які потребують державної підтримки		++	+	++		++	+	++		++	+	++
1.3. Створення умов для реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях в український простір												
1.4. Розвиток інфраструктури та цифрова трансформація регіонів			++	++		++	++	++		+	+	
1.5. Формування єдиного освітнього, інформаційного, культурного простору в межах всієї території України			++	++		+	+	+		++		++
1.6. Ефективне використання економічного потенціалу культурної спадщини для сталого розвитку громад		+	+	+		++	+	+		+	+	++

II. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	++				++				++			
2.1. Розвиток людського капіталу			++	+		+	+	+		++	+	+
2.2. Сприяння розвитку підприємництва, підтримка інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва		+	+	+		+	++	+		+	++	
2.3. Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій		+	+	+		++	++	++		+	+	+
2.4. Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів		+	++	+		+	++	++		+	++	
2.5. Сталий розвиток промисловості		++	+	++		+	+	+			+	
III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування	++				++				+			
3.1. Формування ефективного місцевого самоврядування та органів державної влади на новій територіальній основі			+	+		++		+		+		
3.2. Формування горизонтальної та вертикальної координації державних секторальних політик та державної регіональної політики		+	+	+		+	+	+		+	+	+
3.3. Побудова системи ефективного публічного інвестування на всіх рівнях врядування		+	+	++		++	+	+			+	+
3.4. Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики		+	+	+		++		+		+		+
3.5. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації			++			+	++	++		++	+	++
3.6. Розбудова системи інформаційно-аналітичного забезпечення та розвиток управлінських навичок для прийняття рішень, що базуються на об'єктивних даних та просторовому плануванні		+	+	+		++		+		+		+

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

Таблиця 6.2. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року	**1. Стале управління капіталом громади**	*1.1.* Ефективне управління природним капіталом	*1.2.* Розвиток людського капіталу	*1.3.* Розвинена інфраструктура	**2. Зелений та безпечний простір для інвестицій і досліджень**	*2.1.* Просторовий розвиток на основі зеленої та цифрової трансформації	*2.2.* Інноваційне підприємництво	*2.3.* Інвестиції у сферу безпеки	**3. Згуртованість і співпраця в громаді**	*3.1.* Громадянська ініціативність та інфраструктура діалогу	*3.2.* Підприємницька згуртованість	*3.3.* Ідентичність для побудови сильної громади
1. Посилення конкурентних економічних переваг регіону	++				++				++			
1.1. Активізація точок зростання регіональної економіки		++	++	++		+	+	+		++	++	+
1.2. Сприяння інноваційному розвитку підприємництва		+	++	+		++	++	++		+	++	
1.3. Стимулювання розвитку аграрного виробництва		++	+	++		++	++	+			+	
1.4. Органічні рослинництво і тваринництво та виробництво органічних продуктів харчування – точки конкурентоспроможності регіональної економіки, трансформовані у регіональну смарт-спеціалізацію		++	+	++		++	++	+		+	+	+
2. Створення сучасного, комфортного і безпечного життєвого середовища в територіальних громадах	++				++				+			
2.1. Сприяння розвитку туризму, збереження і розвиток історико- культурної спадщини		+	+	+		++	+	++		+		++
2.2. Просторове планування, модернізована Комунальна інфраструктура, енергозбереження та підтримка альтернативної енергетики		++		++		++		+			+	
2.3. Якісні місцеві дороги (мости і шляхопроводи), належний благоустрій, чисте і безпечне довкілля		++		++		++		+		+		

2.4. Зміцнення громадської безпеки та належний захист від надзвичайних ситуацій		+		++		+	+	++		+	+	
3. Стійке поліпшення якості життя та нагромадження людського потенціалу	++				++				++			
3.1. Зміцнення здоров'я населення, підвищення демографічного потенціалу		++	++	++		++		+		++		
3.2. Якісна конкурентоздатна освіта			++	+			+			++		++
3.3. Забезпечення доступності культурних благ, сприяння творчій самореалізації людини			++	+		++	++			++		++

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

Розділ 7. ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Система впровадження Стратегії

Впровадження Стратегії включає розроблення та затвердження Плану заходів з урахуванням місцевих програм розвитку, а також визначення фінансового забезпечення, проведення моніторингу та оцінювання реалізації Стратегії, внесення коригувань до неї у разі необхідності.

План заходів забезпечує виконання цілей і завдань Стратегії у короткостроковому або середньостроковому періоді. До Плану заходів включаються:

- організаційні та адміністративні заходи, спрямовані на забезпечення реалізації стратегії, орієнтовні обсяги і джерела їх фінансування, відповідальні виконавці;
- перелік діючих та перспективних проєктів розвитку територіальної громади з визначенням орієнтовних обсягів і джерел їх фінансування, відповідальних виконавців та строків їх підготовки та реалізації;
- орієнтовний фінансовий план;
- індикатори оцінки результативності реалізації проєктів розвитку територіальної громади.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів здійснюється за рахунок:

- коштів бюджету територіальної громади;
- коштів державного бюджету, в тому числі офіційних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів інших місцевих бюджетів у рамках реалізації проєктів співпраці;
- коштів обласного/ районного бюджету;
- коштів, отриманих у рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських організацій;
- інших джерел, не заборонених законодавством.

У ході моніторингу Стратегії вирішується низка завдань:

- контроль за реалізацією Стратегії в цілому;
- оцінка ступеня досягнення прогресу за стратегічними цілями, динаміка виконання завдань оперативних цілей та проєктів в межах кожного завдання;
- аналіз інформації щодо змін зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку регіону для уточнення та коригування (актуалізації) цілей Стратегії;
- підтримка в роботи органів та структури стратегічного планування.

Під час оцінювання відбувається визначення досягнення запланованих цілей та впливу реалізації Стратегії на розвиток територіальної громади. За результатами моніторингу складається звіт. Моніторингові звіти є відкритими документами і використовуються для оновлення Стратегії, уточнення місцевих програм розвитку, завдань та бюджетних програм громади на наступний за звітним бюджетний період.

Впровадження Стратегії і досягнення передбачених нею цілей залежить від дій **місцевого самоврядування** – місцевої ради, виконкому, особисто голови, а також самої громади, її мешканців, громадських активістів, бізнесу. Відповідальність за управління реалізацією стратегії та її моніторинг бере на себе місцеве самоврядування відповідно до управлінської моделі.

Адміністрування процесу впровадження Стратегії розвитку територіальної громади здійснюється безпосередньо головою громади[17], виконавчим комітетом та його структурними підрозділами.

[17] На даний час функції голови громади покладено на начальника Народицької селищної військової адміністрації

Моніторинг впровадження Стратегії

Моніторинг впровадження Стратегії організується на основі визначеної в громаді моделі управління, оновлення та моніторингу виконання Стратегії.

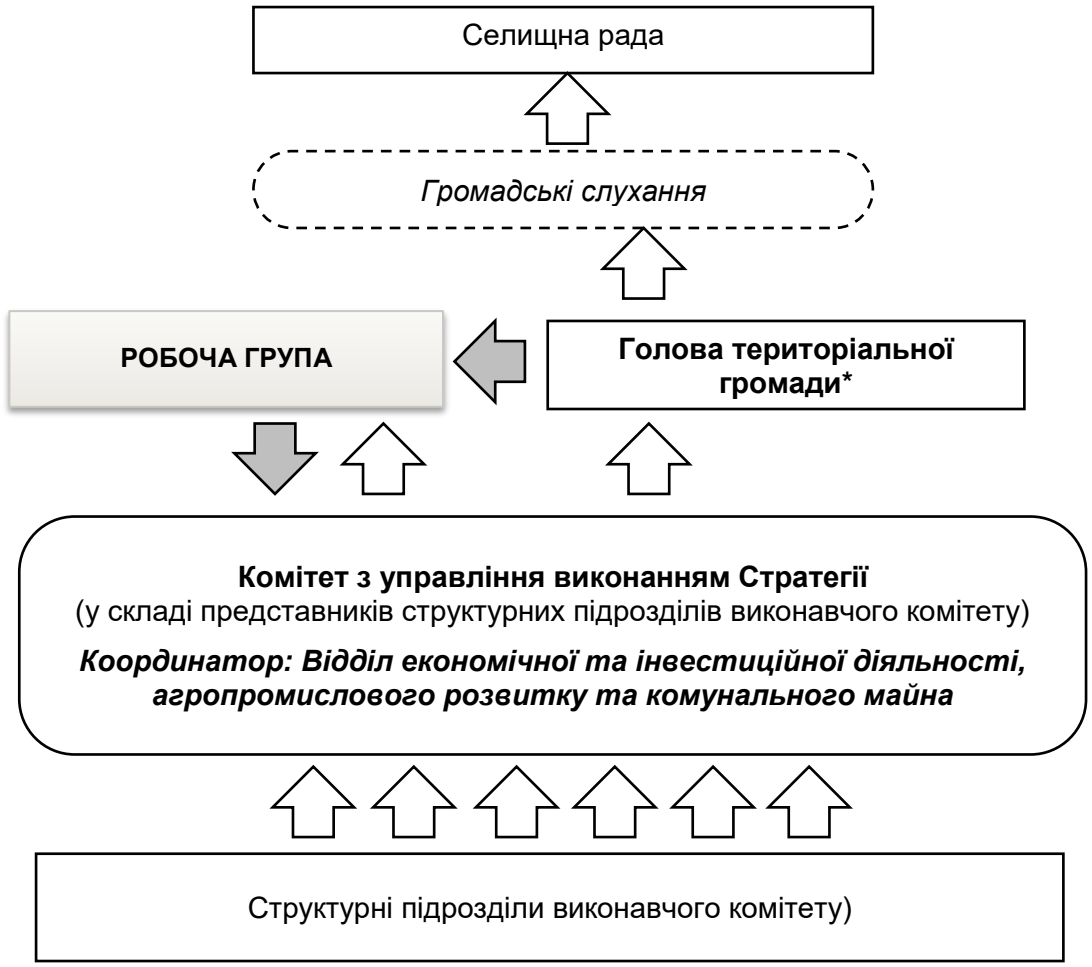

Рисунок 7.1. Модель управління, оновлення та моніторингу виконання Стратегії

* На даний час функції голови громади покладено на начальника Народицької селищної військової адміністрації

Селищна рада своїм рішенням затверджує Комітет з управління виконанням Стратегії (далі – Комітет), до складу якого входять представники підрозділів виконавчого комітету – ключові виконавці Стратегії. Комітет забезпечує реалізацію Стратегії, досягнення її цілей і завдань, оперативне управління у процесі впровадження Стратегії та виконання Плану заходів.

Голова територіальної громади своїм розпорядженням утворює постійно діючий консультативно-дорадчий орган – **Робочу групу з управління, оновлення та моніторингу виконання Стратегії** (далі – Робоча група) та затверджує її склад. До складу Робочої групи входять представники різних стейкголдерів: представники виконкому селищної ради, представники старостинських округів, комунальних установ і підприємств, місцевого бізнесу, місцевих громадських організацій та активістів, а також представників окремих груп населення громади (молоді, пенсіонерів тощо), у тому числі які брали участь у розробці Стратегії. Очолює Робочу групу голова територіальної громади (начальник військової адміністрації). Робоча група збирається не рідше одного разу на півріччя та виконує наступні функції:

- координує дії підрозділів виконкому, комунальних установ і підприємств, інших суб'єктів у процесі впровадження Стратегії, реалізації заходів та проєктів місцевого розвитку;
- забезпечує підготовку щорічних звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії;

- організує моніторинг у процесі впровадження Стратегії з метою виявлення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які можуть виникати при виконанні Плану заходів;
- забезпечує підготовку піврічних звіти про результати проведення моніторингу виконання Плану заходів з реалізації стратегії;
- проводить оцінку результатів реалізації Стратегії, аналізує причини відхилень та готує пропозиції щодо вжиття необхідних заходів, а в разі необхідності – внесення змін/ оновлення Стратегії;
- організує оприлюднення проєктів звітів про результати моніторингу реалізації Стратегії на офіційному сайті територіальної громади та в старостинських округах для громадського обговорення та організує сам процес громадського обговорення;
- організує щорічне оприлюднення результатів моніторингу наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які можуть виникати при виконанні Плану заходів, на офіційному сайті територіальної громади та їх внесення до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки.

За організацію роботи Робочої групи, узагальнення та формування звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії, про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії, а також формування пропозицій щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії відповідає **Відділ економічної та інвестиційної діяльності, агропромислового розвитку та комунального майна**.

Моніторинг реалізації Стратегії розвитку територіальної громади покликаний відстежувати досягнення цілей Стратегії. У процесі моніторингу також проводиться оцінювання результативності реалізації Стратегії на основі системи розроблених показників.

Звіт про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно з додатком 12 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 26534, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Проєкт Звіту про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії має бути представлений для громадського обговорення. **Громадські слухання** покликані забезпечити: (1) публічність і прозорість результатів реалізації Стратегії та пропозицій щодо її оновлення; (2) підзвітність влади перед громадянами; (3) діалог між владою, бізнесом і громадськістю у процесі реалізації та оновлення Стратегії. Результати громадських слухань (висновки, зауваження, оцінки, пропозиції) мають бути оформлені протоколом та враховані селищною радою при затвердженні звіту про моніторинг.

Голова Робочої групи (голова територіальної громади – начальник військової адміністрації) в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду представляє Звіт про результати проведення моніторингу на **розгляд сесії місцевої ради**. Крім того, звіт оприлюднюються на офіційному вебсайті селищної ради.

Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії

Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії здійснюється двічі на рік на основі відстеження виконання визначених індикаторів результативності впровадження кожного проєкту місцевого розвитку. Крім того, раз на рік у рамках організаційних заходів з реалізації Стратегії проводиться моніторинг індикаторів з метою виявлення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які можуть виникати при виконанні Плану заходів.

Звіт про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно з додатком 13 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Звіти про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії за перше півріччя та за рік готує Робоча група, узагальнення та формування тексту звіту забезпечує Відділ економічної та інвестиційної діяльності, агропромислового розвитку та комунального майна. Голова Робочої групи (голова територіальної громади– начальник військової адміністрації) в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду представляє їх на розгляд сесії відповідної ради. Крім того, звіти оприлюднюються на офіційному вебсайті селищної ради.

Результати моніторингу впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення оприлюднюються на офіційному веб-сайті територіальної громади та вносяться до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки один раз на рік протягом строку дії Стратегії та через рік після закінчення такого строку та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживаються заходи для їх усунення.

Оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів проводиться після завершення строку їх реалізації на основі даних звітів проведеного моніторингу та є необхідним етапом для отримання інформації стосовно досягнення очікуваних результатів, їх впливу на стан соціально-економічного розвитку територіальної громади та інформації щодо сталості змін з метою прийняття в подальшому необхідних управлінських рішень та необхідних коригувань.

На основі здійснення оцінювання складається заключний звіт, який містить:

- результати порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих цільових (станом на останній період) і фактичних значень показників;
- досягнення запланованих цілей;
- задоволення потреб різних груп заінтересованих осіб;
- оцінку наявних незапланованих змін та впливів;
- виявлення діяльності, що призвела до змін (зокрема незапланованих);
- аналіз ефективності механізмів реалізації Стратегії або ресурсних витрат;
- оцінку стійкості результатів Стратегії тощо.

Оцінювання може бути внутрішнім (проводиться виконавцями Стратегії) та зовнішнім (проводиться залученими експертами).

Звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює Відділ економічної та інвестиційної діяльності, агропромислового розвитку та комунального майна. Голова Робочої групи (голова територіальної громади – начальник військової адміністрації) в термін не пізніше трьох місяців після закінчення періоду реалізації Стратегії та Плану заходів представляє їх на розгляд сесії селищної ради. Крім того, заключні звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів оприлюднюються на офіційному вебсайті громади та/або у місцевих засобах масової інформації.

Таблиця 7.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Народицької селищної територіальної громади до 2027 року

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	ІНИДКАТОРИ	Одиниці виміру	ДЖЕРЕЛО ДАНИХ
1.1. Ефективне управління природним капіталом	Повернено земель у господарське використання	Площа земель, га	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Висаджено саджанців для лісів	Площа лісів, га Кількість саджанців, одиниць Площа земель з новими насадженнями, га	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Інвентаризовано лісозахисні смуги, створено реєстр	Наявність реєстру Площа інвентаризованих лісозахисних смуг, га	Структурні підрозділи Народицької селищної ради

	Проведено заходи щодо відновлення ґрунтів	Площа земель, га Кількість заходів	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Розроблено цифровий екологічний паспорт громади	Наявність цифрового екологічного паспорту громади Внесено відомості щодо територій та об'єктів екомережі, кількість записів Кількість природоохоронних об'єктів, одиниць Кількість (одиниць) і площа (га) водних об'єктів громади	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Додатковий дохід до бюджету громади від використання повернених земель	Обсяг додаткового доходу, грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
1.2. Розвиток людського капіталу	Проведено навчальних заходів	Кількість заходів, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Кількість слухачів, що пройшли навчання	Кількість осіб (у тому числі чоловіків, жінок)	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Створений Молодіжний центр	Наявність Молодіжного центру Обсяги витрат - грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Оновлений перелік соціальних послуг	Кількість додаткових соціальних послуг – одиниць Кількість осіб, що отримали послуги (у тому числі чоловіків, жінок)	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Придбано матеріально-технічне забезпечення для закладів охорони здоров'я	Обсяги витрат, грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Проведено навчання лікарів	Кількість осіб, що пройшли навчання	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Розділ/ сторінка на сайті з корисними порадами для здоров'я	Наявність розділу/ сторінки Частота оновлення сторінки	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Проведена інформаційна кампанія з популяризації здорового способу життя	Охоплено мешканців громади, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Кількість договорів з територіальними громадами про співробітництво в сфері охорони здоров'я	Кількість договорів, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
1.3. Розвинена інфраструктура	Реєстр пошкодженого/ знищеного майна внаслідок війни	Наявність реєстру	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Проведено оцінку збитків, завданих громаді внаслідок війни, у тому числі для довкілля (відповідно до міжнародних стандартів)	Обсяги втрат, грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Відремонтовано міст	Обсяги витрат, грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Інформаційна база дорожньої інфраструктури	Наявність інформаційної бази	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Відремонтована водогінна мережа	Протяжність, км Обсяги витрат, грн Показники стану води відповідно до норм	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Розроблена програма благоустрою населених пунктів	Наявність програми благоустрою Кількість охоплених населених пунктів, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради

	Конкурс «Краще подвір'я»	Проведено конкурс Кількість учасників, подвір'їв	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Контейнери для сміття	Кількість контейнерів– одиниць, Кількість договорів на вивезення ТПВ, одиниць Обсяги витрат - грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Підключено до платформи управління відходами	Отримано доступ до програмного забезпечення	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
2.1. Просторовий розвиток на основі зеленої та цифрової трансформації	Комплексний план просторового розвитку громади	Створено комплексний план просторового розвитку громади з урахуванням європейських стандартів просторового розвитку Паперова та електронна бази документів з землекористування та містобудування Проведено інвентаризацію земель, у тому числі земель лісового фонду, природно-заповідного фонду, водно-болотних угідь, територій національної екологічної мережі, і включено до баз даних Внесено до плану кількість об'єктів культурної та історичної спадщини, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Пакети містобудівної документації	Наявність містобудівної документації Кількість населених пунктів, для яких розроблено документацію, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Паркові зони і місця дозвілля в населених пунктах	Кількість паркових зон/ місць, одиниць Кількість населених пунктів, де облаштовані паркові зони і місця дозвілля, одиниць Обсяги витрат - грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Банк інвестиційних пропозицій	Наявність банку інвестиційних пропозицій	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Залучені інвестиції в громаду	Обсяги залучених коштів, грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Законсервовані об'єкти	Кількість законсервованих об'єктів, одиниць Обсяги витрат - грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
2.2. Інноваційне підприємництво	Суб'єкти господарювання, що працюють на землях, повернених у використання	Кількість, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Науково-дослідницький центр на базі закладу охорони здоров'я	Наявність центру Нові робочі місця, одиниць Обстежено мешканців, що зазнали впливу радіації, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Агровиробники що запровадили енерго- та ресурсозберігаючі технології	Кількість, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Інвестиційні пропозиції у сфері відновлювальних джерел енергії	Кількість пропозицій, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Науковці та наукові організації, які співпрацюють з громадою	Кількість, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Створений деревообробний кластер	Наявність кластеру Кількість учасників, осіб (юридичних та ФОП)	Структурні підрозділи Народицької селищної ради

	Очищені річки та водойми від сміття	Кількість очищених водойм/ річок, одиниць Кількість охоплених населених пунктів, одиниць Кількість учасників толоки, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
2.3. Інвестиції у сферу безпеки	Встановлена система відеоспостереження	Кількість відеокамер, одиниць Обсяги витрат - грн Кількість населених пунктів, де встановлено відеоспостереження, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Реконструйовано/ збудовано та облаштовано захисні споруди ЦЗ	Кількість споруд, одиниць Обсяги витрат - грн Кількість населених пунктів, де наявні споруди ЦЗ, одиниць Людиномісткість споруд ЦЗ, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Функціонує інкубатор стартапів у сфері безпеки	Кількість навчальних/ просвітницьких заходів, одиниць Кількість учасників, що скористались послугами інкубатору (у тому числі чоловіків, жінок), осіб Кількість залучених ветеранів, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Функціонує муніципальна варта з благоустрою	Наявність муніципальної варти Кількість контрольних заходів, одиниць Кількість виявлених та усунутих порушень, у тому числі наслідків для довкілля та здоров'я населення, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
3.1. Громадянська ініціативність та інфраструктура діалогу	Наявні договори про міжмуніципальне співробітництво з територіальними громадами	Кількість договорів, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Проведено фестиваль до дня громади	Проведено захід Обсяги витрат – грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Запроваджено інструменти е-демократії	Кількість е-інструментів, одиниць Кількість користувачів, осіб Кількість звернень, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Функціонує інструмент петицій	Кількість поданих петицій, одиниць Кількість вирішених питань, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Проведені виїзні зустрічі керівництва громади в громадах	Кількість виїзних засідань в населених пунктах, одиниць Кількість вирішених питань за результатами зустрічей, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Запроваджено бюджет участі	Обсяг бюджету, грн Частка видатків бюджету громади, що виділена для бюджету участі, % Кількість проєктів (подані, реалізовані)	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Функціонує Дія-Центр	Кількість отриманих послуг, одиниць	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
3.2. Підприємницька згуртованість	Банк інвестиційних пропозицій	Наявність банку інвестиційних пропозицій	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Залучені до громади інвестиції	Обсяги залучених коштів, грн	Структурні підрозділи Народицької селищної ради
	Створена Молодіжна рада	Наявність Молодіжної ради	Структурні підрозділи Народицької селищної ради

		Кількість учасників Молодіжної ради, осіб Кількість ініціатив Молодіжної ради, одиниць	
3.3. Ідентичність для побудови сильної громади	Науково-туристичний кластер	Наявний кластер Кількість проведених наукових заходів, одиниць Кількість відвідувачів, осіб	Структурні підрозділи Народицької селищної ради

Начальник Народицької селищної
військової адміністрації Олег ЯРМОЛЮК